

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Silverberg_Robert-Stiny_noci.PDB

PDB Name: Silverberg-Stíny noci
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 27.8.2005
Modification Date: 27.8.2005
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

ROBERT SILVERBERG

STÍNY NOCI

VÍME, KDO JSME

„Víme, kdo jsme a co být chceme,“ říkají obyvatelé Zářícího města pokaždé, když cítí, že jsou něčím uvedeni do rozpaků. Zářící město je staré nejméně tisíc let. Mohlo by být i starší, ale kdo to může dokázat? Stojí uprostřed pouště purpurového písku, pouště, která se rozprostírá od Jezera bez návratu k Řece bez ryb. Město je určeno asi pro šest set tisíc lidí. Současná populace čítá možná šest set lidí. Lidí, kteří vědí, kdo jsou. Vědí, co být chtějí.

Zamotalo se to poté, co z pouště přišla oblečená dívka.

Skagg ji uviděl první. Ihned poznal, že je na ní něco zvláštního, nejen to, že má oděv. Každý, kdo se chystá na vycházku do pouště, se obléká, neboť horko je neúprosné – není tam žádný Ochlazovací stroj, a pokud byste neměl nic na sobě, rychle by vás usmažilo žhavé slunce a na pláni by po vás zbyly jen pískem vybělené kosti. Zvláštní na děvčeti byla jeho tvář. Neznal ji. V Zářícím městě se navzájem všichni znali, ale Skagg tehle obličej v životě nespatriil, což znamenalo, že je cizinkou, jenže cizinci přece neexistují.

Nebyla už dítětem, ale ještě ne ženou, měla štíhlou postavu, tmavé vlasy a kráčela jako muž, paže rytmicky rozkývané, kolena do výšky, chodidla špičkami od sebe.

Skagg dosud nikdy nepocítil strach ze ženy, ale jí se bál.

„Hello,“ oslovila jej, „hovořím Řečí. Ty také?“

Měla hluboký, chraptivý hlas, který zněl jako vítr odrážející se mezi dvěma městskými věžemi. Rozuměl jí, i když slova byla pronesena se zvláštním přízvukem, jako by držela jazyk v nesprávném místě úst.

Odpověděl: „Hovořím Řečí a rozumím tomu, cos říkala. Ale kdo jsi?“

„Fa Sol La,“ zazpívala.

„To je tvé jméno?“

„Tak mi říkají. A tobě?“

„Skagg.“

„Mají všichni lidé v tomto městě jméno Skagg?“

„Skagg jsem jen já,“ vysvětlil. „Odkud jdeš?“

Zahleděla se k východu. „Z místa za Řekou bez ryb. Je toto Zářící město?“

„Ano, je,“ odpověděl Skagg.

„Tak jsem tam, kde jsem chtěla.“ Uchopila batůžek, který měla přehozen přes rameno, položila jej na zem a potom odložila svou róbu, takže tu teď stála nahá, stejně jako byl on. Byla bleďá a štíhlá. Měla drobná ňadra a oblé zadeček. Z místa, na kterém stál, by si jí mohl Skagg snadno splést s chlapcem. Znovu zdvihla ranec. „Mohl bys mě vzít s sebou do vašeho města?“ požádala.

Byli na předměstí v oblasti Prázdných budov. Skagg si sem občas zašel, když chtěl přijít na jiné myšlenky. Všude kolem se tyčily štíhlé špičaté věže. Některé se však už zbouraly, další ztratily svou honosnost. Opra-várenský stroj v této části města nefungoval.

„Kam máš namířeno?“ zeptal se jí.

„Na místo, kde je Stroj vědění,“ odpověděla Fa Sol La.

„Jak víš o Stroji vědění?“ zamračil se.

„Každý na světě o něm ví. Chci jej vidět. Proto jsem celou cestu od Řeky bez ryb až sem vykonala. Dovedeš mě tam, vid’ Skaggu?“

Pokrčil rameny. „Jak chceš. Ale stejně ho nedokážeš pochopit. Uvidíš. Je to ztráta času.“

Vydali se ke středu města.

Kráčela tak ostrým tempem, že mu dalo velkou práci udržet s ní krok. Několikrát se k němu přiblížila tak těsně, že se její bok či stehno dotkly jeho kůže a Skagg cítil, jak se chvěje nad její cizotou. Mlčeli. Dlouho. Ranní slunce začalo klesat a odpolední zahájilo svou pout’ vzhůru a dvojí světlo, vzájemně promíchané, vrhalo klamně stíny a dělalo její postavu plnější, než skutečně byla. V blízkosti Zrcadlových stěn k nim přistoupil Stroj na pití, aby je občerstvil. Strčila do něj hlavu a lokala, jako by už celé měsíce nepila, potom nechala pramének stékat po svém štíhlém těle. Nedaleko odtud je vyhledal Cestovní stroj a nabídl jim přepravu do centra. Skagg ji posunkem naznačil, aby nastoupila, ona to však

odmítla.

„Je to ještě pěkně daleko“ upozornil jí.

„Raději bych šla pěšky. Šla jsem tak celou cestu a ráda bych ji stejným způsobem dokončila. Mohu si tak všechno líp prohlédnout.“

Skagg poslal stroj pryč. Šli dál. Ranní slunce zmizelo a Zářící město osvětloval už jen zelený svit odpoledního.

„Máš ženu, Skaggu?“ otázala se.

„Nerozumím.“

„Ptala jsem se, jestli máš ženu.“

„Slova jsem slyšel. Ale co to je mít ženu? Co to znamená?“

„Žít s ní. Spát s ní. Radovat se s ní. Mít s ní děti.“

„U nás žije každý zvlášť,“ odpověděl. „Tak je to tu zařízeno, nač se sdružovat? Ano, občas spolu spíme. Zpřijemňujeme si tím život. Děti přicházejí málokdy.“

„A vy tedy nemáte žádné stálé partnery?“

„Špatně tě chápu. Řekni mi, jak je to v tvém městě?“

„U nás,“ vysvětlovala, „žijí muž a žena společně a všechno dělají spolu. Nikoho dalšího nepotřebují. Občas poznají, že k sobě nepatří, a pak se rozejdou a hledají jiné partnery, ale obvykle jsou spolu po celý život.“

„Zní mi to poněkud nezvykle,“ podivil se Skagg.

„Říkáme tomu láska.“

„My tu také máme lásku. Všichni milují všechny. Ale zdá se mi, že u nás je to s ní jinak. Má tě nějaký muž?“

„Ne. Už ne. Měla jsem muže, ale byl pro mne příliš jednoduchý. Opustila jsem ho a vydala se do Zářícího města.“

Teď už se jí zdaleka tolik nebál.

Vstoupili do obývané části města. Vzadu za nimi se táhly majestátní bulváry a masivní bloky mrtvých obytných domů, před nimi leželo jádro městské aglomerace s pulsujícími stroji, jídelními automaty a svítícími neony.

„Jste šťastní?“ zeptala se jej Fa Sol La, kráčející mezi pilíři Čistícího stroje, zalita modrou mlhou.

„Víme, kdo jsme,“ odpověděl Skagg, „a co být chceme. Ano, myslím, že jsme šťastní.“

„Můžete se možná i mýlit,“ řekla se smíchem, pevně se k němu přitiskla a okamžitě uskočila jako divoká kočka.

Náhle se na dlažbě objevil Policejní stroj a zatarasil jí cestu. Vystřelil stříbrná vlákna, která ji obklopila, připravena ji při každém sebemenším pohybu svázat. Stála jako přimrazená. Skagg rychle vyběhl a řekl mu: „To je v pořádku. Je ve městě nová. Pečlivě si ji prohlédni a zapamatuj.“

Stroj proplul na jantarovém plameni mezi nimi a zmizel.

„Čeho se tu bojíte?“ zeptala se jej Fa Sol La.

„Z pouště čas od času přicházejí zvířata. Musíme být opatrní. Polekal tě?“

„Pobavil.“

Ostatní se už blížili. Skagg poznával Glorra, Derka, Prewgera a Simita; a přicházelo jich ještě víc. Obstoupili dívku a upřeně si ji prohlíželi, ale nikdo se neodvážil se jí dotknout.

„To je Fa Sol La,“ představil děvče Skagg. „Našel jsem ji. Vyšla z města u Řeky bez ryb a přešla přes poušť, aby nás navštívila.“

„Jak říkáte svému městu?“ zajímalo Derka.

„Říční město,“ odpověděla.

„A kolik tam žije lidí?“ vyptával se Prewger.

„Nevím. Mnoho, ale ne velmi mnoho.“

„Jak jsi stará?“ vyhrkl Simit.

„Pět zatmění.“

„Přišla jsi sama?“ otázal se Glorr.

„Sama.“

„A proč jsi šla právě sem?“

„Uvidět Stroj vědění.“ V tu ránu od ní odskočili, jako by o sobě prohlásila, že je bohyně smrti.

„Stroj vědění je nebezpečný,“ pronesl Prewger.

„Nikdo jej nemůže pochopit.“ doplnil Simit.

„Bojíme se ho.“

„Zabije tě.“

„Kde je Stroj vědění?“ trvala Fa Sol La na svém.

Odvrátili se od ní. Derk si přivolal Stroj útěchy a vyňal z něj nápoj. Prewger vkročil do Stroje-útulku. Simit přešel k ostatním, kteří se semkli do hloučku a šeptali si o ní. Glorr sklopil hlavu a hleděl do země.

„Proč se toho Stroje tak bojíte?“

„Když se město stavělo, jeho zakladatelé používali Stroj vědění, aby byli jako bohové. A bohové je za to pozabíjeli.

Vyšli ze Stroje plni nenávisti a zdvihli zbraně proti sobě, nakonec jich zbylo jen několik. A ti, kteří zůstali, přikázali, že už nikdy nikdo nesmí vstoupit dovnitř,“ odpověděl jí Skagg.

„Je to už dlouho?“

„Dlouho. Ale jak přesně, nevím.“

„Ukaž mi ho.“

Váhal. Pokoušel se něco odmítavého vykoktat.

Přistoupila těsně k němu a přitiskla se na něj. Zuby lehce stiskla lalůček jeho ucha. Prsty hladila provazce silných svalů na jeho zádech.

„Ukaž mi ten stroj.“ zašeptala. „Miluji tě, Skaggu. Copak mne můžeš odmítnout?“

Zachvěl se. Její cizota mu učarovala. Byl starý osm zatmění a poznal každou ženu v Zářícím městě, většinu velice dobře, avšak pomýšlení na to, že má z téhle dívky vlastně strach, jej k ní neodolatelně přitahovalo.

„Pojď“, řekl tiše.

Scházeli dolů upravenými ulicemi zalitými světlem, obcházeli potůčky, jezírka a tůňky, minuli ostře zašpičatělé monumenty a tančící fontány. Bylo to nádherné město, nejhezčí na světě, a Fa Sol La si všechnu tu krásu okouzleně prohlížela a prozpěvovala si.

„Říká se, že ti, kdož zde žijí, nikdy neodcházejí“, řekla polohlasem. „Teď už chápu proč. Byl jsi někdy v jiném městě, Skaggu?“

„Ne, nikdy.“

„Ale občas odtud vycházíš?“

„Ano, na procházku po poušti. Většina ostatních nedělá ani to.“

„Ale venku – tam je přece tolik měst, tolik jiných druhů lidí. Tucty měst, celý svět! Nikdy jsi nezatoulal uvidět je?“

„Líbí se nám tu. Víme, co chceme.“

„Je tady překrásně. Ale ani pro vás není správné zůstat stále na jednom místě. Není to vlastní člověku. Jak by se lidé na tento svět vůbec dostali, kdyby si naši předkové počínali stejně jako vy?“

„To mě nezajímá. Zářící město se o nás stará a my raději zůstáváme v něm. Ostatně, většina obyvatelů jiných měst asi také zůstává zavřena ve svých usedlostech, neboť pokud si pamatuji, jsi prvním návštěvníkem zde.“

„Zářící město je od ostatních příliš odlehlé“, řekla Fa Sol La. „Mnoho lidí sní o cestě sem, ale málo se jich o ni pokusí a dojít se zřejmě nepodařilo nikomu. Ale cestujeme všude jinde. Kromě svého vlastního jsem byla ještě v sedmi městech, Skaggu.“

Když na to pomyslel, zmocnil se jej neklid.

Pokračovala: „Cestování otevírá obzor. Učí tě poznat sebe sama.“

„My víme, kdo jsme“, namítl.

„Jen si myslíte, že víte.“

Pozorně si ji prohlédl, pak se otočil a ukázal: „Tamhle je Stroj vědění.“

Stáli uprostřed rozlehlého dlážděného prostranství. Ve vzdálenosti dvou set kroků na východ se tyčily do výšky lesklé černé sloupy, ohraničené ochrannými rámy ze třpytivě bílého kovu. Automatické dveře vedoucí do nitra zařízení byly těžko rozeznatelné. Nad jejich průčelím přeskakovaly, stejně jako před tisícem let, barvy skládající se do spektra.

„Tudy se jde dovnitř?“ zeptala se.

„Dovnitř nikdo nechodí.“

„Já ano. Chci, abys šel se mnou, Skaggu.“

Smutně se usmál. „Ti, kteří vejdou, zemřou.“

„Ne. Ne. Ten stroj už lásce. Otevře nám vesmír. Probudí myšlenky. Máme o tom knihy. My víme.“

„Ten stroj vraždí!“

„To je lež vytvořená lidmi, jejichž srdce byla plná nenávisti. Nechtěli, aby ještě někdo zažil pocit štěstí, které stroj přináší. Není to poprvé, co lidé zakazují druhým být šťastní ze strachu z lásky.“

Skagg se smutně usmál: „Mám strach ze smrti, děvče. Běž dovnitř, když chceš. Já počkám tady.“

V očích se jí zračilo opovržení a nenávist. Beze slova se vydala přes odkryté prostranství. Skagg s obdivem sledoval křivky jejího nádherného těla, vlnícího se při chůzi. A přece nevěřil, že vkročí dovnitř. Prošla však už Zónou přízně, Zónou pokory a Zónou rozjímání, a aniž se zastavila, prošla i Zónou sblížení a vstoupila do Zóny nebezpečí. Když pokračovala v cestě Zónou bezbožnosti, zaklel, rozeběhl se za ní a křičel, ať stojí.

Stanula na úpatí schodiště. Už vystupuje nahoru. Vkládá ruce na automatické dveře...

„Počkej!“ vyřkl. „Ne! Miluji tě!“

„Tak pojď se mnou.“

„Zabije nás to!“

„Pak tedy sbohem“, řekla a vešla do Stroje vědění. Skagg se zhroutil na drsné rudé kočičí hlavy Zóny sblížení, ležel tváří k zemi, vzlykal, prsty se mu bezmocně zatínaly do dlažby a vzpomínal: jak vypadala křehce a zranitelně, a přesto byla silná a houževnatá, jaká měla malá nadra a štíhlé boky. Vzpomněl si také na její podivínství, pro něž ji tolik miloval. Proč se rozhodla zabít se tímto způsobem?

Uplynulo hodně času, než se vzpamatoval. Postavil se a začal čekat. Setmělo se a na obloze se objevily první měsíce. V ústech ucítil hořkou příchut' ztráty.

„Skaggu!“

Stála na schodech do Stroje. Rozeběhla se k němu a jakoby se vznášela, tvář radostně vzrušenou, oči rozzářené.

„Ty žiješ?“ zašeptal nevěřicně. „Jsi venku?“

„Lhali vám, Skaggu. Ten stroj nezabíjí. Je tu, aby pomáhal. Bylo to nádherné, lásco.“

„Co se stalo?“

„Mluví k tobě hlasy a ty ti říkají, co máš dělat. A ty si dáš na hlavu takovou kovovou věc a mozkem ti projede oheň a ty prohlédneš. Všechno uvidíš jako poprvé.“

„Všechno? Co všechno?“

„Život. Lásku. Hvězdy. Pouta, která drží lidi při sobě. Je tam vše: Exáze. Cítíš, jako by tě milovala celá planeta. Vidiš smysl života, a když se vrátíš ven, chceš, aby ho všichni ostatní uviděli také, aby nechodili okolo jako mrzáci a nepromarnili celý svůj život. Vyzkoušela jsem ho zatím jen trošku. Můžeš to zjemnit, zesílit, jak chceš. A když si to kovové nasadíš, začneš chápat. Otevře tě to, Skaggu. Ach, že půjdeš se mnou dovnitř? Chci se vrátit a pustit to silněji.“

A přála bych si, abys to prožíval se mnou.“

Vymkl se jí z rukou. „Bojím se.“

„Neboj. Já tam už přece byla a vrátila jsem se.“

„Je to zakázané.“

„Protože je to dobré. Lidé druhým často zakazují mít cokoli dobrého. Ale jednou budeme mít všechno, poznáš proč.“

Uvidíš tam ten druh síly, kterou má hořkost a nenávisť – a poznáš, jak se nad ně povznést.“

Chytila jej za ruku a pokusila se jej vést. Ucukl.

„Nemohu jít,“ řekl.

„Bojíš se smrti?“

„Říkali, že stroj dělá z lidí zrůdy.“

„Copak já jsem zrůda?“

„Říkali nám, že tam jsou věci, které nemáme nikdy poznat.“

„Ti, kdo vám tohle navykládali, byli ty opravdové zrůdy, Skaggu.“

„Snad. Snad. Ale já nemohu. Podívej – všichni nás pozorují. Vidíš je? Tam, ve stínu. Je tu celé Zářící město! Copak mohu jít dovnitř? Jak bych mohl udělat něco tak špinavého, když každý z nich –“

„Ani nevíš, jak je mi tě líto,“ řekla měkce. „Bát se lásky, odříkat se poznání –“

„Nemohu s tím nic dělat. Je to ve mně.“

Jemně jej oslovila: „Skaggu, vracím se zpátky a tentokrát se jdu zeptat na všechno. Jestli je v tobě jen kousek lásky, přijdeš za mnou. Budu tam na tebe čekat. A potom vyjdeme spolu a navštívíme všechna města světa.“

Přikývl.

Přistoupila těsně k němu. Odskočil pryč, jako by se bál, že jej chytí a odtáhne s sebou do stroje, ale ona si stoupla na špičky a políbila jej lehkým dotykem svých rtů, pak se otočila a opět vstoupila do vnitřku Stroje vědění.

Nemohl ji následovat, ale nebyl schopen ji opustit.

Měsíce zmizely za obzor a nad městem přešla dešťová sféra, následovaná nočními ptáky; přišel Cestovní stroj a nabídl mu, že jej odveze domů, už začalo probleskovat ranní slunce svým červeným světlem a dveře Stroje vědění se stále ještě neotevřely, Fa Sol La byla ještě pořád uvnitř. Skagg byl už dávno na prostranství sám.

Vždyť přece říkala: „Počkám na tebe.“

Ostatní, přátelé, sousedé, odešli spát do svých příbytků. Zůstal opuštěný. Za svítání zašel do Zóny nebezpečí, o hodinu později vkročil do Zóny bezbožnosti, a když naplno udeřilo ranní vedro, přistihl se, že tiše vystupuje po schodech a otevírá dveře do nitra Stroje.

„Vítejte v Terapeutickém středisku sedm,“ zaduněl nad ním hluboký hlas Řečí, která však měla přízvuk ještě cizejší, než byl dívčin. „Jděte prosím doleva k základnímu senzoricému vyšetření. Na zdi najdete přílby. Opatrně si jednu z nich vložte na hlavu a –“

„Kde je ona?“ zeptal se.

Hlas nepřítomně pokračoval v instruktaži. Skagg jej ignoroval a vydal se doprava, koridorem, který se stácel podél oblé stěny stroje. Našel ji hned za ohybem. Měla nasazenu přílbu, otevřené oči, ale ležela ztuhle podél zdi, bledá a podivně tichá. Položil ji ucho na prsa, ale nic nezaslechl. Dotkl se její pokožky. Zdálo se mu, že chladne. Když se jeho dlaň přiblížila k očím děvčete, nezareagovala.

Na tváři měla výraz takového štěstí, že na ni nemohl pohlédnout.

Hlas monotónně pokračoval: „V raných stádiích terapie je doporučována nízká úroveň stimulace. Proto vás žádáme, abyste se nepokoušeli zapojit větší stupeň intenzity, než jste v tomto stavu schopni –“

Skagg jí sňal přílbu z hlavy. Potěžkal ji a s údivem zjistil, že téměř nic neváží. Opatrně ji odložil. Pak vzal z police další, dlouhou dobu ji držel v nikách, poslouchaje instrukce a znovu slyše dívčina slova nadšení a extáze, a srovnával to, co vidí kolem sebe, s tím, co všichni o Stroji vědění říkali. Po chvíli, aniž by ji vyzkoušel, vrátil helmu zpět do přihrádky, zdvihl tělo Fa Sol Ly a vynesl jej ven.

Když sestupoval ze schodů, všiml si, že ostatní se už zase seběhli a zírají na něj.

„Tys byl vevnitř?“ oslovil jej Simit.

„Byl.“

„Ji to zabilo a tebe ne?“ ptal se Derek.

„Ona ho použila. Já ne. Poprvé ho pustila málo, ale napodruhé to přehnala a zabil ji.“ Skagg při řeči krácel dál. Šli za ním.

„Jít tam znamená tedy smrt,“ řekl Prewger.

„To není pravda,“ opáčil Skagg. „Vstoupit můžeš bez nebezpečí. Ke smrti dochází jen při použití stroje. Při špatném použití.“

„Byla blázen. A byla za to potrestána.“

„Možná máš pravdu, Glorre,“ připustil Skagg. „Ale stroj dává lásku. Nabízí nám dobrotu.“

Položil dívku na zem a přivolal Služební stroj. Podal mu Fa Sol Lin batůžek a požádal jej, aby ho naplnil z Vodního, Jídelního a Ochranného stroje. Služební stroj zmizel a za chvíli se vrátil. Po zběžné prohlídce si Skagg přehodil balíček přes rameno. Potom opět zdvihl tělo a vykročil.

„Kam s ní jdeš?“ zeptal se Glorr.

„Pryč z města. Najdu jí místo posledního odpočinku venku v poušti.“

„A až se vrátíš, půjdeš znovu do Stroje vědění?“

„Potrvá dlouho, než se vrátím. Mám před sebou dlouhou cestu. Nejprve musím do Řičního města, a potom možná i na jiná místa. A pak, až k tomu najdu odvahu, až poznám, kdo opravdu jsem, a čím opravdu chci být, vrátím se zpět, vejdu do stroje a použiji ho tak, jak má být. A pak se v Zářícím městě všechno změní.“

Přidal do kroku a ubíral se směrem k Prázdným budovám, do pouště purpurového písku. Byl zvědav, jak dlouho mu potrvá, než se do toho města za Řekou bez ryb dostane a zda, až se tam ocitne, potká ještě někoho takového, jako byla Fa Sol La.

Přátelé zůstali stát a pozorovali ho, dokud jim nezmizel z očí.

„Stal se z něj šílenec,“ řekl Prewger.

„Nebezpečný šílenec,“ doplnil jej Glorr.

„Udělalí byste někdy něco takového?“ zeptal se Simit.

„Myslíš, jít do stroje nebo se vydat do jiného města?“

„To je jedno.“

„Ovšemže ne,“ odpověděl Derek.

„Ovšemže ne,“ jako ozvěna se ozval Glorr. „Vím, kdo jsem. Vím, co chci být.“

„Ano,“ přitakal Simit. „Nač by nám to bylo? My víme, kdo jsme.“

„Víme, co chceme být,“ dodal Prewger.

NAROZEN S MRTVÝMI

1.

A na co nestačila mrtvým za života řeč, mohou ti říci jako mrtví; sdělovací schopnost mrtvých je obdařena ohnivými jazyky, jež přesahují oblast řeči živých.

T.S. Eliot:

Little Gidding

Předpokládal, že jeho zesnulá žena Sybille je na cestě na Zanzibar. Řekli mu to a on tomu věřil. Jorge Klein se ve svém pátrání dostal do takového stadia, že byl schopen uvěřit čemukoliv, pokud jej jeho víra přivede k Sybille. Představa, že by se vydala na Zanzibar, nebyla zas tak absurdní. Sybille vždy toužila podívat se tam. Ta podivná posedlost oním místem se jí zmocnila už hodně dávno. Když byla naživu, bylo pro ni nemožné dostat se tam, ale nyní, když je zbavena všech pout, Zanzibar ji určitě bude přitahovat jako ptáka hnízdo, jako Odyssea Ithaka, jako mŕru plamen.

Letadlo, malý Havilland HFP-803 Zanzibarských aerolinií, odstartovalo z Dar es Saalamu téměř poloprázdné v 9.15, jasného slunečného rána, laškovně zakroužilo nad hustým porostem mangovníků, červeně kvetou-cích Ponciana regia a vysokých kokosových palm, nad akvamarínovým pobřežím Indického oceánu a zamířilo na sever, aby překonalo krátkou vzdálenost oddělující pevninu od ostrova Zanzibar. Dnešek – úterý, 9. března 1993 – bude pro Zanzibar zvláštním dnem: na palubě letadla bylo pět mrtvých, vůbec prvních mrtvých, kteří měli navštívit tento nádherný ostrov. Daud Mahmoud Barwani, úřední lékař, který měl onoho rána službu na zanzibarském letišti Karume, byl na tuto skutečnost upozorněn úřady z pevniny. Neměl žádnou představu o tom, jak se mu situaci podaří zvládnout, a rovněž si uvědomoval, že na Zanzibaru vládou napjaté časy. Na Zanzibaru tomu tak vždy bylo. Neměl by snad jejich vstup povolit? Představují mrtví nějakou hrozbu pro nejistou politickou rovnováhu Zanzibaru? A co takhle ožehavější nebezpečí? Mrtví mohou být nositeli nebezpečných duševních chorob. Je v novém vydání Administrativního kódu něco o odmítnutí vstupních víz na základě podezření z nakažlivé psychické nemoci? Daud Mahmoud Barwani zamyšleně dloubal do své snídaně – studeného chapatti, hromady kořeněných brambor – a bez jakéhokoliv nadšení

očekával přilet mrtvých.

Uplynulo téměř dva a půl roku od doby, kdy Jorge Klein viděl Sybille naposled: bylo to nedělního odpoledne, 13. října 1990, v den jejího pohřbu. Toho dne ležela ve své rakvi, jako by jenom spala, její krása ani v nejmenším nenarušená konečným ortelem: bledá pleť, bohaté tmavé vlasy, jemný nos, plné rty. Její nádherné tělo halila lesknoucí se zlatě-fialová látka; chvějící se elektrostatický opar, jemně parfémovaný jasmínovou vůní, ji chránil před rozkladem. Pět hodin ležela na katafalku, zatímco byla čtena slova obřadu a přijímány kondolence – přijímány téměř pokradmu, jako by její smrt byla věc příliš monstrózní, než aby se dala slučovat s podívanou na lidské city; pak, když zůstalo jen pár lidí, omezený kruh nejbližších přátel, Klein ji lehce políbil na rty a svěřil ji tichým, tmavě oděným mužům, které poslalo Chladné město. V poslední vůli Sybille požádala o to, aby byla znovu přivedena k životu; odvezli ji v černém voze, aby na jejím těle uskutečnili svoje kouzla. Klein měl pocit, že rakev, vzdalující se na jejich širokých ramenou, mizí v pohlcujícím šedivém víru, do něhož on sám nemá přístup. Zřejmě ji už nikdy neuvidí. Mrtví v těch dobách přísně drželi pospolu, izolováni od společnosti živých zdi ghett, do nichž dobrovolně odešli; jen zřídka byli spatřeni mimo zdi Chladných měst a ještě řidčeji navazovali kontakt se světem živých.

Takže nyní musel přehodnotit svůj život. Po devět let to byl Jorge a Sybille, Sybille a Jorge, já a ty tvořící nás, nade vším my, na věčnost my. Miloval ji s téměř bolestnou intenzitou. Chodili všude spolu, všechno dělali spolu, společně se podíleli na plnění svých vědeckých úkolů; stejně mysleli, vyjadřovali přání a chutě, které se až k nevěře shodovaly, a dokonale doplňovali jeden druhého. Ona byla součástí jeho, on součástí jí, a až do okamžiku její náhlé smrti si myslel, že tomu tak bude navždy. Byli ještě mladí, jemu bylo třicet osm, jí třicet čtyři. Měli před sebou celá desetiletí, na která se mohli těšit. Pak najednou zemřela. A nyní jsou si naprosto cizí, ona není Sybille, ale jenom mrtvá, on není Jorge, ale jenom živý. Existuje někde na severoamerickém kontinentu, prochází se po něm, mluví, jí, čte si, avšak pro něj je navždy ztracená, a on se s touto změnou ve svém životě přece jen nakonec smířil a naoko ji přijal, ale přesto, třebaže věděl, že už to nikdy nebude takové jako předtím, pošetile se oddal bláhové naději, že se mu ji podaří získat zpět.

Letadlo se konečně objevilo, tmavé proti jasné obloze, nejdříve jen zdánlivá tečka prachu, pak zvětšující se dráždivé smítko v Barwaniho oku, narůstající, nutící jej mrkat a kýchat. Barwani na to nebyl připraven. Když mu Ameri Kombo, letový kontrolor v kabině vedle, jako vždy hlásil přistání, Barwani odpověděl: „Uvědomte pilota, že nikdo nesmí vystoupit, dokud to nedovolím. Z důvodu možnosti ohrožení veřejného zdraví.“ Po dvacet minut nechal letadlo sedět na tiché letištní ploše, se všemi vchody zavřenými. Z křoví vylezly potulné kozy a prohlížely si je. Barwani se s nikým o ničem neradil, nekonzultoval žádná opatření. Beze spěchu dojedl svou snídani; pak si založil ruce na hrudi a snažil se získat patřičnou dávku klidu. Ti mrtví, říkal si v duchu, přece nikomu nemohou ublížit. Jsou to lidé jako všichni ostatní, až na to, že se podrobili zvláštní lékařské péči. Musí překonat svůj pověřivý strach: není žádný venkovan nebo sběratel čtyřlístků, a ani Zanzibar není snůškou primitivů. Nechá je vystoupit, dá jim tablety proti malárii, jako by to byli normální turisté a pak ať si jdou, kam chtějí. Ano, takhle to udělá. Už je připraven. Zavolal Ameri Kombovi. „Nehrozí žádné nebezpečí,“ řekl. „Všichni cestující mohou vystoupit.“

Celkem jich bylo devět, což je nezvykle málo. Nejdříve vystoupili čtyři živí. Vypadali vážně a na všech byl vidět pocit úlevy, jako by byli museli absolvovat cestu s hromadou volných kober. Barwani je všechny znal: ženu německého konzula, syna obchodníka Chowdaryho a dva čínské inženýry. Všichni se vraceli z krátkého výletu do Daru. Odbavil je bez jakýchkoliv formalit. Pak, po půlminutovém intervalu, přišli mrtví: pravděpodobně seděli spolu na jednom konci téměř prázdného letadla, zatímco ti druzí byli na opačném konci. Byli to dvě ženy a tři muži, všichni vysokí a překvapivě robustní. Očekával, že se budou chvět, vrávorat, kulhat, omdlávat, zatímco oni kráčeli rychlou, téměř agresivní chůzí, jako by se těšili lepšímu zdraví, než jaké kdy znali, když žili. Jakmile přišli ke vchodu, Barwani postoupil o krok kupředu, aby je přivítal a tiše řekl: „Zdravotní opatření, pojdte laskavě se mnou.“ Dýchali, nepochybně dýchali. Cítil alkoholické výpary z velkého muže s rudými vlasy, záhadnou a příjemně sladkou vůní, snad anýzu, z tmavovlasé ženy. Barwanimu se zdálo, že jejich pokožka má podivnou voskovitou strukturu, neskutečný lesk, ale možná to byla jen jeho představivost; pleť bělochů mu vždy připadala jakoby umělá. Jediným jistým rozdílem, kterého si u mrtvých všiml, byly jejich oči, způsob, jakým se bez pohnutí po mnoho vteřin upíraly na jedno místo a teprve pak se posunuly. Pomyslel si, že to jsou oči lidí, kteří pohlédli do tváře Nicotě, aniž by jí byli pohlceni. Vřel v něm celý gejzír otázek: jaké to je, jak se cítíte, na co se pamatujete, kam jste odešli? Raději je neproněs nahlas. Místo toho jen zdvořile řekl: „Vítejte na ostrově hřebíčků. Rádi bychom vás upozornili na to, že díky intenzívním preventivním opatřením zde byla malárie zcela vymýcena a abychom zabránili opětnému výskytu této nemoci, musím vás požádat, abyste užili tyto tablety.“ Turisté proti tomu často měli námitky; Tito lidé svoje pilulky spolkli bez jediného slova protestu. Barwani se snažil nějak k nim proniknout, navázat nějaký druh kontaktu, který by mu snad mohl pomoci překonat onu olověnou tíhu bytí. Ale těch pět obklopovala jakási aura, štít cizosti, a třebaže Barwani byl velmi společenský člověk, který lehce zapředel rozhovor s jakýmkoliv cizincem, nyní je tiše vedl k úředníkovi pasové kontroly Mpondovi. Mpondovo vysoké čelo se lesklo potem a kousal se do spodního rtu; mrtví jej evidentně znepokojovali stejně jako Barwaniho. Popletl formuláře, dal razítko na špatné místo, koktal, když mrtvým vysvětloval, že si jejich pasy musí nechat přes noc. „Ráno je po poslíčkovi nechám doručit do vašeho hotelu,“ sdělil jim a s neskrývaným spěchem návštěvníky poslal dál k výdejnímu zavazadel. Klein měl pouze jednoho přítele, s nímž se o tom odvážil hovořit, svého kolegu z univerzity, malého, drobného párského sociologa z Bombaje, jménem Framdži Džidžibhoi, který nadšeně pracoval na výzkumu nové subkultury mrtvých. „Jak se s tím mám smířit?“ nařikal Klein. „Prostě to nejde. Ona si někde existuje – žije a –“ Džidžibhoi jej přerušil rychlým lusknutím prstů. „Ne, drahý příteli,“ řekl smutně, „nežije. Vůbec není živá, pouze oživená. Musíš pochopit, že v tom je rozdíl.“ Klein ten rozdíl nechtěl pochopit. Nemohl pochopit nic, co se týkalo Sybylliny smrti. Nesnesl pomyslení na to, že přešla do jiné existence, která je pro něj naprosto nepřístupná. Jediným smyslem života se pro něj stala touha nalézt ji, mluvit s ní, podělit se s ní o její zážitky ze smrti a z čehokoliv, co se nachází za hranicí smrti.

Byl s ní neoddtělitelně spjatý, jako by stále byla jeho ženou, jako by to stále byli Jorge a Sybille.

Očekával, že mu napíše, ale žádné dopisy nepřicházely. Po uplynutí několika měsíců po ní začal pátrat, zahanben svou vlastní neodbytností a zjevným porušením etikety tohoto druhu vdovství. Cestoval od jednoho Chladného města ke druhému – ze Sacramenta do Boise, do Ann Arbor, do Louisville – ale do žádného z nich jej nepustili, dokonce ani neodpověděli na jeho otázky. Přátelé mu radili, aby ji hledal mezi mrtvými v Tusconu, Roanoke, Rochesteru, San Diegu, ale jejich domněnky se nikdy nepotvrdily; pak mu Džidžibhoi, který měl styky se světem oživených a který Kleinovi pomáhal v dosažení jeho cíle, třebaže s ním nesouhlasil, sdělil pravdivě vypadající zprávu o tom, že Sybille je v Chladném městě Sión v jihovýchodním Utahu. Tam jej také poslali pryč, ale ne tak nemilosrdně. Podařilo se mu získat důkaz, že Sybille na onom místě skutečně je.

V létě roku 1992 mu Džidžibhoi oznámil, že Sybille vystoupila z izolace Chladného města. Tvrdil, že byla spatřena v Newarku v Ohio, při návštěvě městského golfového hřiště v Octagon State Memorial, ve společnosti sebevědomého rudovlasého archeologa jménem Kent Zacharias, rovněž mrtvého, dříve odborníka na mohyly hopewellianské kultury v Ohio Valley. „Je to docela nová fáze,“ řekl Džidžibhoi, „ne předvídaná. Mrtví začínají opouštět svou předchozí filozofii naprostého separatismu. Začali jsme je studovat jako turisty navštěvující náš svět – zkoumat vzájemný kontakt teplých a chladných, jak tomu říkají oni. Bude to velmi zajímavé, drahý příteli.“ Klein okamžitě odletěl do Ohia, a aniž ji spatřil, sledoval ji z Newarku do Chillicothe, z Chillicothe do Marietty, z Marietty do Západní Virginie, kde ztratil stopu někde mezi Moundsville a Wheelingem. O dva měsíce později se doslechl, že ji viděli v Londýně, pak v Káhiře, pak v Addis Abebě. Na počátku roku 1993 se od jednoho přítele – bývalého Kalifornána, nyní působícího na univerzitě Nyerere v Arushi – dozvěděl, že Sybille je na safari v Tanzanii a za několik týdnů plánuje cestu na Zanzibar.

Samozřejmě. Deset let se věnovala disertační práci o zřízení arabského sultanátu na Zanzibaru na počátku devatenáctého století – ovšem její snaha byla nevyhnutně přerušena dalšími vědeckými úkoly, milostnými aférami, sňatkem, finančními problémy, nemocemi, smrtí – takže nikdy vlastně neměla možnost navštívit ostrov, který pro ni tolik znamenal. Nyní je naprosto volná. Proč by se konečně nemohla vydat na Zanzibar? Proč ne? Samozřejmě: určitě mří na Zanzibar. A Klein tam poletí také a počká si na ni.

Když těch pět zmizelo v taxících, Barwaniho něco napadlo. Požádal Mpondu o pasy a zběžně si prohlédl jména. Taková divná jména: Kent Zacharias, Nerita Tracy, Sybille Klein, Anthony Gracchus, Laurence Mortimer. Nikdy si nezvykl na jména bělochů. Bez fotografií nebyl schopen určit, kteří z nich jsou muži a kteří ženy. Zacharias, Tracy, Klein ...cože? Klein. Zkontroloval zápis zpřed dvou týdnů. Ano, Klein. Barwani ihned telefonoval do hotelu Širazi – což mu trvalo několik minut – a chtěl mluvit s Američanem, který přijel před deseti dny, tím štíhlým mužem, jehož rty byly tak sevřené napětím, jehož oči se leskly únavou, toho, který Barwaniho poprosil o malou službu, zvláštní službu a předem mu zaplatil tolik potřebnou stovkou šilinků. Následovala nezbytná pauza, kdy zřízení prohledávali hotel, dívali se na pánské toalety, v baru, v ložii, v zahradě a pátrali po Američanovi, který měl telefon. „Osoba, o kterou jste se zajímal, právě dorazila, pane,“ sdělil mu Barwani.

2.

Začíná tanec. Mravenčení ve špičkách prstů, rty začínají pulsovat, začíná bít srdce a hrdlo počíná dýchat. Všechno mírně rozkolísané a mimo řád, každé svým vlastním tempem a rytmem. Pomalu dochází ke sjednocení. Ret ke rtu, srdce k srdci, nalézání sebe v jiném, se strachem, opatrně, hořic... noty nalézající se v akordech, ve větách, kakofonie měnící se v polyfonní kontrapunktický chór, harmonie oslavy.

R.D.Laing:

Rajský pták

Sybille plaše stojí na okraji městského golfového hřiště v Octagon State Memorial v Newarku v Ohio, v ruce drží sandály a pověřivě rozhrnuje špičkami bosých nohou bujný, panenský koberec husté, krátce přistřižené trávy. Je letní odpoledne roku 1992, velmi horko; vzduch, nádherně průzračný, se tetelí oním typickým nadčasovým středozápadním způsobem, a krůpěje ranního deště ještě neoschly. Jaká nádherná tráva! Taková v Kalifornii nebyla často k vidění a tam v Chladném městě Sión ve vyprahlém Utahu už vůbec ne. Kent Zacharias, tyčící se vedle ní, smutně vrtí hlavou. „Golfové hřiště!“ mumlá. „Jedno z nejdůležitějších prehisto-rických sídlišť Severní Ameriky a oni z toho udělají golfové hřiště! Nu, mohlo to být horší. Mohli to tu celé vybagrovat a postavit tu podzemní parkoviště. Co říkáš?“

Sybille se chvěje. Je to její první cesta z Chladného města, její první výlet do světa teplých od doby jejího oživení. Vnímá hrozivé vibrace života, který pulsuje kolem ní. Hřiště je obklopeno roztomilými, malými, dobře udržovanými domky. Ulicemi projíždějí děti na bicyklech. Na trávníku vesele pokřikují hráči golfu. Přes kopečky a jamky hřiště s bláznivou energií rachotí malé žluté vozíky. Jsou zde skupiny turistů, kteří se stejně jako Zacharias přijeli podívat na indiánské mohyly. Kolem volně pobíhají psi. Všechno jí připadá hrozivé. Dokonce i vegetace – hustá tráva, pečlivě přistřižené keře, stromy s těžkými listy a nízko se prostírajícími větvemi – to všechno ji znepokojuje. Neuklidňuje ji ani Zachariasova přítomnost, protože on také jako by hořel vitalitou, tak netypickou pro mrtvé; jeho obličej jen kvete, jeho gesta jsou rozmáchlá a přehnaná, když jí ukazuje ploché mohyly, travnaté vyvýšeniny a příkopy, které dohromady tvoří spojený obří kruh a osmiúhelník pradávného monumentu. Samozřejmě, pro něj jsou tyhle stavby smyslem života, dokonce i teď, pět let post mortem. Ohio je jeho Zanzibarem.

„– kdysi pokrývalo čtyři čtvereční míle. Významné obřadní středisko, hopewellianský ekvivalent Chichen-Itzy, Luxoru –“ Odmlčel se. Ve svém archeologickém zápalu si teprve nyní všiml její úzkosti. „Jak se cítíš?“ ptá se něžně. Na obličej se jí objevuje statečný úsměv. Olízne si rty. Otáčí hlavu k hráčům golfu, pak k turistům, k řadě malých domků za hranicemi hřiště. Chvěje se.

„Je to na tebe příliš hlučné, vid’?“

„Ano,“ odpovídá.

Hlučné. Ano. Hlučné malé městečko, městečko z titulních stránek, turistická atrakce. Newark leží klidný na hrudi moře času: ale podle vzhledu automobilů by mohl být rok 1980 nebo 1960 nebo dokonce 1940. Ano. Starostlivá matka, baseball, jablečný koláč, každou neděli do kostela. Ano. Zacharias přikyvuje a snaží se ji uklidnit. „Poslyš,“ šeptá, „pojďme blíž ke středu stavby. Dvacáté století necháme za sebou.“

Agresivními, sebejistými kroky míří ke středu monumentu. Dlouhonohá Sybille se musí hodně snažit, aby mu stačila. Za okamžik již jsou za valem, vstoupili do posvátného osmiúhelníku, pod klenbu minulosti a Sybille najednou cítí, že se jim podařilo dosáhnout křižovatky mezi životem a smrtí. Jaký je tady klid! Cítí mocnou přítomnost sil smrti a oni temní duchové ji zbavují nepřijemných pocitů. Svět živých nemá v tomto sídlišti dávno zemřelých žádný význam, domky okolo hřiště už nejsou vidět, z hráčů golfu se staly jenom stíny bez těl, rachotící žluté vozíky se změnilly v hmyz a bloumající turisté jsou neviditelní.

Je uchváćena velikostí a symetrií pradávného sídla. Jací duchové zde dlí? Zacharias je vyvolává, mává nad hlavou rukama jako kouzelník. Už od něj slyšela tak hodně o těchto lidech, Hopewellianech – proč si tak říkali? – dozvíme se to vůbec někdy? – kteří zde před dvaceti staletími vytvořili tyto hliněné mohyly. Zacharias je svými gesty a tichými, naléhavými slovy vyzývá k životu:

„Vidíš je?“

Ano, vidí je. Klesající mlhavý opar. Mohyly se probouzejí k životu; objevují se jejich tvůrci. Vysocí, štíhlí, snědí, téměř nazí, odění v zářivě se lesknoucí hrudní pláty, s náhrdelníky z pazourkových destiček, náramky z kostí, slídy a želvoviny, prsteny z kamene a terakoty, páskami na pažích z medvědích a panteřích zubů, cívkovitě tvarovanými kovovými ornamenty na uších, v kožešinových bederních zástěrkách. Jsou tu kněží v intrikované vzorovaných róbách a děsivě vyhlížejících maskách. Přicházejí náčelníci s korunami z měděných prutů, krácející s mrazivou důstojností dlouhými hliněnými ulicemi. Oči těch lidí se lesknou energií. Jak nespoutané živoucí a nádherně tvořivou kulturu představují. Ale tentokrát Sybille není vystrašena jejich pulsující životní energií, protože je to síla mrtvých, vitalita dávno zemřelých.

Ted' se podívej! Mají namalované obličeje, pohledy upírají do dále. Je to pohřební průvod. Indiáni ty své intrikované geometrické stavby vytvořili proto, aby v nich uctívali svého boha a nyní, vážně krácejíce podél obvodu kruhu a osmiúhelníku, vycházejí směrem k hranici smrti venku. Zacharias a Sybille zůstávají samotní ve středu pole. Šeptá jí: „Pojď. Jdeme za nimi.“

Oživil pro ni minulost. Díky jeho čarovnému umění má nyní přístup do společnosti zemřelých. Jak snadno sklouzla zpět časem! V kterémkoliv okamžiku se může připojit k oživené minulosti; to pouze přítomnost, s otevřeným koncem a nepředvídatelná, je tak problematická. Spolu se Zachariase se vznášejí nad oparem zahalenou lučinou a pod nohama necítí žádnou zem; opouštějí osmiúhelník a dlouhou travnatou cestou putují k místu pohřebních mohyl, na pokraji tmavého lesa tvořeného duby s rozložitými korunami. Vstupují na rozsáhlou mýtinu. Uprostřed je kruh, vydlážděný jílem a lehce posypaný pískem a jemným štěrkem; na tomto podkladu byl vztyčen příbytek smrti, stavba se čtyřmi stěnami tvořenými řadami dřevěných palisád. Uvnitř je nízká jílová deska, na níž spočívá čtverhranná dřevěná rakev, ve které jsou vidět dvě těla: mladý muž a mladá žena, ležící na zádech vedle sebe, s těly nataženými, krásní dokonce ve smrti. Jejich těla zdobí bronzové pláty, měděné ušní ornamenty a náramky, náhrdelníky s lesknoucími se, nažloutlými medvědími zuby.

Čtyři kněží se rozestavují do rohů příbytku smrti. Na obličejích mají groteskní dřevěné masky s velkými parohy a nesou hůlky, dvě stopy dlouhé, vykládané mědí. Jeden z kněží propěvuje drsným hlasem monotónní nápěv. Všichni čtyři zvedají své hůlky a pak jimi prudce mávnou dolů. Je to signál; začínají přinášet pohřební dary. K příbytku smrti přichází řada pozůstalých ohnutých pod těžkými pytli. Nenařikají, ba naopak, radují se, obličeje v extaktickém nadšení, oči zářící, protože vědí to, co pozdější kultury zapomenou, že smrt neznamena konec, ale pouhé přirozené pokračování života. Svým zemřelým přátelům mohou jen závidět. Jsou obdarováni honosnými dary, takže v příštím světě budou žít přímo královsky: z pytlů jsou vyndávány kusy mědi, meteorického železa a stříbra, tisíce perel, lasturových náhrdelníků, korálků z mědi a železa, dřevěné a kamenné knoflíky, spousta ušních ornamentů, celé kusy obsidiánu, figurky zvířat vytesané z břidlice, kostí a želvoviny, obřadní měděné sekery a nože, spirály z břidlice, lidské čelistní kosti vykládané tyrkysem, tmavé hliněné nádoby, kostěné jehly, tkané látky, stočení hadi vytesaní z černého kamene, záplava darů, hromaděná kolem a dokonce na dvou mrtvých tělech.

Celá délka hrobu je zaplněna dary. Opět signál od kněží. Zvedají svoje hůlky a pozůstalí, odcházející zpět za hranici mýtiny, vytvářejí kruh a začínají zpívat pochmurný, rytmičtý pohřební hymnus. Zacharias se k nim na chvíli připojuje, zpívá melodii beze slov, s výraznými melismaty. Jeho hlas je bohatý baso contante, tak nečekaně krásný, že Sybille je jím dojata a hledí na Zachariase s bázní. On najednou prudce přestává, obrací se k ní, dotýká se její paže, naklání se k ní a praví:

„Zpívej také.“

Sybille váhavě přikyvuje. Připojuje se k písni, nejdříve falešně, protože má hrdlo stažené rozpaky; pak se uvolní, stává se součástí rituálu a její vysoký, čistý soprán se vznáší nad ostatními hlasy.

Nyní přinášejí jiný druh darů: chlapci pokrývají příbytek smrti hromadami dříví – větviček, suchého roští, silných větví, všech druhů hořlavého dřeva, dokud není zcela skryt před zraky pozůstalých. Kněží dávají povel, aby přestali. Pak od lesa přichází žena nesoucí zářivou pochodeň, je to vlastně dívka, zcela nahá, její pružné, štíhlé tělo je pomalováno bizarními vodorovnými červeno-zelenými pruhy na prsou, hýždích a stehnech, její dlouhé lesklé vlasy za ní vlají jako plášť, když běží vzhůru k příbytku smrti. Bez dechu přikládá pochodeň ke dřevu, tady, tady a tady, předvádí přítomný divoký tanec a háže pochodeň do středu příbytku. K obloze se dychtivě vznesou zuřivé plameny. Sybille cítí prudký žár. Dům a hrob v jednom jsou plameny rychle vstřebány.

Zatímco uhlíky ještě žhnou, začíná obřad přinášení hlíny. S výjimkou kněží, kteří strnule stojí na čtyřech světových

stranách kolem pohřebiště a dívky, která přinesla pochodeň a nyní leží jako odhozený kus oděvu na okraji mýtiny, všichni odcházejí. Za stěnou z nedalekých stromů je otevřená jáma; pozůstali, řadící se za sebe, k ní přicházejí a nabírají hlínu. Nosi ji k příbytku smrti v košících, v zástěrkách z jelenice, ve velkých vlhkých hroudách v holých rukou. Tiše svá břemena odhazují na doutnající popel a vracejí se pro další.

Sybillé pohlédne na Zachariase, který kývá. Ano, i oni se připojí k řadě. Sybille se nakloní nad jámu, nabírá z její stěny černou jílovitou hlínu a nese ji k rostoucí mohyle. Zpět pro další, zpět pro další. Mohyla se rychle zvedá, její vrchol už je dvě stopy nad zemí, tři, čtyři, nyní už je to nadouvající se kruhová vyvýšenina, jejíž hranice určují neměnné pozice čtyř kněží a jejíž špičatý vrchol je uplácán množstvím holých nohou. Ano, myslí si Sybille, toto je skutečná oslava smrti, toto je ten rituál. Po těle jí stéká pot, šaty má špinavé od hlíny, ale přesto se stále obrací a běží k jámě a pak zpět k mohyle, k jámě, k mohyle, běží a běží, jako vyměněná, v extázi.

Pak je kouzlo prolomeno. Něco se stalo a ona neví co, a mlha najednou stoupá, její oči oslepuje slunce a kněží a pozůstali budující mohylu a nedokončená mohyla samotná mizí. Ona a Zacharias jsou opět v osmiúhelníku a kolem nich ze všech stran rachotí golfové vozíky. Jen pár stop od ní stojí tři děti a jejich rodiče, hledí na ně, hledí a chlapec kolem deseti let věku ukazuje na Sybillu a hlasem, který musí být slyšet přes polovinu Ohia, volá na svého otce: „Tati, co je s těmi lidmi? Proč vypadají tak divně?“ A matka jej plácne a vykřikne: „Ticho, Tommy, ty se neumíš chovat?“ Rozzuřený otec dá chlapci políček na tvář špičkami prstů, popadne jej za zápěstí, táhne ho na druhou stranu hřiště a celá rodina běží za nimi.

Sybillé se chvěje nevolností. Odvrací se a zvedá si ruku k očím, které ji zradily. Zacharias ji objímá. „To je v pořádku,“ říká něžně. „Ten chlapec za to nemůže. To je v pořádku.“

„Odved' mne odsud pryč!“

„Chtěl jsem ti ukázat —“

„Až jindy. Odved' mne pryč. Do motelu. Už nechci nic vidět. A nechci, aby někdo viděl mne.“

Odvádí ji do motelu. Po celou hodinu Sybille leží na lůžku, obličejem dolů a tiše vzlyká. Několikrát Zachariasovi opakuje, že na tuhle cestu není připravena, že se chce vrátit zpět do Chladného města, ale on mlčí a jen hladí napjaté svaly jejích zad a po chvíli ji její smutek opouští. Obrací se k němu, jejich oči se setkávají a pak se milují, tak jak se milují mrtví.

3.

Novost znamená obnovení: ad hoc enim venit, ut renovemur in illo; udělat věc novou, takovou, jaká byla prvního dne; herrlich wie am ersten Tag. Reformace, či renesance; znovuzrození. Život je jako Fénix, který se znovu rodí ze své vlastní smrti. Skutečnou podstatou života je vzkříšení; veškerý život je život po smrti, druhý život, reinkarnace. Totus hic ordo revolvibilis testatio est resurrectionis mortuorum. Univerzální vzor opakované skutečnosti potvrzuje existenci vzkříšení z mrtvých.

Norman O. Brown:

Tělo lásky

„Brzy začne pršet, dámo a pane,“ řekl taxikář, vezoucí je úzkou silnicí do města Zanzibaru. Celou tu dobu neúnavně mluvil, naprosto beze strachu ze svých pasažérů. Určitě neví, kdo jsem, pomyslela si Sybille. „Možná za týden či dva. Tentokrát to budou dlouhé deště. Krátké deště přicházejí na konci listopadu a v prosinci.“

„Ano, já vím,“ odvětila Sybille.

„Ach, vy už jste Zanzibar někdy navštívila?“

„Dalo by se to tak říci,“ odpověděla. V jistém smyslu byla na Zanzibaru mnohokrát a nyní nevzrušeně přijímala skutečnost, že opravdový Zanzibar začíná převažovat nad všemi těmi fantaziemi v její mysli, nad oním snovým Zanzibarem, který v sobě nosila tak dlouho! Teď už brala s klidem všechno; už ji nic nevzrušovalo, nic ji nedovedlo vyvést z rovnováhy. V předchozím životě by ji zpoždění na letišti rozzuřilo: let samotný trval deset minut a na odbavení museli čekat dvakrát tak dlouho! Ale nyní po celou tu dobu zůstala naprosto klidná, seděla téměř nehybná, stěží naslouchajíc tomu, co jí Zacharias povídá a stěží odpovídajíc, jako by posílala zprávy z jiné planety. A nyní Zanzibar, přijatý tak lhostejně. V dřívějším životě pocítila téměř paradoxní vzrušení, kdykoliv spatřila něco známého z hodin zeměpisu, z filmů, či cestovních plakátů — ať už Grand Canyon, siluetu Manhattanu, či Taos Pueblo — co ve skutečnosti vypadalo přesně tak, jak si to v duchu představovala; ale nyní byla na Zanzibaru, který se před ní odhaloval bez sebemenší známky údivu, jako by si jej prohlížela chladným okem kamery, nedotatá, nevzrušená.

Teplý, vlhký vzduch byl prosycen prolínajícími se vůněmi, nejenom onou předem očekávanou pronikavou vůní hřebíčku. Do otevřených oken taxíku pronikala jako do čichajících nozder rovněž lehčí vůně, kterou snad mohl vydávat ibišek, jacaranda či buganvília. Ve vzduchu byla rovněž cítit předzvěst dlouhých dešťů: každým okamžikem se mohla spustit hustá clona a z nebes začnou padat proudy vody. Silnice byla lemována neproniknutelnými zelenými stěny z palem, narušenými jen chatrčemi s plechovými střechami; za palmami se tyčil tajemný vysoký porost, hustý a nepřátelský. Před kola se jim pletly překážky typické pro oblast tropů: slepice, kozy, nahé děti, staré, shrbené ženy, bezzubé obličejy, všichni se motající v cestě a vůbec nevzrušení automobilem jedoucím po silnici, která patřila jim. Vlnící se nížinou pak vůz mířil na poloostrov, na němž spočívá město Zanzibar. Teplota stoupala od minuty k minutě; ostrov pevně svírala pěst vlhkého horka. „Tady je pobřeží, dámo a pane,“ poznamenal řidič. Jeho hlas byl hrubý, vtíravý, burčující. Písek byl oslnivě bílý, voda průzračná modř; k ústí přístavu lině mířil pár plachetnic, jejichž plachty se mírně nadouvaly pod nápojem jemného vánku. „Všimněte si na této straně, prosím —“ Spatřili obrovskou bílou budovu ze dřeva, čtyři patra vysokou, svatební dort s dlouhými verandami a vyumělkovanými kovovými zábradlími, ozdobený širokou kopulí: Sybille, která budovu poznala, předvíдалa řidičova slova, slyšíc je jako podvědomou

předběžnou ozvěnu: „Beit al-Adžaib, Dům zázraků, bývalý vládní palác. Tady sultán často pořádal skvostné bankety, toto místo navštívili všichni slavní Afričané. Nyní už se nepoužívá. Vedle je starý Sultánský palác, nyní Palác lidu. Chtěli byste navštívit Dům zázraků? Je přístupný veřejnosti: můžeme zastavit a já vás provedu.“

„Až někdy jindy,“ řekla Sybille tiše. „Chceme tady nějaký čas zůstat.“

„Vy tady nejste jenom na den jako většina turistů?“

„Ne, na týden, možná víc. Přijela jsem studovat historii vašeho ostrova. Beit al-Adžaib určitě navštívím. Ale ne dnes.“

„Dobrá tedy: když mne zavoláte, odvezu vás kamkoliv. Jmenuji se Ibuni.“ Galantně na ni pokývl přes rameno a grációzně vůz otočil pryč od nábreží, do labyrintu točitých uliček a úzkých cest, které tvořily starobylou arabskou čtvrť zvanou Kamenné město.

Všude bylo ticho. Masivní budovy z bílého kamene hleděly prázdnými obličejí do ulice. Okna, či spíš jen průzory, byla zavřená. Většina dveří – pověstných dveří Kamenného města, bohatě vyřezávaných, zdobených mědí, rafinovaně vykládaných, každé dveře skvost islámského umění – byly zavřené a zdály se být zamčené. Obchody vypadaly ošuntělé, malé výkladní skříně byly pokryté vrstvou prachu. Většina z vývěsních štítů byla tak zubožená, že Sybille je sotva byla schopná rozluštit:

PREMČANDOVO TRŽIŠTĚ

MONDŽIHO KURIOZITY

OBCHOD ABDULLÁHOVA BRATRSTVA

MOTILALŮV BAZAR

Arabové Zanzibar opustili už hodně dávno. Stejně tak většina Indů, třebaže se říkalo, že ti se snaží vrátit. Taxík při své intrikované cestě změní uliček Kamenného města občas míjel dlouhé černé limuzíny, pravděpodobně ruské nebo čínské výroby, řízené šoféry a vezoucí důstojné, rezervované snědé muže v bílých róbách. Předpokládala, že jsou to členové zákonodárného sboru, mířící na vládní schůzky. Jinak nebyly v dohledu žádné jiné dopravní prostředky ani chodci, až na několik žen, oděných černě od hlavy až k patě, spěchajících si každá po svém. Kamenné město postrádalo veškerou vitalitu venkova; je to místo duchů, pomyslela si, místo vhodné pro výlety mrtvých. Pohlédla na Zachariase, který přikývl a usmál se na ni, rychlým, chápavým úsměvem, kterým jí sděloval, že ví, jaké má pocity a že jeho jsou zcela stejné. Komunikace mezi mrtvými jen zřídka vyžadovala slov.

Cesta do hotelu jí připadala obzvláště spletitá. Řidič často zastavoval u krámků a s nadějí se vyptával: „Nechcete mosazné skřínky, měděné nádoby, stříbrné starožitnosti, zlaté řetězy z Číny?“ Třebaže Sybille jeho nabídky zdvořile odmítala, nepřestával upozorňovat na bazary a tržiště, upřímně jim nabízející kvalitu a nízké ceny. S tím, jak se Sybille začínala ve městě pomalu vyznávat, uvědomila si, že jistě rohy mĳeli víc než jednou. Samozřejmě: bohatí obchodníci taxikáře pravděpodobně platí za to, že turisty upozorňují na jejich zboží. „Zavezte nás k hotelu, prosím,“ řekla a když neustával ve svém přesvědčování – „Tady koupíte nejlepší slonovinu, nejlevnější krajky“ – řekla to ještě jednou, tentokrát důrazněji, ale neztrácela svůj klid. Pomyslela si, že Jorge by její změnou byl potěšen; právě on často byl nejbližší obětí její prchlivosti. Nevěděla z jakého důvodu se tak změnila. Možná to byl nějaký metabolický vedlejší účinek oživovacího procesu, nebo snad dva roky ve společnosti Otce průvodce v Chladném městě, nebo to nebylo nic jiného než jen vědomí, že nyní jí patří veškerý její čas, takže někam spěchat by bylo absurdní.

„Zde je váš hotel,“ řekl Ibuni konečně.

Byl to starý arabský palác – s vysokými oblouky, četnými balkóny, zatuchlým vzduchem a elektrickými větráky, lině se otáčejícími v tmavých chodbách. Sybille a Zacharias dostali velké apartmá na třetím poschodí, z něhož byla vyhlídka na zahradu s bujnými palmami, rumělkově červenými stromy nandi, kapoky, poinsettiemi a agapantusy. Mortimer, Gracchus a Nerita přijeli už dříve druhým taxíkem a byli ubytováni ve stejném apartmá o poschodí níž. „Půjdu se vykoupat,“ řekla Sybille Zachariasovi. „Budeš v baru?“

„Pravděpodobně. Nebo se půjdu projít do zahrady.“

Odešel. Sybille si spěšně svlékla své propocené cestovní šaty. Koupelna byla byzantským zázrakem s důmyslnými ozdobami, obložená barevnými kachlíky. Kralovala jí obrovská žlutá vana, stojící vysoko na bronzových nohách ve tvaru orlích drápů, svírajících zeměkouli. Usmála se na svůj odraz ve vysokém oválném zrcadle. Podobné zrcadlo bylo v domě, kde ji oživil. Toho rána po probuzení přišlo do jejího pokoje pět či šest mrtvých, aby s ní oslavili její úspěšný přechod rozhraním a přinesli s sebou velké zrcadlo; slavnostně, s velkou obřadností z něj stáhli závěs a ona v něm spatřila sebe, nahou, štíhlou, s úzkým pasem, pevnými řadry, s krásným a nezměněným tělem, nezničeným ani smrtí, ani oživením, ba naopak jimi zkrásněným, takže se svým přechodem přes onu strašlivou propast stala ještě mladistvější a nádhernější.

„Jsi velmi krásná žena.“

To byl Pablo. Naučila se jeho jméno a později i jména všech ostatních.

„Mám nádherný pocit úlevy. Bála jsem se, že se probudím a zjistím, že ze mne zůstala troska.“

„Něco takového se nemohlo stát,“ řekl Pablo.

„A nikdy se nestane,“ dodala mladá žena. Byla to Nerita.

„Ale mrtví přece stárnou, ne snad?“

„Ach ano, stárneme, stejně jako živí. Ale ne zcela stejně.“

„Pomaleji?“

„O hodně pomaleji. A jinak. Všechny naše biologické procesy probíhají mnohem pomaleji, s výjimkou mozkových funkcí, které naopak probíhají rychleji, než když jsme byli živí.“

„Rychleji?“

„Uvidíš.“

Všechno to zní ideálně.“

„Jsme nevýslovně šťastní. Život k nám byl tak laskavý. Naše situace je, ano ideální. Stali jsme se novou aristokracií.“
Novou aristokracií –

Sybillé pomalu sklouzla do vany, opírajíc se zády o chladivý porcelán, mírně se vrtíc, ponořujíc se do vlažné vody až po hrdlo. Zavřela oči a odpočívala. Čeká na ni celý Zanzibar. Ulice, o nichž jsem si nikdy nemyslela, že je navštívím. Ať si Zanzibar čeká. Ať čeká. Slova, o nichž jsem si nikdy nemyslela, že je řeknu. Když jsem své tělo zanechala na vzdáleném břehu. Nyní mám čas na všechno, všechno přijde tehdy, až na to bude čas.

Jsi velmi krásná žena, řekl jí Pablo, aniž by jí chtěl lichotit.

Ano. Chtěla jim vysvětlit, již onoho prvního rána, že jí nijak nezáleží na tom, jak vypadá její tělo, že její skutečný majetek spočívá někde jinde, že je „výš“, ale nebylo třeba nic vysvětlovat. Chápali to. Rozuměli všemu. Kromě toho, na jejím těle jí záleželo. To, že je krásná, pro ni sice znamenalo méně než pro ženy, pro něž krása byla jejich jediným přirozeným bohatstvím, ale na jejím zjevu jí záleželo; měla ze svého těla radost a věděla, že se líbí ostatním, určovalo její přístup k lidem, byl to prostředek navazování kontaktu a ona za to vždycky byla vděčná. V předchozí existenci bylo potěšení z jejího těla poznamenáno pomyšlením na nevyhnutelnost jeho pomalého chátrání, jistota, že postupně ztratí onu moc, kterou jí dala krása: ale nyní toho byla ušetřena: také se postupem času změní, ale nebude přitom mít stejné pocity jako mají živi. Její oživené tělo ji nezdá, že se stane ošklivým. Ne.

– Jsme novou aristokracií –

Po koupeli stála několik minut u otevřeného okna, vystavujíc své tělo něžnému vánku. Zaznívaly k ní zvuky: vzdálené zvony, živé štěbetání tropického ptactva, hlasy dětí prozpěvujících si v jazyku, který nebyla schopná rozluštit.

Zanzibar! Sultáni a kořeni, Livingstone a Stanley, otrokář Tippu Tib, Sir Richard Burton, který možná strávil noc zrovna v tomto hotelu. Ucítila sucho v hrdle, svírající pocit na hrudi: přece jen není lhostejná ke všemu tomu vzrušení. Pociťovala očekávání, dokonce jakési nadšení. Dobrá tedy. Pohni se, Sybille, obleč si šaty, poobědvěj a vydej se do města.

Vyndala ze svého kufříku světlou blůzu a šortky. Právě v tom okamžiku se do místnosti vrátil Zacharias, a ona, aniž by vzhledla, se zeptala: „Kente, myslíš, že je vhodné nosit zde tyhle šortky? Nejsou moc –“ Pohlédla mu do obličeje a její hlas odumřel. „Stalo se něco?“

„Právě jsem mluvil s tvým manželem.“

„On je tady?“

„Přišel za mnou do vestibulu. Znal moje jméno. 'Vy jste Zacharias' řekl mi takovým tónem, jako by byl sám Bogart, jako podvedený manžel, který konfrontuje ženina milence. 'Kde je? Musím ji vidět.'“

„Ach ne, Kente.“

„Ptal jsem se ho, co od tebe chce. 'Jsem její manžel', řekl a já mu na to odpovídal: 'Kdysi jste možná byl jejím manželem, ale věci se změnily,' a pak –“

„Neumím si představit, že by na tebe Jorge byl hrubý. Je to takový něžný člověk, Kente! Jak vypadal?“

„Schizoidně“, řekl Zacharias. „Sklonné oči, napjaté čelisti, známky hrozného vypětí po celém těle. Je si doufám vědom toho, že takové věci by neměl dělat?“

„Jorge přesně ví, co by neměl dělat. Och, Kente, to je bláznivá situace. Kde je teď?“

„Čeká dole. Je tam s ním Nerita a Laurence. Doufám, že ho nechceš vidět?“

„Samozřejmě, že ne.“

„Napiš mu vzkaz, co si o tom myslíš, a já mu ho odnesu dolů. Řekni mu, ať ti dá pokoj.“

Sybillé zavrtěla hlavou. „Nechci mu ublížit.“

„Ublížit? Sleduje tě celou cestu jako nějaký zamilovaný kluk, snaží se vniknout do tvého soukromí, zkazil nám tento výlet, odmítá řídit se konvencemi, které určují vztahy mezi mrtvými a živými a ty –“

„Miluje mne, Kente.“

„Miloval tě. Ano, to chápu. Ale osoba, kterou miloval, už neexistuje. To si přece musí uvědomit.“

Sybillé zavřela oči. „Nechci mu ublížit. I tak mu nechci ublížit.“

„Neublížíš mu. Půjdeš za ním?“

„Ne“, řekla. Vzdychla a prudce šortky a blůzu odhodila do křesla. Krev ve spáncích jí divoce pulsovala. Zmocnil se jí strach, podivný pocit ohrožení a nebezpečí, který nezažila od onoho příšerného dne u newarských mohyl. Rozběhla se k oknu a vyhlédla ven, napolo očekávajíc, že uvidí Jorgeho, jak se dole dohaduje s Neritou a Laurencem. Ale nebyl tam nikdo, s výjimkou poslíčka, který hleděl vzhůru s širokým oslňujícím úsměvem na tváři, jako by její řadra byla pochodněmi. Pak se otočila zpět a prázdným hlasem řekla: „Jdi za ním. Řekni mu, že je nemožné, abych se s ním setkala. Použij to slovo. Ne, že ho nechci vidět, ne, že není správné, abych ho viděla, řekni prostě, že je to nemožné. A pak zatelefonuj na letiště. Večer se chci vrátit do Daru.“

„Ale vždyť jsme teprve přijeli!“

„Na tom nesejde. Vrátime se sem někdy jindy. Jorge dovede být neodbytný; nezastaví jej nic, kromě krutého odmítnutí a to mu nemohu udělat. Takže raději odletíme.“

Klein mrtvé nikdy předtím neviděl zblízka. Opatrně, s pocitem nepohodlí, vrhal kradmé pohledy na Kenta Zachariase, když vedle sebe seděli v rákosových křeslech pod palmami v květináčích, ve vestibulu hotelu. Džidžibhoi mu řekl, že to jde stěží poznat, že to člověk vnímá spíš podvědomě než díky nějakým vnějším projevům, a byla to pravda; samozřejmě, něco zvláštního bylo v těch jejich očích, ta pověstná strnulost mrtvých a něco podivně zsinálého na Zachariasově pokožce pod zdravě vypadající pletí, ale kdyby Klein nevěděl, kdo Zacharias je, možná by si toho ani nevšiml. Pokoušel se toho muže, toho rudovlasého, rudolícího mrtvého archeologa, toho objevitele mohyl, představit v posteli se Sybillé, dělajícího s ní cokoliv, co spolu dělají mrtví. Dokonce ani Džidžibhoi si v tomto ohledu nebyl jistý. Něco s rukama, něco s očima, šepoty a úsměvy, vůbec ne s přirozením – tak tomu věřil pářský vědec. Mluvím se Sybilliným

milencem. Je to Sybillin milenec. Je zvláštní, že mu to tak vadí. Měla milence i tehdy, když žila; i on měl své milenky; patřilo to k životu. Ale nyní se cítil v nebezpečí, ohrožen, poražen touto krácející mrtvolou milence.

„Nemožné?“ opáčil.

„Ano, tohle slovo použila.“

„Nemohl bych s ní mluvit alespoň deset minut?“

„Nemožné.“

„Nemohl bych ji alespoň na okamžik vidět? Chci jenom vidět, jak vypadá.“

„Nezdá se vám pokořující takhle žebrat jenom proto, abyste ji na okamžik mohl vidět?“

„Ano, je to pokořující.“

„A přesto to stále chcete?“

„Ano.“

Zacharias vzdychl. „Je mi to líto, ale nemohu pro vás nic udělat.“

„Možná že Sybille je ze všeho toho cestování unavená. Myslíte, že zítra by mohla mít lepší náladu?“

„Snad,“ odpověděl Zacharias. „Můžete sem přijít a pokusit se o to.“

„Jste velmi laskavý.“

„De nada.“

„Mohu vám objednat něco k pití?“

„Ne, děkuji,“ odpověděl Zacharias. „Já už nepiji. Od té doby, co —“ Usmál se.

Klein z jeho dechu cítil whisky. No dobrá, pomyslel si. Dobrá. Odejde. Řidič čekající na parkovišti před hotelem vyklonil hlavu z okýnka a nadějně se zeptal: „Okružní jízdu po ostrově, pane? Chcete vidět hřebíčkové plantáže, sportovní stadión?“

„Už jsem je viděl,“ řekl Klein. Pokrčil rameny. „Odvezte mne na pláž.“

Odpoledne strávil tím, že pozoroval tyrkysové vlnky, dorážející na růžový písek. Příštího rána se vrátil do Sybillina hotelu, ale byli pryč, všech pět, včera večer odletěli do Dar es Saalamu, řekl recepční omluvně. Klein se zeptal, jestli si může zatelefonovat a recepční mu ukázal starodávny přístroj ve výklenku poblíž baru. Volal Barwanimu. „Co se děje?“ vyptával se. „Tvrdil jste přece, že zůstanou nejméně týden!“

„Ach, pane, věci se mění,“ řekl Barwani tiše.

4.

Existuje předzvěst? Co přinese budoucnost? Já to nevím, já nemám žádné jasnozření. Když se pavouk spouští dolů k nějakému pevnému bodu, jak to oni tvorové dělají, vidí před sebou jenom prázdnotu, v níž na dohled není jediný záchytný bod. A stejně je tomu se mnou: přede mnou je vždy prázdnota; To, co mne žene kupředu, je to pevné, co leží za mnou. Život je obrácený vzhůru nohama a strašný, nedá se vydržet.

Sören Kiekegaard:

Bud/anebo

„O kom můžeme v otázce smrti a pohřbu říci, že koná správně, drahý příteli?“ zeptal se Džidžibhoi. „Když jsem jako malý chlapec žil v Bombaji, naši hindští sousedé praktikovali rituál satí, což znamená dobrovolné upálení vdovy s mrtvolou jejího manžela. Mohli bychom je na základě toho zvat barbarů? Samozřejmě“ – v jeho tmavých očích se čtverácky zablesklo – „my je tak nazývali, ale jenom tehdy, když nás nemohli slyšet. Dáš si ještě kari?“

Klein potlačil povzdech. Už byl plný a kari bylo pěkně ostré, mnohem víc, než byla hranice jeho snášenlivosti; ale byl zde hostem a Džidžibhoiho pohostinnost, nepřekonatelně naléhavá, v sobě měla jakousi posvátnost, díky které se Klein při každé návštěvě jeho domu cítil málem jako rouhač. Usmál se, přikývl a Džidžibhoi vstal, naložil mu na talíř další horu rýže, pohřbil ji pod jehněčím kari, obložil ji čatni a sambalami. Džidžibhoiho žena tiše, nepozorovaně odešla do kuchyně a vrátila se s vychlazenou lahví Heinekenu. Ostýchavě Kleinovi pokývla a položila ji na zem před něj. Byli spolu dobře sešraní, tihle Párové, jeho hostitelé.

Byli skvělým párem – až zarážejícím. Džidžibhoi byl vysoký, vzpřímený muž s velkým orlím nosem, tmavou levantskou pletí, lesklými černými vlasy a mocným knírem. Jeho dlaně a chodidla byly výjimečně malé; všechno dělal rychle, téměř nervózně. Klein odhadoval, že je mu něco přes čtyřicet, třebaže věděl, že se ve svém odhadu může na každou stranu o deset let mýlit. Jeho žena – bylo to zvláštní, ale Klein se nikdy nedozvěděl její jméno – byla mladší než její manžel, téměř tak vysoká jako on, světlejší pleti – měla mírný olivový nádech – a krásné postavy. Oblékala se výlučně do splývavých hedvábných sárí; Džidžibhoi měl zálibu v oblékání v západním stylu, nosil obleky a kravaty dvacet let vyšlé z módy. Klein nikdy žádného z nich neviděl bez pokrývky hlavy: ona nosila šátek z bílého hedvábí, on brokátovou čepičku, v níž si její lidé mohli snadno splést s orientálním Židem. Neměli děti a stačili si sami pro sebe, tvořice spolu uzavřenou dvojici, dokonalou jednotu, dva prvky jediné entity, spolu spjatí a nerozluční, stejně jako kdysi byli Klein a Sybille. Jejich harmonická hra myšlenek a gest působila na druhé znepokojivě, někdy dokonce hrozivě. Stejně jako to kdysi bylo u Kleina a Sybille.

„Vaši lidé —“ řekl Klein.

„Ach, to je něco jiného, něco docela jiného, zcela ojedinělého. Víš něco o našich pohřebních zvycích?“

„Myslíš vystavování mrtvých?“

Džidžibhoiho žena se usmála. „Velmi starý způsob ožívování!“

„Věže ticha,“ začal Džidžibhoi. Přesl k širokému oknu obývacího pokoje a stoje zády ke Kleinovi, hleděl ven na oslňující světla Los Angeles. Jeho dům, celý ze sekvojového dřeva a skla, nebezpečně spočíval na pilotách poblíž hřebene Benediktova kaňonu, těsně pod Mulhollandem: byl z něj výhled na celé Los Angeles, od Hollywoodu až po Santa Moniku. „Všech pět jich stojí v Bombaji,“ pokračoval, „na Malabar Hill, skalnatém výběžku přehlížejícím Arabské

moře. Stojí tam už celá staletí, každá má tvar kruhu o průměru několika stovek stop. Jsou obklopeny zdi dvacet či třicet stop vysokou. Když zemře Párs – už jsi o tom někdy slyšel?“

„Ne tolik, kolik bych toho rád věděl.“

„Když zemře Párs, profesionální nosiči jej odnesou na železných mářích do věží. Následuje procesí pozůstalých, kteří jsou seřazeni po dvou, drží se za ruce a ve spojených rukou mají bílý šátek. Nádherná scéna, Jorge. V kamenné zdi jsou dveře, jimiž nosiči se svým břemenem vejdou dovnitř. Nikdo jiný nesmí do věže vstoupit. Uvnitř je kulatá plocha, dlážděná velkými kamennými deskami a rozdělená do tří řad mělkých, otevřených schránek. Vnější řada je určena pro těla mužů, další pak pro těla žen a ta nejbližší středu je pro děti. Mrtvý je položen na svoje místo odpočinku; z rozložitých palm v zahradách obklopujících věže začínají přilétat supové; za hodinu či dvě je po všem. Později jsou holé, sluncem vysušené kosti házeny do jámy uprostřed věže. Bohatí a chudí se v jednotě rozpadnou v prach.“

„A to jsou všichni Pársové – ehm – pohřbívání tímto způsobem?“

„Ach ne, v žádném případě,“ řekl Džidžibhoi srdečně. „Nevíš snad, že všechny naše starobylé tradice upadají? Mladší lidé dávají přednost zpopelnění nebo dokonce tradičnímu pohřbu do země. Přesto je nás stále hodně takových, kteří uznávají krásu tohoto našeho způsobu.“

„– krásu? –“

„Pohřbívání mrtvých do země,“ začala Džidžibhoiho žena tiše vysvětlovat, „v těch nejtropičtějších oblastech, kde se snadno šíří nakažlivé nemoci, se nám zdá nehygienické. A spálit tělo zase znamená ztrátu jeho podstaty. Ale dát těla mrtvých vyhladovělým ptákům – což je rychlé, čisté a bez zbytečného povyku – je pro nás způsobem oslavy hospodárnosti přírody. A to, že se kosti člověka smíchají v jámě s kostmi celého společenství, je pro nás výrazem naprosté demokracie.“

„A supové, kteří hodují na tělech zemřelých, mezi sebou nepřenášejí žádné nákazy?“

„Nikdy,“ řekl Džidžibhoi rozhodně. „Ani nemohou dostat naše nemoci.“

„Předpokládám, že vy oba budete chtít, aby vaše těla byla převezena do Bombaje, až –“ Klein se zmateně odmlčel, zavrtěl hlavou, začal rozpačitě kašlat a na tváři se mu objevil nucený úsměv. „Vidíte, co způsobila ta moje zvědavost. Odpusťte mi, prosím. Jsem zde hostem, sedím u večere a vyptávám se na vaše plány ohledně pohřbu!“

Džidžibhoi potlačil smích. „Smrt pro nás není ničím hrozným, drahý příteli. Je to – tohle člověk neříká často, že ne? – zcela přirozená věc. Nějakou dobu jsme tady a pak odejdeme. Když se naplní náš čas, ona i já se odebereme do Věží ticha.“

Jeho žena ostře dodala: „Je tam mnohem lépe než v Chladných městech!“

Klein si v jejím hlase nikdy předtím nevšiml takového důrazu.

Džidžibhoi se odvrátil od okna a pohlédl na ni. Ani tohle Klein nikdy předtím neviděl. Měl pocit, jako by se ona jemná pavučina vypracované zdvořilosti mezi ním a těmi dvěma, kterou tkali celý večer, najednou začala odvíjet pryč, jako by se dokonce objevila trhlina v poutech mezi Džidžibhoim a jeho ženou. Džidžibhoi začal rozčileně sbírat prázdné nádoby a po dlouhé chvíli rozpačitého ticha řekl: „Ona tě nechtěla urazit.“

„Proč bych se měl urazit?“

„Osoba, kterou miluješ, si zvolila Chladné město. Mohl by sis myslet, že ve slovech mé ženy, kterými vyjádřila svou nechuť, je obsažena kritika –“

Klein pokrčil rameny. „Má právo vyjádřit svůj názor ohledně oživení. Ačkoliv, dívím se tomu –“

Odmlčel se, s pocitem nepohodlí a strachem zajít příliš daleko.

„Ano?“

„Ach, to je nepodstatné.“

„Prosím,“ naléhal Džidžibhoi. „Jsme přece staří přátelé.“

„Napadlo mě,“ začal Klein pomalu, „jestli to pro tebe není obtížnější, když celý svůj čas věnuješ mrtvým, studuješ je a jejich způsoby, věnuješ jim celou svou kariéru a tvoje žena Chladnými městy a vším, co je s nimi spjaté, opovrhne. Pokud je jí téma tvého výzkumu odporné, je nemožné, abys s ní svou práci sdílel.“

„Ach,“ řekl Džidžibhoi a jeho napětí zjevně opadlo, „pokud jde o tohle, já ke všemu, co je spjato s ožíváním, mám ještě větší nechuť než ona.“

„Skutečně?“ To bylo něco, co Klein u Džidžibhoiho neočekával. „Tobě je to odporné? Proč se tomu tedy tak intenzivně věnuješ?“

Džidžibhoi se evidentně bavil. „Cože? Ty si myslíš, že člověk musí mít k tomu, co je předmětem jeho bádání, kladný vztah?“ Zasmál se. „Myslím, že ty sám jsi Žid a pokud se nemýlím, tvoje disertační práce pojednávala o rané epoše Třetí říše, ne snad?“

„To je zásah do černého,“ přisvědčil Klein.

„Já jako sociolog sledávám subkulturu mrtvých velmi zajímavou,“ pokračoval Džidžibhoi. „To, že během mého života vznikl tak radikálně nový aspekt lidské existence, považuji za výjimečný dar. Neexistuje pro mne vděčnější oblast, kterou bych se mohl zabývat. Přesto si ani v nejmenším nepřeji, abych já sám byl někdy oživen. Na mne a moji ženu čekají Věže ticha, žhavé slunce, přilétající supové – a konec, naprostý konec, nic víc, terminus.“

„Neměl jsem ani ponětí, že o tom smýšlíš takhle. Možná, kdybych toho býval věděl víc o filozofii Pársů, mohl jsem si uvědomit, že –“

„Špatně jsi to pochopil. Naše výhrady nejsou teologického rázu. Jde o to, že spolu sdílíme přání, výstřední rozmar nepokračovat mimo přidělený čas. Rovněž mám vážné výhrady ohledně důsledků ožívání na naši společnost. Všimám si zjevného pocitu nepohodlí živých v přítomnosti mrtvých, strachu z těch lidí a z kultury, kterou vytvářejí, dokonce hrůzy z –“ Džidžibhoi se násilím přinutil zmlknout. „Omlouvám se. To bylo snad příliš silné slovo. Vidíš, jak složitý je můj postoj k tomuto tématu, jakási směsice fascinace a odporu. Žiji v neustálém napětí mezi těmito dvěma

póly. Ale proč ti to vůbec všechno říkám? Určitě tě to nudí. Raději nám vyprávěj o své cestě na Zanzibar.“

„Co vám mám povídat? Přiletěl jsem tam, pomalu dva týdny jsem čekal, než se ukáže, vůbec jsem se k ní nedostal, a jel jsem domů. Po celou dobu svého pobytu v Africe jsem ji ani nezahlédl.“

„Jak musíš být zklamaný, drahý Jorge!“

„Zůstala ve svém hotelovém pokoji. Nedovolili mně, abych ji šel navštívit.“

„Oni?“

„Její společníci,“ vysvětlil Klein. „Cestovala spolu s dalšími čtyřmi mrtvými, ženou a třemi muži. Bydlela na pokoji s tím archeologem, Zachariasem. Právě on mne k ní nechtěl pustit a dělal to velmi obratně.“

Chová se, jako by mu patřila. Možná tomu tak je. Co myslíš, Framdži? Uzavírají spolu mrtví sňatky? Je Zacharias jejím novým manželem?“

„O tom velmi pochybuji. Pojmy 'manžel' a 'manželka' nejsou mezi mrtvými používány. Vytvářejí spolu vztahy, to ano, ale párový svazek je mezi nimi neobvyklý, možná docela neznámý. Místo toho vytvářejí jakési pseudo-rodinné skupiny tří, čtyř, nebo i více jedinců, kteří –“

„Znamená to, že všichni ti, kteří s ní byli na Zanzibaru, jsou její milenci?“

Džidžibhoi udělal výmluvné gesto. „Kdo ví? Pokud to myslíš ve fyzickém smyslu, tak o tom pochybuji, ale člověk si nikdy nemůže být jistý. V každém případě to vypadá tak, že Zacharias zaujímá mezi jejími společníky výsadní postavení. Některý z těch ostatních je možná také členem jejich pseudo-rodiny, možná všichni, možná ani jeden. Mám důvod domnívat se, že při jistých příležitostech může každý mrtvý tvrdit, že je v rodinném vztahu se všemi ostatními mrtvými. Kdo ví? My všechny jejich činy vnímáme, jak říkají oni, skrze sklo, nejasně.“

„Já Sybille neviděl ani tak. Dokonce ani nevím, jak teď vypadá.“

„Neztratila nic ze své krásy.“

„To už jsi mi říkal předtím. Ale já ji chci vidět na vlastní oči. Ty nikdy nepochopíš, Framdži, jak hodně ji chci vidět. Ta bolest, kterou cítím, když nemohu –“

„Chtěl bys ji vidět teď?“

Klein se zachvěl ve zmateném údivu. „Cože? Co tím myslíš? Ona je –“

„Ve vedlejší místnosti? Ne, ne, nic takového. Ale mám pro tebe malé překvapení. Pojd' se mnou do mé pracovny.“ S širokým úsměvem na svém obličejí jej Džidžibhoi vedl obývacím pokojem do malé přilehlé pracovny, místnosti až ke stropu napakované knihami v ohromujícím počtu jazyků – nejenom v angličtině, francouzštině a němčině, ale rovněž v sanskrtu, hindštině, gudžarátštině a fárštině, řečech Džidžibhoiho mnohojazyčného společenství, nevelké párské kolonie v Bombaji, společenství, jež nezavrhlo jediný jazyk, který v něm kdy byl užíván. Odhrnul stranou hromadu odborných časopisů s oslíma ušima, vytáhl lesknoucí se prohlížeč krychli, dotekem prstu ji aktivoval a podal ji Kleinovi.

V ostrém, oslňujícím holografickém zobrazení se ukázaly tři postavy na rozlehlé travnaté planině, která jako by byla bez konce, bez jediného stromu, kamene či jakéhokoliv narušení, jenom donekonečna se prostí-rající zelený koberec pod prázdnou modrou oblohou. Vlevo stál Zacharias, s obličejem odvráceným od kamery; hleděl dolů a prohlížel si obrovskou pušku. Daleko vpravo stál velký, silný, tmavovlasý muž, jehož bledé, drsné rysy jako by byly tvořeny jenom vlasy, vousy a nosními dírkami. Klein jej poznal: Anthony Gracchus, jeden z mrtvých, kteří Sybille provázeli na Zanzibar. Sybille stála mezi nimi, oblečená ve volných khaki kalhotách a lehké bílé blůze. Gracchus měl napřaženou ruku; zřejmě jí ukazoval cíl. Sybille na něj mřila zbraní téměř tak velkou, jako byla Zachariasova.

Klein krychli převracel, studoval její obličej ze všech stran a jeho prsty byly při pohledu na ni najednou neohrabané a víčka se mu začala chvět. Džidžibhoi měl pravdu: neztratila nic ze své krásy. Ale přesto to není Sybille, kterou znával. Když ji viděl naposled, ležící v rakvi, jako by byla neposkvrněnou mramorovou napodobeninou sebe samotné, a stejně tak vypadala i nyní. Její obličej byl maskou bez výrazu, chladnou, vzdálenou, lhostejnou; její oči byly zastřené záhadou; její rty formovaly jakýsi slabý, přízračný, stěží viditelný úsměv. Vyděsilo jej, když ji spatřil takhle, tak cizí, tak neznámou. Možná je to jenom intenzita jejího soustředění, která může za ten mramoru podobný vzhled, protože se zdálo, že se celou svou bytostí upíná na míření na cíl. Když krychli natočil ještě víc, Klein uviděl, na co míří: v trávě nalevo od nich byl podivný pták, větší než krocan, nabubřelý jako pytel, s popelavě šedým peřím, bílou náprsenkou, ocasem s bíložlutými pery a krátkýma, komicky vyhlížejícíma žlutýma nohama. Měl velkou hlavu s tupým černým zobákem. Stál tam strnule a naprosto lhostejně. Bylo to absurdní; jako by si vůbec nebyl vědom toho, že se na něj řítí zkáza. Bylo zvláštní, že Sybille toho tvora chce zabít, ona, která vždy tak milovala život: nyní je z ní lovkyně Sybille, Sybille měsíční bohyně, Sybille-Diana!

Zjevně otřesen, Klein podal krychli zpět Džidžibhoimu. „Kde to bylo natočeno? Předpokládám, že na safari v Tanzanii, že ano?“

„Ano. V únoru. Ten muž je průvodce, bílý lovec.“

„Viděl jsem ho na Zanzibaru. Jmenuje se Gracchus. Je to jeden z mrtvých, kteří cestovali se Sybille.“

„Spravuje loveckou rezervaci nedaleko Kilimandžára,“ řekl Džidžibhoi, „která je vyhrazena výlučně pro mrtvé. Což je vlastně další bizarní manifestace jejich subkultury. Loví pouze ta zvířata, která již –“

„Odkud to máš?“ zeptal se Klein netrpělivě.

„Natočila to Nerita Tracy, která je společnící tvé ženy.“

„Tu jsem také potkal na Zanzibaru. Ale jak –“

„Její přítel je mým známým, vlastně jedním z mých informátorů, velmi cenným člověkem pro můj výzkum. Před několika měsíci jsem ho požádal, jestli by pro mne nemohl něco takového pořídit. Samozřejmě jsem mu neřekl, že to chci pro tebe.“ Džidžibhoi se k němu naklonil blíž. „Vypadáš ustaraně, drahý příteli.“

Klein přikývl. Zavřel oči, jako by je chtěl chránit před ostrými konturami Sybillina obrazu. Nakonec prázdným hlasem

řekl: „Musím ji vidět.“

„Možná by pro tebe bylo lepší, kdybys na ni zapomněl.“

„Ne.“

„Neexistuje žádný způsob, jak tě přesvědčit, že držet se té tvoji fantazie je nebezpečné?“

„Ne,“ odpověděl Klein. „Ani se o to nepokoušej. Musím se s ní setkat. Musím.“

„Jak to chceš udělat?“

„Půjdu do Chladného města Siónu,“ odpověděl Klein prázdným hlasem.

„Už ses o to pokoušel. Nepustí tě tam.“

„Tentokrát mne pustí. Mrtvého přece neodmítnou.“

Pársovy oči se rozšířily. „Ty chceš dobrovolně zemřít? Co to říkáš, Jorge?“

Klein se smíchem odpověděl: „Ne, na to jsem vůbec nemyslel.“

„Uvádíš mne do zmatku.“

„Pokusím se tam dostat lstí. Budu se vydávat za jednoho z nich. Proklouznu do Chladného města tak, jako se nevěřící dostane do Mekky.“ Popadl Džidžibhoiho za zápěstí. „Můžeš mi pomoci? Naučíš mne jejich způsoby, jejich mluvu?“

„Okamžitě tě odhalí.“

„Možná ne. Než se jim to podaří, dostanu se k Sybille.“

„To je šílenství,“ namítl Džidžibhoi tiše.

„Na tom nesejde. Ty o nich víš všechno. Pomůžeš mi?“

Džidžibhoi něžně vykroutil své zápěstí z Kleinova sevření. Přešel místnost a chvíli se věnoval svým knihám, zmateně je rovnaje a přerovnával je na přečpaných policích. Nakonec řekl: „Já sám pro tebe mohu udělat velmi málo. Moje znalosti jsou sice obsáhlé, ale jen povrchní, velmi povrchní. Avšak pokud to skutečně chceš provést, Jorge, mohu tě seznámit s někým, v jehož silách snad bude pomoci ti. Je to jeden z mých informátorů, mrtvý, muž, který odmítl podřídit se autoritě Otců průvodců, osoba, která je z mrtvých, ale není s nimi. Možná on by tě mohl naučit všemu, co potřebuješ vědět.“

„Zavolej ho,“ řekl Klein.

„Musím tě upozornit, že je nevyzpytatelný, prudký, možná dokonce proradný. Obvyklé lidské hodnoty pro něj nemají žádný význam.“

„Zavolej ho.“

„Kdybych tě jen od toho mohl nějak odradit –“

„Zavolej ho.“

5.

Hádky jsou zdrojem problémů. V těchto dnech hodně řvou lvi. Radost střídá smutek. Raději bys měl jít domů. Každý den budeš chodit do školy. Nedoporučuji vám jít touto cestou, k vodě se dostanete tudy. Nevadí, podaří se mi to. Raději bychom měli přidat. Tyto lampy spotřebují hodně oleje. V Nairobi nejsou moskyti. Nejsou tu žádní lvi. Ti lidé hledají vejce. Je v této studni voda? Ne, není. Pokud přijdou jenom tři dělníci, nebudeme dnes moci pracovat.

D.V.Perrott:

Swahilština pro samouky

Gracchus zuřivě signalizuje nosičům a křičí: „Shika njia hii hii!“ Tři se k němu otáčejí, dva se plahočí dál. „Ninyi nyote!“ volá. „Fanga koma hivi!“ Vrtí hlavou, odplivuje si, utírá si pot z čela. Tichým hlasem v angličtině, dává si pozor, aby jej neslyšeli, dodává: „Dělejte, co jsem řekl, vy jedni bastardi černí, neposlušní, nebo do západu slunce budete ještě mrtvější než já!“

Sybille se nervózně směje. „To s nimi vždycky mluvíš takhle?“

„Snažím se na ně být hodný. Ale k čemu je to dobré, k čemu je to vůbec dobré? Pojd', ať jim stačíme.“

Slunce vyšlo teprve před hodinou, ale už je horko, tady v ploché, travnaté krajině mezi Kilimandžárem a Serengeti. Gracchus vede skupinu na sever, sleduje stopu, o které si myslí, že patří zebře kvagga, ale sledovat stopu ve vysoké trávě je velmi obtížné a nosiči neustále odbočují ke korytu, k lákavému stínu v houštinách trnitých keřů, a on musí ustavičně vykřikovat, aby je udržel tam, kde je chce mít. Sybille si všimla, že Gracchus na své černochoy křičí tak vztekle, jako by nebyli ničím víc než vzpurnými zvířaty, a za jejich zády o nich mluví s hrubým pohrdáním, ale všechno je to jenom na efekt, všechno je to součástí jeho role bílého lovce: také si všimla, v okamžicích, kdy si toho Gracchus nebyl vědom, že ve skutečnosti je něžný, laskavý a mezi nosiči dokonce velmi oblíbený, žertující s nimi živým swahilským nářečím a hravým postrkováním. Nosiči to také jenom hrají: chovají se tradičním způsobem vyžadovaným u jejich profese, občas se k zákazníkům staví lhostejně, či dokonce blahosklonně, občas pózuji jako vševědoucí vládci buše a hned nato jako prachbídní divoši, kteří se nehodí k ničemu jinému než k nošení břemen. Jenomže zákazníci, kterým slouží, nejsou jako ti nadšenci z hemingwayových časů, protože jsou mrtví a nosiči mají z podivných bytostí, kterým slouží, tajný strach. Sybille si všimla jejich mumlaných modliteb a svírání amuletů, kdykoliv se jen náhodou dotkli mrtvých a občas zahlédla jejich postranní pohledy skrývající v sobě strach, možná dokonce odpor. Gracchus není jejich přítelem, ať už se k nim chová jakkoliv kamarádsky: zdá se, že jej považují za jakéhosi děsivého čaroděje a zákazníky za demony.

Potíci se, mlčenliví lovci se pohybují v řadě za sebou, nejdříve nosiči se zbraněmi a zásobami, pak Gracchus, Zacharias, Sybille, Nerita se svou kamerou a nakonec Mortimer. Po rozlehlém modrém oblouku oblohy pomalu plují potrhaná bílá oblaka. Tráva je svěží a hustá, protože v prosinci přišly neobvykle dlouhé deště. Míhají se jí malá zvířata, viditelná jenom na krátký okamžik, veverky, šakali, perličky. Občas se objeví i větší zvíře: tři domýšliví pštrosové, pár kňourajících hyen, skupina Thomso-nových gazel vznášejících se jako žlutohnědá řeka nad planinou. Včera Sybille viděla dva exempláře prasete bradavičnatého, pár žiraf, a servala skvrnitého, vznešenou divokou kočku s velkým

ušima, která klouzala trávou jako malý gepard. Žádné z těch zvířat se nesmí lovit, pouze ta, které ti, kdo řídí rezervaci, vyvolali k životu na základě osobních požadavků svých klientů; cokoliv, co patří mezi zástupce africké fauny, to znamená jakákoliv zvířata, která zde žila ještě předtím, než toto území mrtví získali od Masajů, je chráněno vládním výnosem. Masajové samotní mohou lovit lvy, protože to je jejich rezervace, ale zůstalo zde tak málo Masajů, že mohou stěží napáchat nějakou škodu. Včera, poté co viděla prasata, a před žirafami, Sybille poprvé v životě spatřila Masaje, pět stihlých, krásných mužů s dlouhými těly, nahých pod volnými červenými přehozy, tiše klouzajících buší, často se zastavujících a zamyšleně stojících na jedné noze, opírajících se o své oštěpy. Zblízka nebyli tak hezcí – bezzubí, se skvrnitou pleť, s kýlami. Za pár šilinků jim nabízeli k prodeji své oštěpy a korálkové náhrdelníky, ale účastníci safari se masajských výrobků již nabažili v krámku s kuriozitami v Nairobi, kde byly překvapivě nízké ceny.

Od samého rána sledovali zebra kvagga. Tady Gracchus ukazuje na otisky kopyt, tady na výkaly. To Zacharias si usmyslel, že chce zastřelit zebra kvagga. „Jak můžeš vědět, že nesledujeme obyčejnou zebra?“ ptá se naléhavě. Gracchus mhouří oči. „Věř mi. Narazíme také na obyčejné zebry. Ale ty dostaneš svoji kvaggu. Ručím ti za to.“ Ngiri, vedoucí nosič, se otáčí a šklebí se. „Piga quagga m'uzuri, bwana“ říká Zachariasovi a také mhouří oči a pak – Sybille to jasně vidí – jeho žoviální důvěřivý úsměv mizí, jako by měl odvahu vydržet se takto na Zachariase dívat jenom ten kratičký okamžik, a jeho obličej pokrývá temný závoj strachu.

„Co říkal?“ ptá se Zacharias.

„Že si zastřelíš pěknou kvaggu,“ odpovídá Gracchus.

Zebry kvagga. Poslední volně žijící byla zastřelena kolem roku 1870 a na světě zůstaly jenom tři, všechny samice, v evropských zoologických zahradách. Búrové je vychytali až na pokraj vyhynutí, aby jejich masem nakrmili hottentotské otroky. Z jejich pruhovaných kůží vyrobili pytle na burské zrní a kožené veldschoen pro burská chodidla. Kvagga v londýnské zoo posla v roce 1872, ta v berlínské v roce 1875, a amsterdamská kvagga v roce 1883. Od té doby nikdo neviděl jediný živý exemplář, dokud se v roce 1990 nezačalo s umělým ožíváním druhů prostřednictvím sledování rodové linie a genetické manipulace. Tehdy byla otevřena tato lovecká rezervace pro přesně vymezenou klientelu.

Je téměř poledne a od rána nebyl vypálen jediný výstřel. Zvířata míří do úkrytů; zůstanou v nich až do doby, než se prodlouží stíny. Je pomalu čas zastavit, postavit tábor, vyndat pivo a obložené chleby, vyprávět příběhy plné napětí a dobrodružství o divokých buvolích a rozrušených slonech. Ale ještě nenastal ten správný okamžik. Lovci překračují hřeben nízkého kopce a na dlouhém svahu pod sebou vidí skupinu pštrosů a několik stovek pruhovaných zeber, které vůbec nemají strach a nerušeně se pasou dál. Ngiri ukazuje před sebe a říká: „Piga quagga, bwana.“

„Jenom stádo zeber,“ namítne Zacharias.

Gracchus vrtí hlavou. „Ne. Poslouchej. Slyšíš to?“

Zpočátku si nikdo nevšimne ničeho neobvyklého. Ale pak, ano, Sybille to slyší: ostré štěkávé ržání, velmi podivné, zvuk z dávno minulých dob, zvířecí křik, který nikdy předtím neslyšela, píseň mrtvých. Nerita jej slyší také, i Mortimer a konečně i Zacharias. Gracchus ukazuje směrem k vzdálenému úbočí. Tam, mezi zebry, je okolo půl tuctu zvířat, která by téměř mohla být zebry, ale nejsou – jsou to nedokončené zebry, pruhované pouze na hlavách a přední části trupu; zbytek jejich těla je žlutohnědý, jejich nohy jsou bílé a hřívý tmavohnědé s bílými pruhy. Jejich kůže se ve slunečním světle leskne jako slída. Občas zvednou hlavu, vydají to podivné vysoké zaržání, opět skloní hlavu k zemi a pokračují v pastvě. Zebry kvagga. Přímě z minulosti, relikty, oživení duchové. Gracchus dává povel a skupina se plíží těsně pod vrcholem kopce. Ngiri podává Zachariasovi jeho obrovskou zbraň. Zacharias si kleká, míří.

„Žádný spěch,“ mumlá Gracchus. „Máme na to celé odpoledne.“

„Vypadám snad, že bych spěchal?“ ptá se Zacharias. Zebry nyní zakrývají malou skupinku kvagg před jeho zrakem, téměř jako by úmyslně. Samozřejmě, zebra zastřelit nesmí, jinak by měl problémy se správci rezervace. Minuty plynou. Pak se stěna zeber najednou trhá a Zacharias mačká spoušť. Ozve se prudká rána; zebry se rozprchnou deseti směry a na oči všech útočí zmatené stroboskopické vlny černé a bílé; a když chaos ustane, jedna z kvagg leží na boku, sama na planině, zvíře, které přešlo rozhraním. Sybille je klidně pozoruje. Smrt ji kdysi děsila, smrt čehokoliv, ale dávno už tomu tak není.

„Piga m'uzuri!“ vykřikují nosiči nadšeně.

„Kufa,“ blahopřeje Zachariasovi Gracchus. „Mrtvá. Čistý zásah. Dostal jsi svou trofej.“

Ngiri obratně pracuje se svým stahovacím nožem. Dnes večer, v táboře pod širokým úbočím Kilimandžára, si pochutnají na pečeném mase kvaggy, mrtví i nosiči společně. Maso je šťavnaté, syté, s mírnou štiplavou příchutí. Později toho odpoledne, když postupují chladnější, potokem narušenou krajinou, s vysokými, trávově zelenými stromy ve tvaru váz, potkávají monstrózního tvora, impozantní chlupatou věc, dvanáct či patnáct stop vysokou, stojící vzpřímeně na těžkopádných zadních nohou a udržující rovnováhu neuvěřitelně silným, těžkým ocasem. Opírá se o strom a láme jeho horní větev dlouhými předními končetinami, zakončenými řadou nebezpečně vyhlížejících, srpy připomínajících drápů; hltavě se cpe listy a větvičkami. Všimne si jich a rozhlíží se kolem, pozorujíc je malýma, stupidně vyhlížejícíma žlutýma očima; pak se obrací zpět ke svému jídlu.

„Rarita,“ říká Gracchus. „Znám lovce, kteří prošli křížem krázem celou rezervaci, aniž tohle zvíře spatřili. Už jste někdy viděli něco tak ošklivého?“

„Co je to?“ ptá se Sybille.

„Megaterium. Obří pozemní lenochod. Ve skutečnosti patří do Jižní Ameriky, ale my se zeměpisem nijak nezabývali, když jsme tohle místo zřizovali. Máme tu jenom čtyři a bůh ví, kolik dolarů stojí zastřelení jednoho z nich. Obřího lenochoda si zatím nikdo neobjednal. A pochybuji o tom, že k tomu kdy dojde.“

Sybille napadlo, zda by se tak obrovské zvíře vůbec dalo zabít kulkou: rozhodně by bylo obtížné strefit se do jeho mozku o velikosti vlašského ořechu. Také ji napadlo, co to může být za lovce, který by shledával potěšení v zastřelení

takového tvora. Zatímco je pozorují, zvíře rve strom vpůli. Pokračují v cestě.

Při západu slunce jim Gracchus ukazuje další div: bledou kopuli, připomínající obrovský meloun, spočívající na mohyle z husté trávy na břehu potoka. „Pštrosí vejce?“ hádá Mortimer.

„Blízko, velmi blízko. Je to vejce moa. Největšího ptáka na světě. Pochází z Nového Zélandu, kde vyhynul někdy v osmáctém století.“

Nerita se sklání a lehce do vejce ťuká. „To by byla omeleta!“

„Najedlo by se z toho sedmdesát pět lidí,“ říká Gracchus. „Má to obsah nejméně dva galony. Ale o něčem takovém samozřejmě nesmíme ani uvažovat. Pro chod této rezervace je velmi důležitý přirozený nárůst.“

„A kde je jeho máma?“ ptá se Sybille. „Ona to vejce opustila?“

„Moa nejsou moc chytří,“ odpovídá Gracchus. „To je jedním z důvodů, proč vyhynuli. Možná odešla shánět potravu. A –“

„Pane bože!“ vyhrkne Zacharias.

Moa se vrátil, prudce se vynořuje z hustých keřů. Tyčí se nad nimi jako opeřená hora na pozadí tmavě modrého západu: víceméně pštros, ale hodně zvětšený, pták tři a půl metru vysoký, s těžkým oblým tělem, velkým silným sloupem krku a nohama s pařáty, pevnými jako mladé stromky. To je určitě Sindibádův bájný pták, který dokázal létat se slony v pařátech! Pták na ně hledí, smutně zírá na skupinu malých tvorů, naklánějících se nad jeho vejcem; pak nahrbí krk, jako by se připravoval k útoku a Zacharias uchopí jednu z pušek, ale Gracchus jeho ruku zadrží, protože moa jenom dává najevo svůj nesouhlas. Vydává hluboký, žalostný, mečivý zvuk a nehýbe se. „Pojďte tiše pryč,“ říká jim Gracchus. „Nezaútočí na nás. Ale pozor na nohy; dokáže zabít jediným kopnutím.“

„Já chtěl požádat o povolení na moa,“ poznamenal Mortimer.

„Střílet moa je nuda,“ odpovídá mu Gracchus. „Stojí jako sloup a klidně se nechají zastřelit. Raději si to rozmysli, než o něco požádáš.“

Mortimer si nakonec vybral pratura, vyhynulého divokého tura evropských lesů, kterého znal Cézár i Plinius, kterého lovil hrdinský Siegfried, a který byl totálně vyhuben do roku 1627. Planiny východní Afriky nejsou pro pratury vhodným prostředím a stádo, které bylo vyvoláno k životu genetickými nekromanty, se zdržovalo v zalesněných vyšších polohách, několik dnů cesty od území zeber a obřích lenochodů. V tomto hustém porostu lovci občas narazili na hejna vřeštících paviánů a samotářských slonů s obrovskými ušima a na místě s narušeným porostem na vznešenou antilopu, samce bongu, s párem elegantních zatočených rohů. Gracchus je vede dál, hlouběji. Jeho obličej vyjadřuje napětí: ve vzduchu je cítit nebezpečí. Nosiči kloužou lesem jako černé přízraky, tvořící široké oblouky, připomínající krabí klepeta, komunikující spolu a s Gracchusem pískáním. Každý má zbraň připravenou v pohotovosti. Sybille napolo očekává, že uvidí leopardy, odpočívající ve větvích nad jejich hlavami, kobry, klouzající porostem. Ale nemá strach.

Přibližují se k mýtině.

„Pratuři,“ říká Gracchus.

Mezi nízkými keři je jich asi deset: velkých zvířat s krátkou srstí a dlouhými rohy, svalnatých a ostražitých. Zachytila pach vetřelců, zvedla hlavy, větrí ve vzduchu, otáčejí se. Gracchus a Ngiri se domlouvají gesty. Mortimera Gracchus poučuje: „Je jich tu příliš mnoho. Musíme počkat, až trochu prořidnou.“ Mortimer se usmívá. Vypadá trochu nervózně. O praturech se říká, že útočí bez varování. Čtyři, pět, šest zvířat odchází stranou a ostatní míří k okraji mýtiny, jako podle nějakého plánu; ale jeden býk, s podlitými očima a hrozivě vyhlížející, zůstává na místě. Gracchus stojí téměř na špičkách. Jeho statné tělo Sybille připadá ztělesněním nehybnosti, ostražitosti.

„Teď,“ říká.

Ve stejném okamžiku se pohne pratuři býk, pohybuje se výjimečnou rychlostí, s hlavou skloněnou, rohy namířenými vpřed jako kopí. Mortimer vypálí. Kulka udeří s hlasitým plácavým zvukem a zasáhne pratura do hrudi. Výborný zásah, ale zvíře nepadá a Mortimer střílí znovu, tentokrát neohrabaněji a do břicha a pak pálí také Gracchus a Ngiri, ne na Mortimera pratura, ale nad hlavy ostatních, aby je zahnali a jejich riskantní taktika je účinná, protože ostatní zvířata prchají do lesa. Ten, kterého Mortimer dostal, je stále blíž, vrávorá, ztrácí rovnováhu a nakonec padá k zemi, převrací se dokola, rozrývá zemi kopyty.

„Kufá,“ říká Ngiri. „Piga nyati mʼuzuri, bwana.“ Mortimer se usmívá. „Piga,“ raduje se.

Gracchus mu vzdává čest. „Tohle bylo rozhodně víc vzrušující než moa,“ dodává.

„A tihle patří mně,“ říká Nerita o tři hodiny později, ukazujíc na strom na okraji lesa. Na jeho větvích sedí několik stovek velkých holubů. Je jich tam takové množství, že to vypadá, jako by strom měl místo listů ptáky. Samičky jsou jednoduché – nahoře světle hnědé, dole šedivé – ale samci jsou ohniváci, s bohatým, leskle modrým peřím na křídlech a na hřbetě, s náprsenkami vínově červené barvy, na krcích mají třpytivé bronzové a zelené skvrny a jejich podivné, živé oči jsou žhnoucí oranžovou. „Ano,“ souhlasí Gracchus. „Tohle jsou tvoji holubi stěhovaví.“

„Ty shledáváš nějaké vzrušení v sestřelování holubů ze stromu?“ ptá se Mortimer.

„A ty snad v zastřelení vzteklého býka?“ zpraží jej Nerita pohrdavým pohledem. Signalizuje Ngirimu, který vypálí ránu do vzduchu. Vyplašení holubi se zvedají z větví a krouží nízko ve vzduchu. Za starých časů, tehdy před půldruhým stoletím v lesích Severní Ameriky, nikdo nestřílel holuby jen tak pro povražení: holubi byli potravou, ne zábavou a bylo jednodušší střílet je přímo na stromech, na nichž seděli, protože takovým způsobem lovci dokázali zastřelit tisíce ptáků za den. Trvalo pouhých padesát let, než se jim podařilo zredukovat populaci holubů stěhovavých z nespočetných miliard, které dokázaly zatmít oblohu, na nulu. Pro Neritu je to pouhá zábava. Konec konců, je to zkouška její dovednosti. Zamíří hlaveň a střelí, zamíří a střelí, zamíří a střelí. Ohromení ptáci padají k zemi. Nerita a zbraň se staly jednotou, podílející se na společném úkolu. Za okamžik je po všem. Nosiči zastřelené ptáky sbírají za krk a snášejí je na hromadu. Neritě jich podle povolení patří deset: ostatní jsou určeni k dnešní večeři. Zbylí ptáci se vrací

na svůj strom, lhostejně hledíce na lovce. „Rozmnožují se strašně rychle,“ mumlá Gracchus. „Když nebudeme opatrní, dostanou se z rezervace a rozšíří se po celé Africe.“

Sybille se směje. „Neměj strach. Nějak si s tím poradíme. Už jednou jsme je zcela vyhubili a uděláme to znovu, bude-li to zapotřebí.“

Sybillinou kořistí je blboun nezapný. V Dar es Saalamu, kde si podávali žádosti o povolení, se ostatní jejímu výběru smáli: tlustý, letu neschopný pták, který neumí utéci ani bojovat, tak chabého rozumu, že jej nic nevyplaší. Ignorovala je. Chce blbouna proto, že pro ni představuje podstatu vyhynutí, prototyp všeho, co vymřelo a zmizelo z tohoto světa. To, že v střílení blbounů nezapných není žádné povražení, ji nezajímá. Lov samotný pro ni nic neznamenal.

Jako ve snu bloudí rozlehlou rezervací. Vidí obří lenochody, velké alky, zebry kvagga, ptáky moa, tetřevy, jávské nosorožce, obří pásovice a mnoho dalších rarit. Celé to místo se hemží duchy. Fantazie genetických čarodějů nezná hranic; jednoho dne bude tato rezervace možná hostit trilobity, tyranosaury, mastodonty, smilony, baluchiteria, či dokonce – kdo ví? – tlupu australopiteků, kmeny neandertálců. Pro pobavení mrtvých, jejichž hry jsou tak střízlivé. Sybille napadá, jestli se to vůbec dá považovat za zabíjení, toto střílení v laboratoři vzniklých zvířat. Jsou skutečná nebo umělá? Živé věci nebo zdařile provedené napodobeniny? Skutečná, rozhoduje se. Živá. Přijímají potravu, mají svůj metabolismus, rozmnožují se. Sobě samotným se musí zdát skutečná, a proto jsou skutečná, možná ještě skutečnější než mrtvé lidské bytosti, které opět kráčí po zemi ve svých vlastních zemřelých tělech.

„Střílejte,“ říká Sybille nejbližší nosič.

Je tam pták, ošklivý, směšný, pracně se prodírající vysokou trávou. Sybille bere zbraň a míří. „Počkej,“ říká Nerita, „ráda bych si to nafilmovala.“ V pokřiveném postoji se plíží stranou od skupiny, přehnaně se snažíc, aby nevyplašila blbouna, ale ten jako by si vůbec neuvědomoval jejich přítomnost. Jako vyslanec z království temnot, nesoucí dobré zprávy o smrti těm zvířatům, která ještě nevyhynula, vytrvale se plahočí směrem k nim. „To je ono,“ usmívá se Nerita. „Anthony, zamiř na něj, ano, jako by sis ho právě všiml. Kente, po tobě bych chtěla, aby ses díval na svou zbraň, prohlížeš si třeba spoušť. Ano, takhle. A ty Sybille, zůstaň tak – zamiř – ano.“

Nerita filmuje.

Sybille s klidem mačká spoušť.

„Kazi imekwisha,“ říká Gracchus. „Dílo je hotovo.“

6.

Třebaže stáhnout se do sebe samotného vůbec není snadnou záležitostí – je to něco jako pokoušení se přejít hranici s vypůjčeným pasem, zdá se, že je to jedna z podmínek nezbytných k pochopení skutečné sebeúcty. Většina z našich samozřejmostí neobstojí, a sebeklam zůstává tím nejsložitějším klamem. Trik, který funguje na druhé, je nám v oné dobře osvětlené zadní uličce, kde se člověk schází sám se sebou, k ničemu; nic nezmohou vítězoslavné úsměvy ani krásně sepsané seznamy dobrých úmyslů.

Joan Didionová:

O sebeúctě

„Měl bys věřit tomu, co ti pověděl tady Framdži,“ řekl Dolorosa. „Za deset minut po vstupu do Chladného města, budou mít tvoje číslo. Za pět minut.“

Džidžibhoiho člověk byl malý, neupravený chlapík, mezi čtyřiceti a padesáti, s neučesanými dlouhými vlasy a s nenávidnými, daleko od sebe posazenými očima. Jeho pokožka měla sinalou barvu a jeho obličej byl vyzáblý. Z jiných mrtvých, které Klein viděl zblízka, vyzařoval jakýsi nepřírozený, nadpozemský klid, ale rozhodně ne z tohoto. Dolorosa byl napjatý, nervózní, věčně si hrál s rukama a kousal se do rtů. Ale Klein nějak nepochyboval o tom, že je mrtvý, stejně mrtvý jako Zacharias, Gracchus, či Mortimer.

„Budou mít moje co?“ zeptal se.

„Tvoje číslo. Číslo. Budou vědět, že nejsi mrtvý, protože to se nedá předstírat. Proboha, umíš ty vůbec anglicky? Jorge, to je cizí jméno: Mělo mě to napadnout. Odkud jsi?“

„Z Argentiny, ale od dětství žiju v Kalifornii. Od roku 1955. Podívejte se, když mě chytí, tak mě chytí. Já se tam prostě chci jen dostat a strávit půlhodinku se svou ženou.“

„Ty už žádnou ženu nemáš.“

„Se Sybille,“ opravil se Klein. „Chci mluvit se Sybille – svou bývalou ženou.“

„V pořádku. Dostaneš se dovnitř.“

„Kolik za to chcete?“

„O tom nemluv,“ zabručel Dolorosa. „Dlužím tady Džidžibhoimu pár služeb. Víc než jen pár. Takže ti obstarám drogu –“

„Drogu?“

„Drogu, kterou používají daňoví agenti, když se chtějí dostat do Chladného města. Zužuje zornice, stahuje kapiláry, poskytuje typický vzhled zombie. Na agenty vždy přijdou a vyhodí je, tak jako vyhodí i tebe, ale alespoň půjdeš dovnitř s vědomím, že jsi přesvědčivě zamaskován. Malá olejovitá kapsle, každé ráno před snídaní.“

Klein pohlédl na Džidžibhoiho. „Proč daňoví agenti vnikají do Chladných měst?“

„Ze stejných důvodů, jako se cpou kamkoliv jinam,“ odpověděl Džidžibhoi. „Vyzvídají. Shánějí materiály o finančních záležitostech mrtvých. Víš, dokud není kongresem schválený pořádný život definující zákon, neexistuje způsob, jak člověka, který je legálně mrtvý, donutit k daňovému přiznání –“

„Dále,“ řekl Dolorosa netrpělivě. „Mohu ti obstarat potvrzení o pobytu v Chladném městě Albany v New Yorku. Zemřel jsi vloni v prosinci a oni tě tam oživilí a posílají tě zpět na východ, protože – dejme tomu –“

„Mohl jsem se zúčastnit každoročního kongresu Americké asociace historiků v New Yorku,“ navrhl Klein. „Ve

skutečnosti je to můj obor. Jsem profesorem moderní historie na Kalifornské univerzitě. Kvůli vánočním prázdninám nemohli mé tělo odvézt zpět do Kalifornie, nebylo volné místo v letadle, a proto mne vzali do Albany. Myslíte, že je to přesvědčivé?“

Dolorosa se usmál. „Vidím, že lhaní ti skutečně jde. Mohl bych se tomu od tebe učit. Dobrá, takže Chladné město Albany, a toto je tvůj první výlet ven po oschnutí, jak tomu říkáme. Vyšel jsi z Chladného města jako nový motýl, rovnou z kukly, ještě měkký a vlhký a jsi samotný na výletě. A nyní, je toho hodně, co potřebuješ vědět o tom, jak se chovat, způsoby, sociální etiketu a všechny ty nesmysly a já ti to rozdělím do tří lekcí, zítra, ve středu a v pátek; to by mělo stačit. Mezitím ti povím to hlavní. Jsou pouze tři věci, které musíš mít na paměti po celou dobu, co budeš uvnitř: Nikdy nepokládej přímou otázku.

Nikdy se nikoho nedotýkej. Víš, co tím myslím?

Pamatuj na to, že pro mrtvé je celý vesmír umělý, nic není skutečné, na ničem nezáleží a všechno je jenom žert. Jenom žert, příteli, jenom žert.“

Na počátku dubna odletěl do Salt Lake City, najal si vůz a kolem Moabu jel na vysokou náhorní plošinu, obklopenou červenými skalami, na níž mrtví vybudovali Chladné město Sión. Byla to Kleinova druhá návštěva této nekropole. Ta předchozí se uskutečnila v pozdním létě roku 1991, v horkém, vyprahlém období, kdy slunce zaplňovalo polovinu oblohy a dokonce zakrslé jehličnany vypadaly žíznivě; ale nyní bylo mrazivé odpoledne, se slabým, bledým sluncem, větrem hučícím ze západních kopců a občasnými nárazy sněhu, vířícími ocelově modrým vzduchem. Z obrazovky na palubní desce na něj blikaly Džidžibhoiho instrukce ohledně cesty. Čtrnáct mil ven z města, ano, úzká, vyasfaltovaná odbočka z dálnice, ano, diskrétní malá cedule oznamující SOUKROMÝ POZEMEK, VSTUP ZAKÁZÁN, ano, a o tisíc yardů dál další nápis – CHLADNÉ MĚSTO SIÓN, VSTUP POVOLEN POUZE ČLENŮM, ano, a pak přímo za bariéru zeleného světla na vozovce, snímací systém, zátarasy vynořující se ze země jako kosy a hlas v neviditelném ampliónu, oznamující: „Pokud máte povolení ke vstupu do Chladného města Sión, umístěte je prosím pod levý přední stěrač.“

Tehdy, když zde byl poprvé, neměl povolení a nedostal se dál než sem, třebaže se mu alespoň podařilo zapříst rozhovor s neviditelným strážcem brány, od něhož získal informaci, že Sybille skutečně žije v tomto Chladném městě. Tentokrát dal falešnou kartu, kterou dostal od Dolorosy, pod stěrač a s napětím vyčkával. Po třiceti sekundách zátarasy zmizely v zemi. Jel dál, po točité cestě, která sledovala přírodní linie hustého lesa tvořeného zakrslými jehličnany, až nakonec přijel k cihlové zdi, jež se v dálce zatáčela mezi stromy, jako by kruhově obklopovala celé město. Možná tomu tak bylo. Klein měl podivný pocit, jako by Chladné město bylo hermeticky uzavřeným místem, tíživým a zapečetěným jako starý Egypt. Ve zdi byla kovová brána; prohlédly si ho elektronické oči, zasignalizovaly povolení a vrata se otevřela. Pomalu mířil ke středu města, projížděje zónou, kterou, jak se domníval, tvořily užité budovy – skladiště, elektrárna, městská vodárna, či cokoliv – skupina ponurých přízemních stavení bez oken, šedivé barvy – a pak do obytné části, která nebyla o moc půvabnější. Ulice se protínaly v pravých úhlech; budovy byly strohé, krčící se u země, neosobní, všechny naprosto stejné. Nebyla tam prakticky žádná automobilová doprava a v tuctu bloků nepotkal víc než deset chodců, kteří na něj ani nepohlédli. Takže toto je prostředí, které si mrtví zvolili pro svou druhou existenci. Ale proč ta úmyslná pochmurnost? „Nikdy nás nepochopíte,“ varoval jej Dolorosa. Měl pravdu. Džidžibhoi mu řekl, že Chladná města v žádném případě nejsou okouzlující, ale na tohle Klein nebyl připraven. To místo jako by bylo celé z ledu, jako by bylo vytesáno z kusu ledovce: čisté, sterilní, mrtvolně studené. Chladné město, ano to je zcela adekvátní pojmenování. Po architektonické stránce to bylo to nejhorší místo, jaké kdy viděl, ale to, jak na něj zapůsobilo psychicky, bylo mnohem horší, mnohem horší než kterékoliv z těch příšerných komunit pro přestárlé, všechny ty nesčetné Světy odpočinku a Sluneční domovy, ta útočiště bez dětí a bez radosti, kde se v koloniích shromažďoval zcela jiný druh živých mrtvých, čekajících na svůj konec. Klein se zachvěl.

Konečně, po několika dalších minutách jízdy do středu města, uviděl nějaký náznak aktivity, pokud ne přímo života: nákupní středisko, hnědě omítnuté budovy s plochou střechou, kolem do U tvarovaného nádvoří a proud nakupujících, pohybujících se kolem. A je to tady. Teď přijde jeho první zkouška. Zaparkoval vůz nedaleko ústí nádvoří a s pocitem nepohodlí se vydal mezi ně. Připadal si, jako by jeho čelo bylo pochodní, jako by mu na něm v rytmičných intervalech zářil nápis: PODVODNÝ VETŘELEK – ZRADCE – ŠPION.

Tak pojďte, pomyslel si, chyt'te mě, chyt'te podvodníka, skončete to, vyhoďte mě, uškrt'te mě, ukřižujte mě. Ale jeho nápisu si nikdo nevšímal. Naprosto ho ignorovali. Ze zdvořilosti? Nebo z pouhého pohrdání? Prohlížel si nakupující kradnými pohledy, napolo očekávaje, že mezi nimi uvidí Sybille. Všichni vypadali jako náměsíční, pohybující se v zarážející tichosti každý po svém. Žádné úsměvy, žádný hovor. Ledová uzavřenost těch soběstačných lidí měnila známou atmosféru nákupního střediska v surrealistickou scénu, Norman Rockwell smíchaný s Dalím nebo de Chiricem. Nákupní středisko vypadalo naprosto stejně jako všechna ostatní nákupní střediska: obchody s oděvy, banka, obchod s gramodeskami, snack bary, květinářství, oddělení televize-stereo, biograf, levné zboží. Ale jeden rozdíl začínal být Kleinovi, který přecházel z jednoho obchodu do druhého, patrný: celé místo bylo řízeno automaty. Nikde nebyli žádní prodáváci ani úředníci, pouze lhostejné obrazovky počítačů a nepochybně spousta skrytých kamer, které měly odhalit případné zloděje. (Nebo snad náchylnost k drobným krádežím po smrti mizí?) Zákazníci si všechno zboží vybírali sami, ukazovali je elektronickým očím, dotýkali se palci platebních destiček, aby cenu zapsali na svůj účet. Samozřejmě, nikdo přece nebude trávit svou vzácnou posmrtnou existenci postáváním za pultem, aby prodával tenisky nebo bonbóny. Rovněž tak bylo nepravděpodobné, že by obyvatelé Chladného města dobrovolně narušili svou izolovanost tím, že by si jako pracovní sílu najímali živé. Někdo tu práci dělat musí, samozřejmě – jak by se zboží dostalo do obchodů? Klein si uvědomil, že to, co nemohou udělat stroje, nedělá se zde zřejmě vůbec.

Deset minut bloumal střediskem. Právě v okamžiku, kdy si začínal myslet, že pro mrtvé je zřejmě zcela neviditelný, zastavil se před ním malý muž se širokými rameny a holou hlavou, ale podivuhodně mladými rysy a řekl: „Já jsem Pablo.

Vítej v Chladném městě Sión.“ Toto neočekávané narušení naprostého ticha Kleina tak ohromilo, že se musel ze všech sil snažit, aby si zachoval klid a lhostejnost typické pro mrtvé. Pablo se ze široka usmál a chytil ho za ruku v přátelském pozdravu, ale jeho oči byly chladné, nepřátelské, vzdálené, což byl hrozný kontrast. „Poslali mne, abych tě doprovodil na místo, kde budeš bydlet. Pojďme k tvému vozu.“

Kromě pokynů, kudy má Klein jet, Pablo během pěti minut jízdy promluvil jen třikrát. „Toto je oživovací dům,“ řekl. Pětioschodová budova, láková asi jako nemocnice, se zdmi z tmavého bronzu a okny černými jako onyx. O okamžik později poznamenal: „Zde je dům Otců průvodců.“ Střízlivá cihlová, faru připomínající budova na okraji malého parku. A nakonec: „Tady budeš bydlet. Přeji ti příjemný pobyt.“ Rychle vystoupil z vozu a spěšnými kroky odešel.

Byl to dům pro cizince, pro mrtvé na návštěvě, jedna z nejméně vábných budov tohoto architektonicky odpudivého města. U mrtvých je tomu zřejmě jinak, asi vůbec nemají potřebu nějaké přívětivější architektury. Umělý hlas v spartánsky strohém vestibulu mu přidělil pokoj: místnost s bílými zdmi, dokonale čtvercovou, s vysokým stropem. Měl svou vlastní toaletu, počítač, malé okno, z něhož byl výhled na sousední budovu, stejně tak nepřitažlivou jako tato. Nikdo se ani nezminil o nějakém nájemném; možná je hostem města. Nikdo vlastně neřekl nic o ničem. Zdá se, že ho přijali. Takže se nesplnila Džidžibhoiho chmurná předpověď, že na něj okamžitě přijdou, ani Dolorosovo tvrzení, že do deseti minut budou mít jeho číslo. Už je v Chladném městě Sión půl hodiny. Mají jeho číslo?

„Jídlo pro nás není důležité,“ řekl mu Dolorosa.

„Ale jíte snad, ne?“

„Samozřejmě, že jíme. Ale není to důležité.“

Pro Kleina ovšem jídlo důležité bylo. Nepotřebuje žádnou domácí kuchyni, ale jíst musí, pokud možno třikrát denně. Začínal cítit hlad. Má zazvonit na pokojskou? V tomhle městě přece nikdo nepracuje. Dolo-rosovo první pravidlo: Nikdy nepokládej přímou otázku. To ale určitě neplatí pro počítač, jenom pro ostatní mrtvé. Nemusí snad dbát na jejich etiketu, když chce hovořit s počítačem. Jenomže hlas za obrazovkou vůbec nemusí patřit počítači, takže se raději rozhodl pro onu strohou, eliptickou konverzaci, o níž mu Dolorosa řekl, že je užívána mezi mrtvými:

„Večeře?“

„Jídelna.“

„Kde?“

„Centrální čtyři.“

Centrální čtyři? Dobrá. Najde to. Oblékl si čisté šaty a dlouhou halou s podlahovou krytinou z umělé hmoty sešel do vestibulu. Byl už večer, svítily pouliční lampy; pod příkrývkou tmy nebyla ošklivost města tak vtíravá a v brutální pravidelnosti jeho ulic byla dokonce jakási potlačená krása.

Ale ulice byly neoznačené a liduprázdné. Klein kráčet jen tak nahodile asi deset minut, doufaje, že potká někoho mňícího k jídelně na Centrálu čtyři. Ale když konečně na někoho narazil, vysokou, elegantní ženu, už hodně v letech, zjistil, že není schopen oslovit ji. (Nikdy nepokládej přímou otázku. Nikdy se nikoho nedotýkej.) Kráčet vedle ní v naprosté tichosti a dodržoval uctivý odstup, dokud najednou prudce nevstoupila do jednoho domu. Dalších deset minut šel opět sám. To je divné, pomyslel si: mrtvý nebo živý, jsem ve městě cizinec, a proto by mi měli věnovat alespoň trochu pozornosti. Možná se Dolorosa snažil věci jen zkomplikovat. Na dalším rohu, když Klein spatřil muže, vyklánějícího se z okna, zapalujícího si cigaretu, šel přímo k němu.

„Promiňte prosím, ale –“

Ten druhý vzhledl. „Klein?“ zeptal se. „Ano. Samozřejmě. Takže vy už jste také zemřel!“

Klein si uvědomil, že to je jeden z těch, kteří Sybille provázeli na Zanzibar. Bystré oči, ostrý nos – Mortimer. Člen její pseudorodiny, ať už je to cokoliv. Klein na něj zaraženě hleděl. Nyní nastane okamžik jeho odhalení, protože uplynulo pouhých šest týdnů od doby, kdy se s Mortimerem dohadoval v hotelu v Zanzibaru, kde bydlela Sybille, což není dostatečně dlouhá doba na to, aby někdo zemřel, byl oživen a prošel procesem oschnutí. Ale uplynul okamžik a Mortimer mlčel. „Právě jsem přijel,“ řekl Klein. „Pablo mi ukázal dům cizinců a já nyní hledám jídelnu.“

„Centrální čtyři? Já tam jdu také. Máte štěstí.“ V Mortimerově obličeji se neobjevil ani nejmenší náznak nedůvěry, jen letmý úsměv. Možná právě ten maskuje jeho podezření, že Klein není tím, za koho se vydává. Měj na paměti, že pro mrtvé je celý vesmír umělý, nic není skutečné, všechno je jenom žert. „Čekám na Neritu, „ pokračoval Mortimer.

„Můžeme se najíst společně.“

„Oživil mne v Chladném městě Albany,“ řekl Klein staženým hlasem. „Toto je moje první cesta ven.“

„To je hezké,“ utrousil Mortimer.

Zpoza rohu najednou vystoupila Nerita Tracy – štíhlá žena sportovní postavy, okolo čtyřicítky, s krátkými, rezavě hnědými vlasy. Když k nim přišla, Mortimer řekl: „To je Klein, kterého jsme potkali na Zanzibaru. Oživil ho v Albany.“

„Sybille bude potěšena.“

„Je ve městě?“ vyhrkl Klein.

Mortimer a Nerita si vyměnili pohledy. Klein pocítil strach. Nikdy nepokládej přímou otázku. Zatracený Dolorosa!

„Zanedlouho ji uvidíte,“ řekla Nerita. „Půjdeme na večeři?“

Jídelna vypadala méně odpudivě, než Klein očekával: vlastně dokonce působila dojem docela přívětivé restaurace, rafinovaně postavené na pěti či šesti kruhových podlažích, rozdělených lesklými tmavými drapériemi do malých, samostatných boxů. Ale jídlo, které vydávaly automatické otočné podavače, bylo jakoby umělé a naprosto bez chuti – další zarážející kontrast. Jenom žert, příteli, jenom žert. V každém případě měl menší hlad, než se mu zdálo v hotelu. Seděl s Mortimerem a Neritou, šťoural se v jídle, zatímco kolem něj rychlostí několikrát vyšší, než je rychlost myšlenky, proudila konverzace. Mluvili v útržcích a elipsách, opisech a aposiopesích, ve stylu hojném na chiasmy, metonymii, oxymorony a zeugmata; jejich oslnivé rétorické techniky jej uváděly v naprostý zmatek a pocit nepohodlí, což – o tom nebylo pochyb – měli v úmyslu. Občas odbočili z neproniknutelného houští své nepřímé konverzace a zaútočili na něj

rychlou potvrzující otázkou: že ano? říkali a on se jen usmíval a říkal: ano, ano, máte pravdu. Vědí o něm, že je zrádce a teď si s ním jen hrají, nebo jej skutečně, třebaže něco takového se mu zdálo téměř nemožné, přijali mezi sebe? Jejich styl byl tak rafinovaný, že to opravdu nevěděl. V duchu si říkal, že zcela nový člen jejich společenství, právě oživený, by si tu musel připadat zcela stejně jako on, jako živý mezi mrtvými.

Pak Nerita – tentokrát bez jakýchkoliv slovních hříček – řekla: „Vám se po ní stále moc stýská, že ano?“

„Ano. Některé věci čas nezničí.“

„Všechno lze zničit,“ řekl Mortimer. „Blbouna nejapného, pratury, římské impérium, dynastii T'ang, byzantské zdi, jazyk Mohendžodárů.“

„Ale ne pyramidy, Jang-c'-t'iang, latimérii podivnou, či lebku pite-kantropa,“ odvážil se mu odporovat Klein. „Některé věci vydrží a přetrvávají. A některé se dají znovu vzkřísit. Byly rozluštěny staré jazyky. Myslím, že blbouni nejapní a praturi se dnes stílejí v jisté africké rezervaci.“

„Pouhé napodobeniny,“ namítl Mortimer,

„Přesvědčivé napodobeniny. Nerozeznatelné od originálů.“

„O tohle vám jde?“

„Jde mi o to, co je možné mít.“

„O přesvědčivou napodobeninu skutečné lásky?“

„Stačil by mně pětiminutový rozhovor.“

„Budete ho mít. Ale ne dnes. Vidíte? Je tady. Ale dnes ji nebudete vyrušovat.“ Nerita ukázala přes propast uprostřed restaurace; na vzdáleném konci, o tři úrovně výš, než seděli oni, se objevili Sybille a Zacharias. Na okamžik stáli na okraji svého boxu, s prázdným výrazem a bez jakýchkoliv emocí hledíce do středního válce restaurace. Klein cítil, jak sebou neovladatelně škube sval v jeho tváři, zatraceně, to by jej mohlo prozradit. Přitiskl si na tvář ruku, takže sval se cukal a svíjel pod jeho dlaní. Stála tam nahoře jako bohyně, ukazující se ve svatyni svým vyznavačům, bledá, zářící postava, mnohem krásnější, než jakou ji kdy viděl ve svých vzpomínkách, a jemu připadalo neskutečné, že ta bytost kdysi byla jeho ženou, že ji znával, když její oči byly červené a opuchlé od probdělých nocí, kdy studovala, že jí hleděl do obličeje, když se spolu milovali a viděl, jak se její rty kříví v záchvěvu extáze, který byl tak blízko úšklebku bolesti, že ji znal zlou a nelaskavou, když byla nemocná, temperamentní a netrpělivou, když byla zdravá, ženu se spoustou chyb, slabostí a vad, zkrátka jako lidskou bytost a ne jako tuhle bohyni, tohle neskutečné, oživené stvoření, ten objekt jeho hledání, tuhle Sybille. Vznešeně se otočila a zmizela za drapériemi svého boxu. „Ví, že jste tady,“ řekla Nerita. „Setkáte se s ní. Možná zítra.“ Pak Mortimer utrousil něco nesmyslného, Nerita mu odpověděla naprosto stejným stylem, a Klein opět tonul v řece jejich slovních her, klesaje stále níž a hlouběji, hlouběji a hlouběji, přestože se ze všech sil snažil zachránit a pochopit smysl jejich konverzace. Ani jednou nezvedl oči k místu, kde seděla Sybille, ani jedinkrát, a v duchu sám sobě blahopřál, že se mu alespoň touto strojenou lhostejností podařilo vydržet celou tu maškarádu.

Té noci, když ležel sám ve svém pokoji v domě cizinců, přemýšlel o tom, co Sybille řekne, až se konečně setkají. Odvážil se požádat ji přímo o to, aby mu popsala, jaká je její nová existence? To je vlastně jediné, co od ní chce, skutečně, to vědění, jen nahlédnout pod neproniknutelný povrch jejího přeměněného já; ano, to je vše, co se od ní chce dozvědět, protože si je vědom toho, že je nemožné, aby ji pro sebe získal zpět. Bude ale mít odvalu vyptávat se, bude mít odvalu na pouhé otázky? Samozřejmě, když se bude vyptávat na takové věci, prozradí tím, že je živý, příliš hrubý a neohrabaný, než aby pochopil svět mrtvých; jenomže on si je jistý, že Sybille na to přijde i tak, okamžitě. Co ji jenom řekne, co jí řekne? Ve skrytém divadle své hlavy si představoval scénář jejich rozhovoru:

Pověz mi Sybille, jaké to teď je, jak se cítíš?

Je to jako plavání pod skleněnou deskou.

Nerozumím ti.

Tady, kde jsem, je jen ticho, Jorge. Mír, který je mimo lidské pochopení. Někdy jsem mívala pocit, že jsem chycena v obrovské bouři, že mnou vládá i ten nejmírnější vánek, že můj život se skládá jen ze zmatku a štvání se dál, ale nyní, nyní jsem v oku hurikánu, na místě, kde vždy vládne naprostý klid. Raději se jen dívám, než bych dovolila, aby se se mnou něco dělo.

Ale nemůžeš tímhle způsobem ztratit cit? Nechápeš, že jsi zabalená v izolační vrstvě? Jako plavání pod sklem, řekla jsi – to znamená, že jsi skutečně izolovaná, odříznutá, téměř němá.

Předpokládala jsem, že si to budeš myslet. Zde nikdy nejsem obtěžována ničím nepodstatným.

Pro mne to zní jako omezená existence.

Méně omezená než hrob, Jorge.

Nikdy jsem nepochopil, proč jsi chtěla být oživena. Ty, která jsi tak užívala života. Sybille, která žila tak naplno a s takovou vášní. Jak sis mohla zvolit tento druh existence, kdy jsi jenom napolo živá –

Nebud' blázen, Jorge. Být jen napolo živá je mnohem lepší než zcela mrtvá hnit v zemi. Byla jsem tak mladá. A zůstalo toho tolik, co jsem ještě chtěla vidět a dělat.

Ale vidět to a dělat napolo živá?

To jsou tvoje slova, ne moje. Já nejsem ani trochu živá. Nejsem ani méně, ani více než člověk, kterého jsi znal. Jsem nyní zcela jiná bytost. Ani méně, ani více, jenom zcela jiná.

Změnilo se veškeré tvé vnímání?

Téměř. Moje perspektiva je nyní širší. Nepodstatné věci zůstávají nepodstatnými.

Řekni mi příklad, Sybille.

Raději ne. Jak ti mohu něco vysvětlit? Zemři, přijď mezi nás a vše pochopíš.

Ty víš, že nejsem mrtvý?

Ach, Jorge, ty jsi směšný!

To jsem rád, že tě stále ještě dokážu pobavit.

Vypadáš tak ublíženě, tak tragicky, je mi tě téměř líto. Chceš vědět ještě něco?

Mohla bys opustit své společníky a žít znovu v normálním světě?

O tom jsem nikdy neuvažovala.

Mohla bys?

Myslím, že ano. Ale proč bych to měla dělat? Můj svět je nyní tady.

V tomhle ghettu?

Takhle ti to připadá?

Vytváříte si uzavřenou společnost, těsně spjatou subkulturu. Máte vlastní žargon, vlastní svírající zdi etikety a zvláštnosti navržené, jak se domnívám, proto, aby odpudily případné vetřelce zvenčí. Je to vaše zbraň. Hipíci, černí, teplouši, mrtví – stejný mechanismus, stejný proces.

Také Židi, Jorge. Nezapomínej na Židy.

Ano, Sybille, Židi. S jejich anekdotami, zvláštními svátky, vlastním tajemným jazykem, ano, v tom máš pravdu.

Já se prostě připojila k novému společenství. Co je na tom špatného?

Musíš být součástí společenství?

Co jsem měla předtím? Společenství Kalifornanů? Vědců?

Společenství Jorge a Sybille Kleinových.

To je příliš omezené. V každém případě jsem z toho společenství byla vypovězena. Musela jsem vstoupit do jiného.

Vypovězena?

Smrtí. Po ní už není návratu.

Můžeš se vrátit. Kdykoliv.

Ach ne, ne, Jorge, nemohu. Nemohu. Už nejsem Sybille Kleinová. Už nikdy jí nebudu. Jak ti to mám vysvětlit? Nejde to. Smrt všechny změní. Zemři, Jorge a uvidíš. Zemři a uvidíš.

„Čeká na vás v hale,“ řekla Nerita.

Byla to velká, stroze zařízená místnost na samém konci druhého křídla domu cizinců. Sybille stála u okna, jímž pronikalo bledé, mrazivé ranní světlo. Byl tam s ní Mortimer a také Kent Zacharias. Oba muži na Kleina hleděli se záhadnými postranními úsměvy – zdvořilými, či opovrhlivými, to nemohl říci. „Líbí se vám naše město?“ zeptal se Zacharias. „Už jste si je prohlédli?“ Klein se rozhodl, že neodpoví. Jenom jim lehce pokývl a otočil se k Sybille. Bylo to zvláštní, ale byl v tom okamžiku, kdy se dostal k cíli svého několikaletého snažení, naprosto klidný: necítil v její přítomnosti vůbec nic, žádnou paniku, žádnou touhu, žádný zmatek, nostalgii, nic, naprosto nic. Jako by skutečně patřil mezi ně, mezi mrtvé. Věděl, že je to způsobeno tím, že jej zcela překonala hrůza.

„Necháme vás o samotě,“ řekl Zacharias. „Máte si toho hodně říct.“ Odešel, spolu s Neritou a Mortimerem. Kleinovy oči se setkaly se Sybillinými a zůstaly na ně upřené. Její pohled byl chladný, nesouhlasný. Ten její prokletý úsměv, pomyslel si: všichni mrtví vypadají jako Mona Lisa.

„Zdržíš se dlouho?“ zeptala se.

„Myslím, že ne. Pár dní, možná týden.“ Olízl si rty. „Jak se ti vedlo, Sybille, Jak se máš teď?“

„Je to takové, jak jsem očekávala.“

Co tím myslíš? Nemůžeš mi říct nějaké podrobnosti? Ty vůbec nejsi zklamaná? Nečekala tě tu žádná překvapení? Jaké to pro tebe bylo, Sybille? Ach bože –

– Nikdy nepokládej přímou otázku –

„Mrzí mě, že jsi mne nepozvala na svůj výlet na Zanzibar,“ řekl.

„Nešlo to. Nemluvme o tom.“ Odbyla celou epizodu mávnutím ruky. Po chvíli řekla: „Chtěl bys slyšet fascinující příběh o tom, co jsem zjistila o raných dnech ománského vlivu na Zanzibaru?“

Neosobnost její otázky ho ohromila. Jak může dávat najevo takový naprostý nedostatek zájmu o jeho přítomnost v Siónu, o jeho tvrzení, že je mrtvý, o jeho důvody, že ji chtěl vidět? Jak může tak lhostejně, tak chladně sklouznout do diskuse o archaických politických událostech na Zanzibaru?

„Myslím, že ano,“ odpověděl tiše.

„Je to skutečně příběh jako z Tisíce a jedné noci. Příběh o tom, jak Ahmed zvaný Vychytralý svrhl Abdulláha ibn Muhaammada Alawiho.“

Jména mu nic neříkala, byla pro něj cizí. Kdysi se malou měrou podílel na jejím historickém výzkumu, ale od té doby už uplynulo mnoho let a on na všechny ty věci zapomněl, i na džungli všech těch Ahmedů, Hasanů a Abdulláhů. „Je mi líto,“ zamumlal, „ale nevzpomínám si, kdo to byl.“

Sybille lhostejně pokračovala: „Určitě si vzpomeneš na to, že v osmnáctém a na počátku devatenáctého století byl v Indickém oceánu nejsilnější mocností arabský stát Omán, jehož sídlo vlády se nacházelo v Maskatu na pobřeží Perského zálivu. Za vlády dynastie Busaidiů, založené v roce 1744 Ahmedem ibn Saidem al-Busaidim, Omán rozšířil svou moc až do Východní Afriky. Logicky se přístavem jeho afrického impéria měla stát Mombasa, jenomže Busaidiům se nepodařilo svrhnout nepřátelskou dynastii, která v ní vládla, takže se soustředili na blízký Zanzibar – kosmopolitní ostrov smíšené arabské, indické a africké populace. Stra-tegická poloha Zanzibaru při pobřeží Afriky a jeho prostorný a dobře chráněný přístav způsobily, že Zanzibar se stal ideální základnou pro východoafrický obchod s otroky, jež právě ománští Busaidiové hodlali ovládnout.“

„Aha, myslím, že už si vzpomínám.“

„Dobrá. Zakladatelem Ománského sultanátu na Zanzibaru byl Ahmed ibn Madžid, zvaný Vychytralý, který nastoupil na ománský trůn v roce 1811 – vzpomínáš si? – po smrti svého strýce Abd-er-Rahmana al-Busaidiho.“

„Ta jména se mi zdají povědomá,“ řekl Klein pochybovačně.

„O sedm let později,“ pokračovala Sybille, „si Ahmed zvaný Vychytra-lý, který se snažil zmocnit Zanzibaru bez použití síly, oholil kníry a plnovous a navštívil ostrov přestrojen za věstce. Na sobě měl oděv žluté barvy a v turbanu měl vetknutý drahý smaragd. V té době většinu Zanzibaru vládl domácí panovník, v jehož žilách kolovala arabská i africká krev, Abdulláh ibn Muhammad Alawi, jehož dědičný titul byl Mwenyi Mkuu. Jeho poddanými byli většinou Afričané, příslušníci kmene zvaného Hadimu. Sultán Ahmed, který přijel na Zanzibar, předvedl na nábreží skvělou ukázkou svého věsteckého umění a vzbudil takovou pozornost, že se mu v brzké době podařilo získat slyšení na dvoře Mwenyi Mkuua. Ahmed Abdulláhovi předpověděl skvělou budoucnost a prohlásil, že na Zanzibar přijde mocný princ, známý po celém světě, který Mwenyi Mkuua udělá svým nejvyšším vezírem a prohlásí jeho i jeho potomky za věčné vládce Zanzibaru.

'Jak tohle všechno víš?' zeptal se Mwenyi Mkuu.

'Píji jed,' odpověděl sultán Ahmed, 'který mně umožňuje spatřit to, co teprve přijde. Chtěl bys jej ochutnat?'

'Ano,' odpověděl Abdulláh a Ahmed mu dal drogu, která jej uvrhla do nádherného transu a ukázala mu rajske vize. Shlížeje ze svého místa poblíž Alláhova stolce, Mwenyi Mkuu před sebou viděl bohatý a šťastný Zanzibar, jemuž vládnou děti dětí jeho dětí. Celé hodiny dlel v zajetí mocných fantazií.

Pak Ahmed ostrov opustil, nechal si opět narůst vousy a kníry a o deset týdnů později se vrátil na Zanzibar v plné slávě jako ománský sultán, v čele početné armády. Okamžitě šel ke dvoru Mwenyi Mkuua a navrhl mu, přesně tak, jak to předpověděl věstec, aby spolu Oman a Zanzibar uzavřely spojeneckou smlouvu, podle níž Omán převezme pravomoc ve většině zanzibarských vnějších záležitostí – včetně obchodu s otroky – zatímco Mwenyi Mkuuovi bude zaručena autorita v domácích otázkách. Jako odškodnění za to, že se částečně vzdá moci, Mwenyi Mkuu odstane od Omanu finanční odškodnění. Abdulláh, který v mysli opatroval jasno-vidcova slova, smlouvu okamžitě podepsal, čímž vlastně legitimoval ománské dobytí Zanzibaru. Na počest uzavření smlouvy byla uspořádána velká hostina a na znamení úcty Mwenyi Mkuu nabídl sultánu Ahmedovi vzácnou drogu, zvanou borgia, neboli 'květina pravdy'. Ahmed pouze předstíral, že dýmku přiložil ke rtům, ale Abdulláh, jemuž květina patřila, na Ahmeda pohlédl a poznal za sultánovým novým vousem rysy obličeje jasnovidce. Uvědomil si, že byl podveden. Vrazil tedy svůj meč, jehož hrot byl napuštěn jedem, hluboko do sultánova boku, uprchl z oslavy a nalezl útočiště na sousedním ostrově Pemba. Ahmed ibn Madžid přežil, ale jed stravoval jeho vnitřní orgány a dalších deset let strávil v neustálé agónii. Co se týče Mwenyi Mkuua, sultánovi muži jej chytili a zavraždili, spolu s devadesáti příslušníky jeho rodiny. Domorodá vláda na Zanzibaru skončila.“

Sybille se odmlčela. „Není to nádherný příběh?“ zeptala se po chvíli.

„Fascinující,“ odpověděl Klein. „Kde jsi ho našla?“

„V nepublikovaných pamětech Claude Richburna z Východoindické společnosti. Pohřbených hluboko v londýnském archivu. Je divné, že žádný historik na ně ještě nenarazil, vid'. Doposud se tradovalo, že Ahmed Abdulláha přinutil podepsat smlouvu násilím a pak jej při první příležitosti nechal zavraždit.“

„Velmi zvláštní,“ souhlasil Klein. Jenomže on sem nepřišel proto, aby naslouchal romantickým pohádkám o drogách pravdy a královských zradách. Přemýšlel o nějakém způsobu, jak konverzaci svést víc osobním směrem. Myslí mu bloudily útržky jeho imaginárního rozhovoru se Sybille. Tady, kde jsem, je jen ticho, Jorge. Mír, který je mimo lidské pochopení. Je to jako plavání pod skleněnou deskou. Nikdo není obtěžován ničím bezvýznamným. Nepodstatné věci zůstávají nepodstatnými. Zemřít, přijít mezi nás a vše pochopíš. Ano. Možná. Ale věří skutečně něčemu z toho? To on jí dal všechna slova do úst; všechno, co si představoval, že jí řekne, zůstalo pouhou představou, bezcenným klíčkem k podstatě právě Sybille. Kde najde skutečný klíč?

Nedala mu příležitost. „Brzy se chci na Zanzibar vrátit,“ řekla. „Je toho tolik, co bych se o oné události chtěla dozvědět od místních lidí – staré legendy o posledních dnech Mwenyi Mkuua, možná variace základního příběhu –“

„Mohu jet s tebou?“

„Ty snad nemáš své vlastní zájmy, Jorge?“ zeptala se a nečekala na odpověď. Rychle se otočila a kráčela ke dveřím haly. Klein zůstal o samotě.

7.

Mám na mysli to, co oni a jejich najatí psychiatři nazývají „iluzorními systémy.“ Není třeba zdůrazňovat, že „deziluze“ jsou vidy oficiálně definovány. Nemusíme si lámat hlavu tím, co je skutečné a co neskutečné. Oni mluví jenom kvůli sobě samotným. Je to systém, na kterém záleží. To, jak se v něm uspořádají jednotlivé údaje. Některé zůstávají pevně na místě, jiné odpadávají.

Thomas Pynchon:

Přitažlivost duhy

Opět mrtví, tentokrát jenom tři, kteří přiletí ranním letadlem z Daru. Tři jsou lepší než pět, pomyslel si Daud Mahmoud Barwani, ale i tři jsou dost. Ne že by ti před dvěma měsíci způsobili nějaké potíže. Zůstali jenom den a opět odlétli na pevninu, ale ve vědomí, že ty bytosti jsou na ostrově s nimi, mrtví s živými, bylo něco děsivého. Proč si proboha ze všech možných míst umínili navštívit právě Zanzibar?

„Letadlo přistálo,“ oznámil letový kontrolor.

Třináct pasažérů. Lékař odbavil místní lidi jako první – dva novináře a čtyři zákonodávce vracející se z Pan-africké konference v Kapském městě – pak skupinu čtyř japonských turistů, vážných šikmookých lidí, ověšených fotoaparáty. A nakonec mrtví: Barwani s údivem zjistil, že jsou to ti samí jako posledně, rudovlasý muž, hnědovlasý muž bez vousů a černovlasá žena. To mají mrtví tolik peněz, že si mohou každých pár měsíců létat z Ameriky na Zanzibar? Barwani slyšel povídačky o tom, že každý nový mrtvý, když vstane ze své rakve, dostane zlaté pruty v takové váze, kolik váží on sám. Pomyslel si, že je to snad pravda. Z toho, že na světě se volně pohybují takové bytosti, nemůže vzejít nic

dobrého, říkal si v duchu, a jistě ani z toho, že si jen tak mohou jezdit na Zanzibar. Ale on sám s tím nic nenadělá. „Vítejte opět v zemi hřebíčku,“ řekl s předstíranou zdvořilostí, usmál se na ně byrokratickým úsměvem a napadlo ho, co se stane z Dauda Mahmouda Barwaniho, jakmile jeho dny na zemi budou sečteny.

„– Ahmed zvaný Vychytralý versus Abdulláh jakýsi,“ povzdechl si Klein. „To je jediné, o čem mluvila. O historii Zanzibaru.“ Seděl v Džidžibhoiho pracovně. Byla teplá, deštivá noc a v údolí Los Angeles zářily milióny světél. „Víš, bylo by přímo neslušné položit jí nějakou otázku. Neslušné. Necítil jsem se tak drzý od té doby, co mně bylo čtrnáct. Byl jsem mezi nimi naprosto bezmocný, cizinec, dítě.“

„Myslíš, že prohlédli tvoje přestrojení?“ zeptal se Džidžibhoi.

„Nevím. Vypadalo to, jako by si se mnou hráli, jako by se bavili, ale možná se tak chovají ke každému nově přichozímu. Nikdo neudělal jedinou narážku na to, že bych mohl být vetřelec. Nikdo se o mě nijak zvlášť nezajímal, všem bylo jedno, co dělám, kam jdu, nebo jak jsem vlastně zemřel. Sybille a já jsme stáli obličejí proti sobě a já se jí chtěl dotknout a chtěl jsem, aby se ona dotkla mne, ale nebyl mezi námi žádný kontakt, žádný, vůbec žádný, bylo to, jako bychom se potkali na nějakém večírku, dva naprosto cizí lidé a jediným, co měla v hlavě, byla ta její historka o tom, jak sultán Ahmed napálil Abdulláha a Abdulláh ho za to propíchl.“ Klein koutkem oka pohlédl na známé knihy na Džidžibhoiho přečpaných policích – Oliver a Mathew – Historie Východní Afriky, knihy, které Sybille během jejich manželství všude brala s sebou. Vytáhl první díl a řekl: „Tvrdila, že v historických knihách je pouze zevrubný a velmi nepřesný popis toho, co se tehdy stalo a že teprve ona přišla na to, jak to bylo ve skutečnosti. Ona si se mnou jenom hrála, povídala mně jakési historické nesmysly, jako by to bylo něco, co před týdnem nikdo nevěděl. Ukaž, já se podívám – Ahmed, Ahmed, Ahmed –“

Prohlížel si index. Našel pět Ahmedů, ale nikde nebylo heslo sultán Ahmed ibn Madžid zvaný Vychytralý. Pak na nějakého Ahmeda ibn Madžida narazil, ale byla tam o něm pouze stručná poznámka, podle které to byl arabský kronikář. Klein našel tři Abdulláhy, ale žádný nebyl tím ze Zanzibaru. „Něco tu nesedí,“ mumlal.

„Na tom nezáleží, drahý Jorge,“ řekl Džidžibhoi tiše.

„Záleží. Počkej chvíli.“ Prohlížel si seznamy. Pod heslem Zanzibar – panovníci nenašel žádného Ahmeda ani Abdulláha; našel pouze jednoho Madžida ibn Saida, ale ten vládl kdysi v druhé polovině devatenáctého století. Klein zoufale obracel stránky, znovu a znovu a zase zpět a hledal. Nakonec vzlhl a řekl: „To je všechno špatně!“

„Oxfordská historie Afriky?“

„Ne, ten Sybillin příběh. Podívej se, ona tvrdila, že ten Ahmed zvaný Vychytralý se na ománský trůn dostal v roce 1811 a o sedm let později se zmocnil Zanzibaru. Ale podle téhle knihy se jistý Seyyid Said al-Busaidi stal ománským sultánem v roce 1806 a vládl padesát let. Byl to on, ne nějaký vymyšlený Ahmed zvaný Vychytralý, kdo se zmocnil Zanzibaru, a bylo to až v roce 1828 a panovník, kterého donutil, aby s ním podepsal smlouvu, ten Mwenyi Mkuu, se jmenoval Hasan ibn Ahmad Alawi, a –“ Klein zavrtěl hlavou. „Naprosto to nesouhlasí. Nikdo nikoho neprobodl, nikdo nikoho nezavraždil, data jsou úplně jiná, celé je to –“

Džidžibhoi se smutně usmál. „Mrtví jsou často zlomyslní.“

„Ale proč si vymyslela úplně nesmyslnou historku a pak mně tvrdila, že udělala senzační objev? Sybille vždy patřila mezi ty nejzásadovější vědce, které jsem znal! Ona by nikdy –“

„Ty máš na mysli Sybille, kterou jsi znával, drahý příteli. Já ti neustále připomínám, aby sis uvědomil, že nyní je z ní jiný člověk, nová osoba ve starém těle.“

„Člověk, který by překrucoval historii?“

„Člověk, který dokáže působit bolest,“ řekl Džidžibhoi.

„Odlétám za den či dva. Vy jste věděl, že jsem tady?“

„Samozřejmě, že ne.“ Gracchus přimhouřil oči. „Je to pouhá náhoda. Ona už je tam.“

„Ona?“

„Ona a Zacharias a Mortimer. Slyšel jsem, že se vám podařilo proniknout do Siónu.“

„Jen na krátkou dobu,“ odvětil Klein. „Viděl jsem Sybille. Krátce.“

„To vám zřejmě nestačilo. Takže jste zase tady a opět ji sledujete. Nechte toho, člověče. Vzdejte to.“

„Nemohu.“

„Nemohu!“ ušklíbl se Gracchus. „To je neurotické slovo, nemohu. Chtěl jste snad říct nevzdám. Dospělý člověk si může dělat cokoli, co si zamane, pokud to není fyzicky nemožné. Zapomeňte na ni. Takhle ji jenom trápíte, pletete se do její práce, do jejího –“ Gracchus se usmál. „Do jejího života. Je mrtvá už tři roky, že ano? Zapomeňte na ni. Svět je plný jiných žen. Jste ještě mladý, máte peníze, ošklivý taky nejste, máte postavení –“

„To ona vás poslala, abyste mně tohle řekl?“

„Nikdo mě sem neposlal nic říct, příteli. Jenom se vás pokouším zachránit před sebou samým. Neodlétejte na Zanzibar. Vraťte se domů a začněte nový život.“

„Když jsem se s ní setkal tam v Siónu,“ řekl Klein, „chovala se ke mně povýšeně. Bavila se na můj účet. Chci se jí zeptat, proč to udělala.“

„Protože jste živý, zatímco ona je mrtvá. Pro ni jste obyčejným šaškem. Pro nás všechny jste šaškem. Není v tom nic osobního, Kleine. Je to jen rozdíl mezi naším a vaším náhledem, propast, která je příliš široká, než aby se dala překročit. Vy jste šel do Siónu nadrovaný jako daňový agent, vidíte? S bledým obličejem a vyvalenýma očima. Nemyslete si, že se vám někoho podařilo oklamat. Ji určitě ne. Tou hrou, kterou s vámi hrála, vám to jenom chtěla naznačit. Vy jste to nepochopil?“

„Pochopil.“

„Co tedy ještě chcete? Další pokoření?“

Klein unaveně zavrtěl hlavou a hleděl na ubrus. Po chvíli zvedl hlavu, jeho oči se setkaly s Gracchusovými a on si

najednou ohromeně uvědomil, že lovci věří, že to je poprvé, kdy jedná s mrtvým a má pocit, že je to na rovinu. Tichým hlasem řekl: „Byli jsme si velmi blízcí, Sybille a já. Ona pak zemřela a já bez ní nejsem nic. Doposud jsem nebyl schopen smířit se s tím. Stále ji potřebuji. Chci s ní žít, dokonce i teď.“

„Ale nemůžete.“

„Ano, to vím. Přesto nejsem schopný přestat s tím, co dělám.“

„Existuje pouze jedna věc, kterou s ní můžete sdílet,“ řekl Gracchus. „Je to vaše vlastní smrt. Ona se na vaši úroveň nesníží: to vy se musíte povznést na její.“

„Nebudte absurdní.“

„Kdo je absurdní, já nebo vy? Poslouchejte, Kleine, myslím si, že jste blázen, naprostý cvok, ale nemám vám to za zlé a neobviňuji vás za vaše bláznovství. A proto, jestli mi to dovolíte, pomohu vám.“ Sáhl do své náprsní kapsy a vyndal z ní malou kovovou trubičku s bezpečnostní pojistkou na jednom konci. „Víte, co to je?“ zeptal se a aniž by čekal na odpověď, pokračoval: „Tohle je obranná šipka, kterou dnes nosí všechny ženy v New Yorku. Spousta mrtvých ji u sebe nosí také, protože nikdy nevíme, jaká bude reakce živých, a kdy se na nás vrhnou davy. Jenomže my užíváme svoje vlastní anestetika. Poslyšte, můžeme zajít do nějaké hospody v domorodé čtvrti, začít se tam naoko hádat a já do vás v obraně zapíchnu tuhle šipku. Patnáct minut nato budete ve Všeobecné nemocnici, tam vás dají do hlubokomrazícího boxu a za pár dolarů se ve zmrazeném stavu dostanete do Kalifornie, v pátek v tuto dobu byste se mohl podrobit oživení, například v Chladném městě v San Diegu. A až se odtamtud dostanete, Sybille a vy budete na stejné straně propasti. Jestli skutečně chcete opět žít s ní, je to jediný možný způsob. Vaše jediná šance. Jinak nic.“

„To je nemyslitelné,“ řekl Klein.

„Nepřijatelné snad. Ale ne nemyslitelné. Nic není nemyslitelné, pokud na to někdo myslí. Přemýšlejte o tom. Slibte mi to. Přemýšlejte o tom, než nasednete do letadla na Zanzibar. Já zde zůstávám přes noc a ještě zítra a pak odjízďím do Arushi přivítat mrtvé, kteří přijedou na safari do rezervace. Do té doby jsem vám k službám, kdykoliv řeknete jen slovo. Slibte mi, že o tom budete přemýšlet.“

„Budu,“ řekl Klein.

„Dobrá. Děkuji vám. Nyní můžeme poobědvat a změnit téma. Chutná vám zdejší jídlo?“

„Jedna věc mne mate. Proč má toto místo výlučně neafrickou klientelu? Neznamená to diskriminaci černých v černé republice?“

Gracchus se zasmál. „To černí diskriminují nás, příteli. Toto je druhořadý hotel. Všichni černí jsou v hotelích jako Kilimandžáro nebo Nyerere. Ale není to tu zas tak špatné. Doporučuji vám rybí jídla, pokud jste je ještě neochutnal a k tomu lehké bílé izraelské víno, které –“

8.

Ach bože, zdálo se mi, jak je bolestivé utonout! Ten příšerný zvuk vody v mých uších! Ta znamení strašné smrti v mých očích! Zdálo se mi, že jsem viděl tisíce hrozivých vraků; Tisíce mužů otíraných rybami; Zlaté pruty, velké kotvy, hromady perel, kameny nesmírné ceny, neoceněné šperky, všechny roztroušené po mořském dně. Některé leží v lebkách zemřelých, v děrách, které kdysi hostily nyní vyžrané oči, jako by v těch očích bylo pohrdání, lesknoucí se kameny, které se dvoří slizkému mořskému dnu a napadají mrtvé kosti roztroušené kolem.

Shakespeare:

Richard III

„– Izraelské víno,“ řekl Mick Dongan. „Nu, já jej hned ochutnám, hlavně proto, že se k němu váže jedna zajímavá historka. Víte, když jsme byli v Egyptě, v Egyptě na té pohádkové večeři v kopcích Luxoru a naším hostitelem byl jistý arabský princ, celý oblečený v tradičním kostýmu, včetně slunečních brýlí, a když přinesli pečeného beránka, ďábelsky se usmál a řekl, samozřejmě, mohli bychom si otevřít Mouton-Rothschild, ale já náhodou mám ve sklepe zásobu vybraného izraelského vína, a protože si myslím, že jste, stejně jako já, znalci delikates, požádal jsem svého sluhy, aby nám otevřel jednu dvě láhve – Kleine, vidíš tu dívku, co právě přišla?“

Je leden roku 1981, časně odpoledne, vane mírný větřík. Klein obědvá se šesti kolegy z historického oddělení ve Visutých zahradách nad Westwood Plaza. Hotel je postaven jako velký ziggurat spočívající na sloupech, devadesát poschodí vysoko, v rozmarné neo-babylónské barvě, se samými okřídlenými býky a svíjejícími se draky na modrých a žlutých kachlech, číšníci nosí dlouhé, nakadešené vousy a na bocích se jim houpou zakřivené šavle – křiklavý noční klub večer, ve dne putyka pro stálé hosty z fakulty. Klein se podívá vlevo. Ano, hezká žena, tak pětadvacet, chladně krásná, vážná, sedající si ke stolu sama, pokládající před sebe hromadu knih a kazet. Kleina nápadné dívky nezajímají: je to záležitost jeho morálky a také ostýchavosti. Dongan jej popichuje. „Běž za ní. Vsadil bych se, že je to tvůj typ. Má přesně takovou barvu očí, jaká se ti líbí, co?“

Klein si totiž stěžoval, že v Kalifornii je příliš mnoho dívek s modrými očima. Modré oči ho znepokojují, připadají mu dokonce hrozivé. On sám má hnědé oči. Stejně jsou i její: tmavé, vřelé, zářící. Má pocit, že už ji občas zahlédl v knihovně. Možná si dokonce vyměnili letmé pohledy. „Jdi,“ nepřestává jej pobízet Dongan. „Jdi, Jorge. Jdi.“ Klein na něj hledí. Nepůjde. Jak by mohl narušit její soukromí? Snažit se vnutit do její pozornosti – bylo by to téměř jako znásilnění. Dongan se pohrdavě usmívá; jeho úšklebek je nemilosrdným bičem. Klein nesnáší, když jej někdo do něčeho nutí. Ale pak, když váhá, dívka se na něj usměje, rychlým, plachým úsměvem, který zmizel příliš brzy, než aby si mohl být jistý tím, že se to skutečně stalo, ale je si tím dostatečně jistý, protože vstává, přechází po alabastrové podlaze, rozpačitě stojí nad ní, v mysli pátrá po vhodných slovech, která by usnadnila kontakt, ale ke kontaktu nakonec dojde oním pradávňým způsobem, pohledem očí do očí a on je ohromen intenzitou toho, co se mezi nimi v tom prvním neskutečném okamžiku odehrává.

„Čekáte na někoho?“ mumlá ohromeně.

„Ne.“ Opět se usmívá, tentokrát méně ostýchavě. „Chcete si přisednout?“ Klein zjišťuje, že nedávno promovala a nyní dělá na disertační práci, jejímž tématem je východoafrický obchod s otroky v devatenáctém století, se zaměřením na Zanzibar.

„Jak romantické,“ říká. „Zanzibar! Už jste tam někdy byla?“

„Nikdy. Ale doufám, že jednoho dne se tam dostanu. A vy?“

„Ne, já taky ne. Ale Zanzibar mne vždy zajímal, už od dětství, kdy jsem jako kluk sbíral známky. Byla to poslední země v mém albu.“

„V mém ne,“ směje se ona. „Já měla jako poslední Zululand.“ Vychází najevo, že zná jeho jméno. Dokonce přemýšlela o tom, že se přihlásí na jeho přednášky o vzniku fašismu. „Vy jste z jižní Ameriky?“ ptá se.

„Narodil jsem se tam. Vyrstl. Moji rodiče uprchli do Buenos Aires v roce 1937.“

„Proč do Argentiny? Myslela jsem si, že je útočištěm nacistů.“

„Byla. Také byla plná německy mluvících uprchlíků. Šli tam moji rodiče i všichni jejich přátelé. Ale situace v zemi byla příliš nestálá. Moji rodiče odešli v roce 1955, těsně před jednou z velkých revolucí a odstěhovali se do Kalifornie. A co vy?“

„Pocházím z britské rodiny. Narodila jsem se v Seattlu. Můj otec pracuje na konzulátě. Je –“

Naklání se nad nimi číšník. Jakoby jen mimochodem si objednávají sendviče. Jídlo se jim teď zdá nepodstatné. Kontakt mezi nimi nadále přetrvává. Všimne si v hromádce jejích knih Conradova Nostroma; ona je v polovině, on ji právě dočetl a ta shoda je pobaví. Ona říká, že Konrad je jedním z jejích oblíbených spisovatelů. Z jeho také. A co třeba Faulkner? Ano a Mann a Virginia Woolfová a dokonce sdílí zálibu v Hermannu Brochovi a nechutí v Hessem. Jak zvláštní. Opera? Ano, Freischütz, Holländer, Fidelio. „Máme velmi teutonské záliby,“ říká ona.

„Máme velmi podobné záliby,“ dodává on.

„Obdivuhodně podobné,“ usmívá se ona. Mick Dongan na ně hledí z opačného konce místnosti. Klein se na něj přišerně zašklebí. Dongan mhouří oči. „Pojďme odsud,“ říká Klein, právě v okamžiku, kdy stejnou věc chce říct ona. Mluví spolu polovinu noci, a do rána se milují. „Měla bys vědět,“ vysvětluje jí vážně u snídani, „že jsem se už před hodně dlouhou dobou rozhodl, že se nikdy neožením, a v žádném případě nebudu mít děti.“

„Já se rozhodla zcela stejně,“ říká ona. „Když mně bylo patnáct.“

Vzali se o čtyři měsíce později. Mick Dongan byl zlatý člověk.

Když opouštěli restauraci, Gracchus se zeptal: „Budete o tom přemýšlet, vidíte?“

„Budu,“ odpověděl Klein. „Slibuji vám to.“

Odešel do svého pokoje, sbalil si věci, odhlásil se a vzal si taxíka na letiště, třebaže na odlet ranního letadla na Zanzibar bylo ještě velmi brzy. Když přistáli, na letišti Karume měl službu stejný melancholický chlapík jako tehdy.

„Pane, vy jste se vrátil,“ hleděl na něj nevěřícně Barwani. „Myslel jsem jsi to. Ti druzí jsou tu už několik dní.“

„Ti druzí?“

„Když jste tady byl posledně, pane, chtěl jste, abych pro vás udělal malou službu a informoval vás, až tento ostrov navštíví jistá osoba.“ Barwaniho oči se zaleskly. „Ta osoba, spolu se dvěma z jejích minulých společníků, je opět tady.“

Klein opatrně položil na jeho pult dvacetišilinkovou bankovku.

„Ve kterém hotelu?“

Barwaniho rty se zkroutily. Dvacet šilinků bylo rozhodně méně, než očekával. Ale Klein další bankovku nevyndal a Barwani po chvíli řekl: „Ve stejném jako tehdy. V Zanzibar House. A vy, pane?“

„Jako tehdy,“ odpověděl Klein. „Budu bydlet v hotelu Širazi.“

Sybille byla v hotelové zahradě, prohlízejíc si své poznámky o výzkumu, když jí zatelefonoval Barwani. „Dávej pozor, ať mi ty papíry neuleti,“ řekla Zachariasovi a šla dovnitř. Když se vrátila s ustaraným výrazem na tváři, Zacharias se zeptal: „Nějaké problémy?“

„Jorge,“ vzdychla. „Je na cestě do svého hotelu.“

„Ten je nemožný,“ zamumlal Mortimer. „Myslel jsem si, že Gracchus jej přivede k rozumu.“

„Jak vidíš, nepodařilo se mu to,“ zamačala se Sybille. „Co budeme dělat?“

„Co bys chtěla dělat?“ zeptal se Zacharias.

Zavrtěla hlavou. „Nemůžeme dovolit, aby tohle pokračovalo.“

Večerní vzduch byl vlhký a voňavý. Přišly dlouhé deště, pak zase přestaly a ostrov byl v sevření bláznivé plodnosti nové sezóny: před okny Kleinova hotelového pokoje rostla popínavá réva s obrovskými, trubkovitě tvarovanými žlutými květy a všechno kolem hotelu kvetlo a topilo se v záplavě vlhkých, mladých listů. Kleinova nálada v sobě odrážela právě onu atmosféru všeobecné prudké a deroucí se novosti; chodil sem a tam po místnosti, plný energie, pokoušeje se přijít na nějakou rozumnou strategii. Má jít přímo za Sybille? Dostat se dovnitř násilím, pokud to bude nutně, s křikem a ráumusem a chtít po ní, aby mu vysvětlila, proč mu vyprávěla tu fantastickou historku o smyšleném sultánovi? Ne. Ne. Takhle to nejde: žádné rozčilování, žádný nářek. Nyní, když je tady, když je jí tak nablízku, vyhledá ji v naprostém klidu, bude k ní tiše mluvit, vyvolá v ní vzpomínky na jejich starou lásku, bude mluvit o Rilku a Woolfově a Brachovi, o odpolednech v Puerto Vallartě a nocích v Santa Fé, o hudbě, kterou poslouchali, a něžnostech, které si vyměňovali. Nechce obnovit jejich manželství, protože ví, že to je nemožné, pouze chce, aby si vzpomněla na pouto, které mezi nimi kdysi existovalo, a ona si na to všechno vzpomene a on pak bude střízlivě a klidně mluvit, oba společně budou něžnými slovy hovořit o změně, která se stala s jejich životy, až nakonec, po třech, čtyřech či pěti hodinách, sám sebe s její pomocí dovede ke smíření se s nesmířitelnou skutečností. To je vše. Nebude po ní

chtít nic víc, nebude o nic prosit, jenom o to, aby mu darovala jeden večer a zbavila jeho duši té ničivé posedlosti. Dokonce i mrtvá, nevypočitatelná, svéhlavá, nestálá, vrtošivá, krutá mrtvá jistě dokáže pochopit, jak po tom touží a ochotně mu nabídne pomoc. A on se pak vrátí domů a konečně začne tak dlouho odkládaný nový život.

Byl již připraven k odchodu, když se ozvalo tiché klepání na dveře. „Pane? Pane, máte dole návštěvu.“

„Koho?“ zeptal se Klein, třebaže znal odpověď.

„Dámu a dva pány,“ odpověděl poslíček. „Přivezl je sem taxík z hotelu Zanzibar House. Čekají na vás v baru.“

„Řekněte jim, že jsem za okamžik dole.“

Šel k vodovodu, natočil si sklenici chlazené vody, mechanicky ji vypil, bezmyšlenkovitě si natočil další a také ji vypil.

Návštěva jej zaskočila; proč sem vlastně přijeli? Ze všech sil se snažil uchovat si soustředěnost, naprostý klid, který měl, než jej vyrušilo zaklepání. Nakonec vyšel z místnosti.

Byli té vlhké noci oblečení s dokonalým vkusem, Zacharias v hnědožlutém kabátci a světle zelených kalhotách, Mortimer v přepásaném bílém kaftanu, bohatě lemovaném brokátem, Sybille v jednoduché tunice levandulové barvy. Jejich bledé obličejové nepokryval žádný pot; působili dokonalým dojmem, jako modely připravené k fotografování. U baru kromě nich neseděl nikdo. Když Klein vstoupil, vstali na pozdrav, ale jejich úsměvy byly lhostejné, neměly v sobě ani špetku přátelství. Klein se zuřivě snažil zachovat svůj klid a lhostejnost. „Je od vás hezké, že jste mne přišli navštívit,“ řekl tiše. „Mohu vám objednat něco k pití?“

„Už jsme si objednali,“ odvětil Zacharias. „Dovolte nám být vašimi hostiteli. Co si dáte?“

„Pimm číslo šest,“ zamumlal Klein. Snažil se přizpůsobit jejich mrazivým úsměvům. „Máš krásnou tuniku, Sybille.“

Všichni vypadáte dnes večer tak vznešeně, že jsem v rozpacích.“

„Ty jsi nikdy neměl dobrý vkus,“ poznamenala Sybille.

Zacharias se vrátil od pultu s Kleinovým pitím. Klein si je vzal a připil jim na zdraví.

Po chvíli řekl: „Sybille, mohl bych s tebou mluvit o samotě?“

„Mezi námi není nic, co by Kent a Zacharias neměli vědět.“

„Niméně.“

„Raději ne, Jorge.“

„Jak si přeješ.“ Klein jí pohlédl přímo do očí a neviděl v nich nic, vůbec nic. Trhl sebou. Vše, co si plánoval, že jí řekne, najednou zapomněl. V mysli mu vířily jen zmatené útržky; Rilke, Broch, Puerto Vallarta. Zhluboka se napil.

„Musíme spolu prodiskutovat jistý problém, Kleine,“ řekl Zacharias.

„Prosím.“

„Tím problémem jste vy. Svým chováním působíte Sybille potíže. Je to už podruhé, co ji sledujete na Zanzibar, doslova na samý kraj světa, a několikrát jste se pod falešnými záminkami pokusil vetřít do uzavřeného společenství v Utahu a tím omezit Sybillinu svobodu. To je ovšem nemožné, netolerovatelné chování.“

„Mrtví jsou mrtví,“ pokračoval Mortimer. „Chápeme hluboké city, které chováte ke své bývalé ženě, ale to vaše vytrvalé pronásledování musí skončit.“

„Skončí,“ řekl Klein, a hleděl přitom na bod na zdi mezi Zachariasem a Sybille. „Chtěl bych jenom hodinu či dvě soukromého rozhovoru se svou – se Sybille. Slibuji vám, že pak ji nechám na pokoji navždy –“

„Slibujete přesně tak, jako jste Anthony Gracchusovi slíbil, že nepoletíte na Zanzibar,“ namítl Mortimer.

„Chtěl jsem –“

„Máme svá práva,“ skočil mu do řeči Zacharias. „Prošli jsme peklem, doslova peklem, abychom se dostali tam, kde jsme. Vy jste porušil právo nás všech na soukromí. Otravujete nás. Nudíte nás. Znepokojujete nás. A my nesnášíme, když nás někdo nebo něco znepokojuje.“ Pohlédl na Sybille. Kývla hlavou. Zachariasova ruka zmizela v náprsní kapse jeho kabátce. Mortimer uchopil Kleinovu ruku a natáhl mu paži. Za okamžik se v Zachariasově velké pěsti zableskla kovová trubička. Přesně takovou Klein viděl u Anthony Gracchuse jen o den dřív.

„Ne,“ vydechl, „to nemůžete – ne!“

Zacharias bleskurychle zabodl chladný hrot trubičky do Kleinova předloktí.

„Mrazící vůz je na cestě,“ řekl Mortimer. „Bude tu za pět minut. Nebo ještě dřív.“

„Co když přijede pozdě?“ zeptala se Sybille s obavami v hlase. „Co když jeho mozek bude nenapravitelně poškozen, než se sem dostanou?“

„Ještě není úplně mrtev,“ namítl Zacharias. „Ještě je čas. Spousta času. Sám jsem mluvil s lékařem, je to velmi inteligentní, sympatický Číňan a umí výborně anglicky. Budou Kleina mít zmrazeného pár minut po smrti. Zakoupíme nákladní letenku na ranní letadlo do Daru. Za dvacet čtyři hodin bude ve Spojených státech, za to ručím. Uvědomíme San Diego. Všechno bude v pořádku, Sybille!“

Jorge Klein ležel zhroutený na stole. Bar se vyklidil v okamžiku, kdy vykřikl a začal padat: půl tuctu hostů odešlo, nechtějící si kazit dovolenou trávením večera v přítomnosti smrti, a číšníci a barmani, s rozšířenými očima a vystrašení, se zdržovali v chodbě. Srdeční záchvat, řekl jim Zacharias, náhlý infarkt, možná mrtvice, kde je telefon? Nikdo si nevšiml malé kovové trubičky, která zmizela v jeho kapse.

Sybille se chvěla. „Jestli se to nepodaří –“

„Už slyším houkačku,“ řekl Zacharias.

Od své přepážky na letišti Daud Mahmoud Barwani sledoval objemnou podchlazenou rakev nakládanou hekajícími nosiči na palubu ranního letadla do Dar es Saalamu. A pak, a pak, a pak? Dopraví mrtvého na opačný konec světa, do Ameriky, a vdechnou do něj nový život a on se znovu vrátí mezi lidi.

Barwani zavrtěl hlavou. Tihle lidé! Muž, který byl živý, je najednou mrtvý a ti mrtví, kdo, kdo to vůbec je? Je lepší, když mrtví zůstávají mrtvými, tak jak tomu bylo od počátku věků. Kdo mohl předvídat den, kdy mrtví začnou vstávat ze svých hrobů? Já ne. A kdo může předvídat, co se stane ode dneška za sto let? Já ne. Já ne. Za sto let ode dneška už

budu spát věčným spánkem, pomyslel si Barwani. Budu spát a bude mi jedno, jací tvorové kráčeji po zemi.

9.

Umíráme s umírajícími:

hle, odcházejí a my jdeme s nimi.

Rodíme se s mrtvými:

hle, vracejí se, vedouce nás s sebou.

T. S. Eliot

Little Gidding

V den svého probuzení neviděl nikoho, kromě zřizenců v oživovacím domě, kteří jej vykoupali, dali mu najíst a pomalu jej odvedli do jeho pokoje. Neřekli mu vůbec nic a ani on nepromluvil; slova zde byla nepodstatná. Cítil se ve své kůži divný, jako by mu byla příliš přiléhavá, jako by celý život nosil šaty, které mu špatně padly a nyní poprvé navštívil dobrého krejčího. Vše, co vnímal zrakem, bylo ostré, nepřírozeně jasné a zahalené do jemných prizmatických barev, což byl jev, který pomalu, jak den plynul, mizel. Druhého dne jej navštívil Otec průvodce, vůbec ne vznešený patriarcha, jak si ho představoval, ale poněkud nenápadný úředník, kolem padesáti, který ho srdečně pozdravil a krátce jej informoval o disciplíně a řádu, který musí dodržovat, než odejde z Chladného města. „Co je teď za měsíc?“ zeptal se Klein a Otec průvodce mu řekl, že je červen, 17. červen 1993. Spal čtyři týdny.

Nyní je ráno třetího dne po probuzení a Klein má návštěvu: Sybille, Neritu, Zachariase, Mortimera a Gracchuse. Plní jeho pokoj a stojí v oblouku u nohou jeho lůžka, proti světlu pronikajícímu úzkým oknem. Jako polobozi, jako andělé, zářící nádherným vnitřním jasnem a on je nyní jedním z nich. Formálně jej objímají, nejdříve Gracchus, pak Nerita, pak Mortimer. Zacharias kráčí ke straně jeho lůžka, Zacharias, který jej poslal na smrt a nyní se na něho usmívá a Klein mu úsměv vrací. Objímají se. Pak je na řadě Sybille: vkládá svou ruku do jeho, hladí ho po tváři, on se dotýká jí, jeho paže objímají její ramena.

„Ahoj,“ šeptá mu.

„Ahoj,“ šeptá on.

Ptají se ho, jak se cítí, jak rychle se mu vracejí síly, jestli už vstal z lůžka, kdy ukončí proces oschnutí. Způsob jejich řeči je nepřímý, eliptický styl oblíbený mezi mrtvými, ale ne tak kusý a záhadný jako normální způsob řeči, který by vedli sami mezi sebou; dělají to kvůli němu, kousíček po kousíčku jej seznamují se svými zvyky. Během pěti minut má Klein pocit, že jim dokonale rozumí.

Jejich stylem řeči praví: „Musel jsem pro vás být velkou zátěží.“

„Byl jsi, byl,“ souhlasí Zacharias. „Ale to všechno je pryč.“

„Odpouštíme ti,“ říká Mortimer.

„Vítáme tě mezi nás,“ usmívá se Sybille.

Mluví o svých plánech na celé měsíce dopředu. Sybille téměř dokončila svůj výzkum na Zanzibaru; nyní se na letní měsíce stáhne do Chladného města a napíše svou disertační práci. Mortimer a Nerita chtějí cestovat do Mexika a navštívit starobylé chrámy a pyramidy; Zacharias se vydá do Ohia ke svým milovaným mohylám. Na podzim se opět setkají v Siónu a naplánují si, jak stráví zimu: budou cestovat do Egypta, nebo možná do Peru, k vrcholům Machu Picchu. Ano, nacházejí vzrušení v ruinách, v archeologických vykopávkách; na místech, kde smrt měla nejvíce práce, je jejich potěšení nejintenzivnější. Jsou zrudlí, vzrušení, překřikují jeden druhého – mluví jako živí. Ano, pojedeme pryč, do Zimbabwe, do Palenque, Angkoru, Knósu, do Uxmalu, Ninive, Mohéndžo-Dára. A když tam tak sedí a mluví, mluví rukama a očima a dokonce slovy, slovy, záplavou slov, rozmazávají se a jsou pro něj najednou neskuteční, jsou to pouhé tančící loutky, poskakující po špatně namalovaném jevišti, jsou křečovitě se zmitajícím hmyzem, vosami, brouky, nebo moskyty, se všemi těmi svými řečmi o cestování a festivalech, o Babylónu, Megiddu a Masadě a on je přestává poslouchat, vypíná je, leží tam a usmívá se, s očima zářícíma a svobodnou myslí. Je zmaten tím, že ho vůbec nezajímají. Ale pak si uvědomuje, že právě to je příznak jeho svobody. Zbavil se všech starých pout. Připojí se k nim? Proč by to měl dělat? Možná bude cestovat s nimi, možná ne, jak bude chtít. Spíš ne. Zcela jistě ne. Nepotřebuje jejich společnost. Má své vlastní zájmy. Už Sybille nebude pronásledovat. Nepotřebuje, nechce, nebude. Proč by se měl stát jedním z nich, bez kořenů, amorálním poutníkem, duchem z masa? Proč by měl uznávat hodnoty a zvyky těchto lidí, kteří jej zabili tak nemilosrdně, jako by zašlápli hmyz, jenom proto, že je nudil, protože je znepokojoval? Ne, necítí k nim za to, co mu udělali, nenávidí ani odpor, jenom se rozhoduje odejít od nich. Ať si cestují od ruiny k ruině, ať pronásledují smrt z kontinentu na kontinent; on si půjde po svém. Nyní, když překročil rozhraní, ví, že na Sybille už mu nezáleží.

– Ach pane, věci se mění –

„Půjďme,“ šeptá Sybille.

Klein kývá a mlčí.

„Setkáme se po tvém oschnutí,“ říká mu Zacharias a lehce se jej dotkne klouby, v gestu na rozloučenou užívaném jen mrtvými.

„Nashledanou,“ praví Mortimer.

„Nashledanou,“ říká Gracchus.

„Brzy se sejďme,“ usmívá se Nerita.

Nikdy, říká Klein, a říká to beze slov, ale oni to chápou. Nikdy. Nikdy. Nikdy. Nikdy nechci vidět žádného z vás. Už nikdy nechci vidět tebe, Sybille.

Neslyšná ozvěna vibruje v jeho mozku a slovo nikdy, nikdy, nikdy se jím přelévá jako obrovská vlna, očišťuje jej, uzdravuje. Je volný. Je sám.

„Sbohem,“ volá na něj Sybille ode dveří.

„Sbohem,“ odpovídá Klein.

Trvalo celá léta, než ji znovu spatřil. Strávili spolu poslední dny roku 1999, střelecké blbouny nejapné pod vrcholem vznešeného Kilimandžára.

AMANDA A MIMOZEMŠTĀN

Amanda si mimozemšťana všimla v pátek odpoledne před Video centrem na ulici South Main. Přestože se snažil vypadat lhostejně a nenápadně, nedařilo se mu to. Vypadal jako sedmáctiletá dívka, Indiánka, s olivově zbarvenou pleť a vlasy tak černými, až přecházely do modra. Amanda, které bylo také sedmáct, si byla jistá, že je to mimozemšťan. Pozorovala ho přes ulici. Když si byla stoprocentně jistá, vykročila přímo k němu.

„Děláš to špatně,“ řekla dívka. „Každý, komu to jen trochu myslí, hned pozná, co jsi zač.“

„Odpal,“ řekl mimozemšťan.

„Ne. Poslouchej mě. Chceš, aby tě chytily?“

Mimozemšťan si Amandu chladně prohlížel. Pak řekl: „Nevím, co to tu plácáš za nesmysly.“

„Ale víš. Nenamáhej se. Chci ti pomoci. Pojď se mnou domů a já ti ukážu, jak musíš vypadat a jak se musíš chovat, aby tě nechytily. Mám před sebou celý otfesný víkend a nemám co dělat.“

Černýma očima přelétla jiskřička zájmu. Ale hned zase zhasla a mimo-zemšťan se zeptal: „Nejsi náhodou cvok?“

„Ale, ale uklidni se, ty příšerko z dalekých hvězd. Nech se znovu chytit a zavřít. Nech si nasadit na hlavu elektrody. Já jsem ti jen chtěla pomoci. To je všechno,“ řekla Amanda, krčíc rameny. Otočila se a šla pryč. Ani se neohlédla. Tři kroky, pět... s rukama v kapsách pomalu odcházela. Mýlila jsem se snad, divila se v duchu. Ne, ne. Možná jsem se mýlila v jiných věcech, třeba v tom, že jsem si myslela, že Charley Taylor se mnou stráví tenhle víkend. Ale v tomhle jsem se nemýlila. Ta holka je uprchlý mimozemšťan.

Celá Kalifornie je kvůli němu vzhůru nohama. Pozor, nepřátelská cizí bytost uprchla z pozorovacího střediska v Tracy. Může se nacházet kdekoliv v západní Kalifornii, Los Angeles, či dokonce v San Francisku. Je to nebezpečná obluda, schopná napodobovat lidské formy. Pozře vás a vezme na sebe vaši podobu...

Je to určitě on, opakovala si Amanda a stále kráčela pryč.

„Počkej,“ zavolal na ni mimozemšťan.

„Co je?“

„Jak víš, že nejsem člověk?“

Amanda se ušklíbla. „Je to jasné. Máš na sobě pršiplášť, přestože je teprve září. Pršet tu začne až za měsíc či dva. Máš absolutně nemoderní kalhoty. Takové už se dávno nenosí. Taky jsi nemožně naličená, vůbec to nejde dohromady. To jsou první tři věci, kterých jsem si hned všimla. Našla bych jich mnohem víc. Nic z toho, co máš na sobě, nejde dohromady s ostatním. Prostě se pokoušíš vypadat tak, jak bys měl. Jenomže čím víc si tě prohlížím, tím víc chyb vidím. Třeba i to, že máš na uších sluchátka, zapnutého walkmana, jenomže tam nemáš kazetu. Co vlastně posloucháš? Nějakou hudbu sfér? Tenhle model přece nemá rádio. Myslíš si, že tě nikdo nemůže poznat, ale mylíš se.“

„Mohl bych tě zničit,“ řekl mimozemšťan.

„Cože? Ach ano. Zajisté, mohl bys. Sežer mě přímo tady na ulici. Za pár vteřin bude po všem, na zemi zbude trocha slizu a odejde odsud nová Amanda. Co z toho ale budeš mít? Budeš na tom stejně jako teď. Vůbec se nevyznáš v lidech a v jejich chování. Takže vůbec nebude logické, když mě zničíš. Pokud ovšem nejsi totální zbedněnec. Chci ti pomoci. Nepodrazím tě.“

„Proč bych ti měl věřit?“

„Protože už s tebou mluvím pět minut a ještě jsem nezavolala policajty. Nevíš, že tě hledá celá Kalifornie? Umiš číst? Tak pojd' sem. Tady.“

Amanda mimozemšťana vedla ke stánku s vystavenými novinami. Na titulní stránce Examineru stálo palcovými titulky: VETŘELEK TERORIZUJE OBLAST ZÁLIVU

K LOVU NA MIMOZEMŠTĀNA SE PŘIPOJUJE NÁMOŘNICTVO

GUVERNÉR VARUJE PŘED PANIKOU

„Chápeš to?“ zeptala se Amanda. „To je o tobě. Čekají na tebe s plamenomety, utišujícími střelami, síťemi a bůhví s čím ještě. Už den a půl tu řádí opravdová hysterie. A ty tu stojíš v tom nemožném pršiplášti. Pane bože! Co vlastně chceš dělat? Kam chceš jít?“

„Domů,“ řekl mimozemšťan. „Ale nejdřív se musím dostat na jedno místo, odkud se mohu zkontaktovat s našimi.“

„Kde je to?“

„Myslíš, že jsem idiot?“

„Nech toho,“ řekla Amanda. „Kdybych tě chtěla prásknout, dávno bych to udělala. Ale dobrá, nezajímá mě, kde je to zatracené místo. Takhle se ale daleko nedostaneš. Je zázrak, že si tě až doposud nikdo nevšiml.“

„Můžeš mi pomoci?“

„Pokouším se o to. Pojď, vypadneme odsud. Pojedeš se mnou domů a tam si tě vezmu do parády. Kousek odtud mám auto.“

„Dobrá.“

„To to trvalo!“ oddechla si Amanda nahlas. „Nepochopím, jak mohou někteří lidé odmítat pomoc, když se jim nabízí.“ Cestou domů se Amanda občas podívala na mimozemšťana ztrnule sedícího po její pravici. Vypadá velice lidsky, pomyslela si. Navzdory tomu špatnému oblečení vypadá jako člověk, mluví jako člověk, dokonce páchne jako člověk. Devadesát lidí ze sta by nepoznalo, že to člověk není. Možná i víc. Ale Amanda měla vždy cit pro detaily. A právě v tom okamžiku, kdy mimozemšťana poprvé spatřila, měla nabroušené všechny smysly a nervy napjaté až k prasknutí. Nešlo jí o to, aby ulovila mimozemšťana, chtěla se prostě pobavit, nějak zaplnit tu mezeru v prázdném vikendu, který

původně měla strávit s Charley Taylorem.

Amanda si ten víkend s Charleym plánovala celý dlouhý měsíc. Rodiče jeli na tři dny k jezeru Tahoe a její pitomá sestra jela velice ráda s nimi. Amanda měla mít celý dům jen pro sebe a svou kočku Macavity. A Charleyho. Měl přijet v pátek odpoledne. Uvařili by si spolu večeři, trochu by se nadrogovali a podívali se na pár kazet jejích rodičů. V sobotu by si vyjeli do města, třeba do Folsomu, kde všichni chodí nazí a šplhají na obří horu Jacuzzi a pak v neděli – nic z toho se ale nestane. Ve čtvrtek Charley volal, že nepřijede. Něco mu do toho vlezlo, řekl prostě a Amanda si hned domyslela, že to asi bude ta jeho nadřazená sestřenice z New Yorku. A přitom ten sprosták si nic nedělá z toho, jak strašně jsem se na tenhle víkend těšila, co to pro mě znamenalo a jak ponižující a bolestivé je, že to všechno odmítl. Amanda si tolikrát v duchu promítla všechno to, co spolu prožijí, že někdy jí připadalo, jako by to všechno už prožila. Bylo to tak opravdové. Ale stačil jeden telefonát a všechno bylo pryč. Celé tři dny bude v domě sama, teď na začátku semestru, kdy se ještě nemá co učit. Co teď má dělat, projíždět se po městě a hledat nějakého chlápka, s kterým by se pobavila? Nebo si vyhlédnout nějakého cizince? Amanda nerada chodila s cizinci. Řekla si, že pojede do města a nechá tomu volný průběh. Ale všude kolem ní byli jen samí chcípáci. Věděla, co by si s nimi asi užila. Proč jenom nepřijel Charley? Zabíla by ho za to, že jí tak zkazil víkend.

Ale teď do toho přišel mimozemšťan. Dvanáct těchto mimozemských bytostí přiletělo vloni na Zemi. Nikoli v létajících talířích, jak by každý předpokládal, ale v malých kapslích vznášejících se jako chmýří pampelišky. Přistáli v oblasti mezi San Diegem a Salt Lake City.

Jejich přirozenou životní formou bylo něco, co připomínalo velkou rosolovitou rybu s řadou červeně svítících očí na hřbetě. Ale bylo pro ně typické, že na sebe brali podobu jakékoliv místní životní formy, s kterou se setkali a pak se snažili imitovat její chování. Jeden z nich se zmýlil a vzal na sebe podobu medvěda, další podobu pumy – zřejmě si mysleli, že to jsou hlavní představitelé inteligence na Zemi. Ostatní ale vzali na sebe lidskou podobu, což stálo deset lidských životů.

Všichni se snažili dostat se do styku s představiteli vlády, takže je všechny velmi brzy pochytili a internovali. Některé v blázincích, jiné ve věznicích, ale později – jakmile pravda vyšla najevo – je všechny umístili ve zvláštním pozorovacím středisku v severní Kalifornii.

Samozřejmě kolem toho byl ohromný rozruch, nekonečné články v novinách a rozhovory v televizi. Všichni psali o významu jejich mise, o podstatě jejich biochemie; objevily se i přehnané články o tom, že je jich tu někde mnohem víc a plánují provést bůhví co a podobné žvásty. Pak přišlo vládní nařízení cenzurující všechny tyto povídačky na strohá sdělení, že pokračují „diskuse“ s mimozemšťany. Kromě toho se v tisku nesmělo objevit vůbec nic. Časem se celá věc smrškla na hloupý vtíp o mimozemšťanech a na masky o Halloweenu. Pak se na celou událost zapomnělo.

A nemyslelo se na ni až do doby, kdy jeden z mimozemšťanů uprchl z tábora a ztratil se někde ve stomílové zóně kolem San Franciska. Dokonce Amanda, která byla tak zaneprázdněná přípravami na Charleyho příjezd, si těch titulků všimla. A teď byl mimozemšťan s ní v autě. Takže se přece jen o víkendu nebude nudit. Amanda se nebezpečného stvoření z hvězd vůbec nebála. Ať už je to kdokoliv či cokoliv, není to šílenec, protože jinak by nepodnikal misi přes celou galaxii. Amanda věděla, že je v jeho vlastním zájmu neublížit jí. Mimozemšťan jí potřebuje. A ona zase potřebuje jeho.

Zastavila před domem na západním předměstí. „Tady bydlím,“ řekla. Ve vzduchu tančily sluneční paprsky a kopce vzadu za domem zeleně zářily.

Pod keřem na hladce ostříhaném trávníku se vyvalovala Macavity, Amandina stará kočka. Když se Amanda s mimozemšťanem přibližovali, kočka se ostražitě vztyčila, nastražila uši a začala prskat. Mimozemšťan okamžitě zaujal obrannou pózu a větril ve vzduchu.

„To je jen domácí zvíře,“ řekla Amanda. „Víš, co je to domácí zvíře, ne? Není nebezpečná, je jenom trochu podezřívavá vůči neznámým lidem.“

Což nebyla pravda. Macavity by z pelechu nevyhnalo ani zemětřesení a sotva by reagovala na bandu myší tančících menuet na jejím ocase. Amanda prohrábla kočce hřbet a uklidnila ji. Macavity zalezla zpět pod keř. Mimozemšťan ji ostražitě pozoroval, dokud mu nezmizela z dohledu.

„Máte něco takového jako kočky na vaší planetě?“ zeptala se Amanda, když vcházeli dovnitř.

„Kdysi dávno jsme měli malá divoká zvířata. Nebyla potřebná.“

„Aha,“ řekla Amanda bez zájmu. V domě byl horký, těžký vzduch. Amanda zapnula klimatizaci. „Mimochodem, kde je tvoje planeta?“

Mimozemšťan otázku ignoroval. Procházel se po obývacím pokoji sám jako velká ostražitá kočka. Prohlížel si hudební věž, televizor, pohovky, servírovací stůl a vázu se sušenými květinami.

„Tohle je typický pozemský dům?“

„Více méně,“ řekla Amanda. „Typický pro tuhle oblast. Tohle je předměstí. Odsud je to půl hodiny do centra San Franciska. Vezmu tě tam dnes nebo zítra večer. Určitě tě to bude zajímat.“ Pustila hudbu dost hlasitě. Zdálo se, že mimozemšťanovi to nevadí a tak Amanda ještě zvýšila hlasitost. „Dám si sprchu. Chceš taky?“

„Sprchu? Myslíš déšť?“

„Myslím tělesnou očistu. My pozemšťané se často myjeme, abychom se zbavili potu, prachu a nečistot. Je špatné, když se někdo nemyje. Pojď, ukážu ti, jak se to dělá. Budeš dělat to, co já, ano?“ Vedla mimozemšťana ke koupelně.

„Nejdříve si sundej šaty.“

Mimozemšťan se svlékl. Pod přšípláštěm měl tričko s obrázkem sanfranciských mrakodrapů a nedopnuté džinsy. Pod tím měl špatně zapnutou černou podprsenku a malé černé kalhotky s červeným srdíčkem na levé pěstce. Vypadal jako dobře stavěná dívka s velkou jizvou na jedné paži.

„Mimochodem, čím je to tělo?“ zeptala se Amanda. „Víš to?“

„Pracovala v pozorovacím středisku. V kuchyni.“

„Viš, jak se jmenovala?“

„Flores Concepción.“

„Zřejmě to bude naopak. Concepción Flores. Budu říkat Connie, pokud mně nechceš říct, jak se jmenuješ doopravdy.“

„Connie stačí.“

„Dobrá, Connie, teď se dívej. Tady si pustíš vodu a pak mícháš studenou a teplou tak, jak ti to vyhovuje. Pak zmáčkneš tenhle knoflík a postavíš se sem pod proud vody. Namydlíš se a pak mýdlo smyješ. Pak se utřeš a vezmeš si čisté šaty. Občas si musíš šaty vyprat, jinak by začaly smrdět a to by lidi odpuzovalo. Dívej se, jak se sprchuju a pak to budeš dělat taky tak.“

Amanda se rychle umyla, zatímco hlavou se jí honily plány. V téhle podobě mimozemšťan dlouho zůstat nemůže. Dřív nebo později si někdo všimne, že ta dívka z kuchyně zmizela a začnou po ní pátrat. Amanda si pomyslela, jestli to mimozemšťan ví. Urychleně potřebuje nové tělo, říkala si v duchu. Ale ne moje. V žádném případě ne moje.

„Tak a teď ty,“ řekla zastavujíc vodu.

Mimozemšťan si neohrabaně vlezl pod sprchu a pustil vodu. Horkou. Kolem něj začaly narůstat mraky páry. Jeho kůže rudla stále víc, ale zdálo se, že mu to vůbec nevadí. Necítí snad bolest? „Zastav to,“ řekla Amanda, „počkej, máš to moc horké. Takhle si jen poškodíš tělo. Jestli nepoznáš rozdíl mezi teplou a studenou, tak si radši dej jen studenou sprchu, ano? Je to miň nebezpečné. Tohle je studená, tady.“

Nechala mimozemšťana v koupelně a šla se podívat po nějakých čistých šatech. Když se vrátila, mimozemšťan se stále sprchoval ledovou vodou.

„To stačí,“ řekla Amanda. „Tady máš šaty.“

„Před tím jsem měl víc šatů.“

„Tričko a džínsy ti v tomhle vedru stačí. Máš dobrou postavu, ani nemusíš mít podprsenku, stejně si ji neumíš správně obléct.“

„Namalujeme si teď obličej?“

„Když jsme doma, není to nutné. Namalujeme se, až půjdeme do města.“

„Nechceš trochu trávy?“

„Čeho?“

„Trávy. Marihuany. Drogy, užívané mnohými pozemšťany mého věku.“

„Nepotřebuji žádné drogy.“

„Já taky ne. Ale líbí se mi to. Ukážu ti, jak se to dělá.“

Amanda vytáhla svoji krabičku cigaret, zapálila jednu a hluboce vdechla.

„Tady máš,“ podala ji mimozemšťanovi. „Drž ji tak, jako já. Dej si ji do úst a vdechni.“

Mimozemšťan to zkusil a okamžitě začal kašlat. „Ne tak moc,“ řekla Amanda, „musíš pomalu a zvolna. Ukaž, takhle.“

Zkus to. No vidíš, už je to lepší. Teď mi to dej zpět. Cítíš něco?“

„Ne.“

„To nevadí. Vykašlem se na to. Máš hlad?“

„Ještě ne.“

„Já ano. Pojd', půjdeme do kuchyně.“

Když si Amanda udělala sendvič s broskvovým máslem, avokadem, cibulí a rajčaty, zeptala se mimozemšťana: „Co vy vlastně jíte?“

„Život.“

„Život?“

„Nikdy nejíme mrtvé věci. Jenom věci, které žijí.“

Amanda se trochu zachvěla. „Aha. Cokoliv, co je živé?“

„Nejlépe zvířata. V případě nutnosti i rostliny.“

„Aha. Ano. A kdy zase dostaneš hlad?“

„Možná dnes v noci,“ řekl mimozemšťan. „Nebo zítra. Nevím. Vždycky to přijde najednou.“

„Nemám tu nic živého, co bys mohl sníst. Musím o tom popřemýšlet.“

„To malé divoké zvíře.“

„Ne. To je moje kočka a tu mi nesníš. Na to vůbec nemysli. A mě taky nesmíš sníst. Já jsem tvůj ochránce a průvodce.“

Nemělo by to smysl, kdybys mě snědl. Rozumíš tomu, co ti říkám?“

„Řekl jsem, že zatím nemám hlad.“

„Dobrá, ale řekni mi, až to na tebe půjde. Najdu ti jídlo.“

Amanda si začala připravovat druhý sendvič. Mimozemšťan si prohlížel kuchyni.

Možná si všechno zapisuje do paměti, pomyslela si Amanda, aby si to pak mohl pořídit doma. Pak se zeptala: „Proč jste vlastně přišli na Zemi?“

„Bylo to naše poslání.“

„Ano, zajisté. Ale proč? Co vás tady zajímá? Chcete nad námi získat nadvládu? Chcete ukrást tajemství naší vědy?“

Mimozemšťan neodpovídal a začal prozkoumávat obsah lahviček s kořením na polici. Olizoval si prsty namočené do oregana, pak ochutnal kmín.

Amanda se vyptávala dál: „A nebo nám chcete zabránit, abychom se my dostali do kosmu? Myslíte si, že jsme nebezpeční a chcete nás uvěznit na naší vlastní planetě? Řekni mi to. Nejsem vládní špión.“

Mimozemšťan postupně ochutnával muškát, bazalku, šalvěj. Když se natáhl po curry, ruka se mu zachvěla a shodil na zem kořenky s oreganem a muškátem.

„Hej, není ti něco?“ zeptala se Amanda.

Mimozemšťan řekl: „Myslím, že dostávám hlad. Tohle všechno jsou drogy?“

„To je koření,“ odpověděla Amanda. „Dáváme si je do jídla, aby nám víc chutnalo.“

Mimozemšťan vypadal velice divně. Oči měl skelné, celý zrudl a potil se.

„Je ti špatně?“

„Ano, je mi nějak divně. Tyhle prášky –“

„Ty tě tak rozparádily? Který z nich?“

„Myslím, že tenhle.“ Ukázal na oregano. „Bud' tenhle, nebo hned ten druhý.“

„Aha,“ řekla Amanda. „Oregano. Po tom bys mohl létat.“ Napadlo ji, jestli bude mimozemšťan agresivní, když se nadroguje. Nebo jestli oregano utiší jeho hlad. Měla by mu najít něco k jídlu. Uklidila rozsypané oregano a muškát a zavřela kořenky.

„S tímhle musíš opatrně,“ řekla. „Tvůj metabolismus není na něco takového zvyklý. Nesmíš to přehánět.“

„Dej mi ještě.“

„Později,“ řekla Amanda. „Nesmíš toho tolik najednou.“

„Dej mi ještě!“

„Uklidni se! Znáš tuhle planetu líp než ty a nechci, aby ses dostal do průšvihů. Věř mi. Dám ti oregano, až na to bude správný čas. Podívej se, jak se třeseš a jak se ořesně potíš.“

Dala si lahvičku s oreganem do kapsy a vedla mimozemšťana zpět do obývacího pokoje.

„Posaď se. Uvolni se.“

„Dej mi ještě. Prosím.“

„Líbí se mi, jak jsi zdvořilý. Ale nejdřív si musíme promluvit o jedné důležité věci. Pak ti zase dám, ano?“

Amanda stáhla roletu na okně, kterým dovnitř páliho horké podvečerní slunce. Pátek, šest hodin, právě teď měl přijet Charley. Nu co, pomyslela si Amanda, našla jsem si jinou zábavu. Mám před sebou celý víkend, dlouhý jako dálnice do Marylandu. A když si to dobře promyslím, s mimozemšťanem si mohu užít až až. Otočila se k němu.

„Už je ti líp? Dobrá. Tak za prvé. Musíš si obstarat jiné tělo.“

„Proč?“

„Ze dvou důvodů. Tím prvním je to, že se již určitě pátrá po dívce, která zmizela. Nechápu, jak ses mohl dostat až tak daleko, aniž si tě někdo všiml. A tím druhým je to, že pro dívku tvého věku je dost nebezpečné, aby cestovala sama. Ty si nemůžeš dovolit dostat se do nějaké obtížné situace. Rozumíš, co říkám? Chceš jet stopem do Nevady, Wyomingu, Utahu či jinam, kde je to tvoje ztracené místo kontaktu a celou tu dobu po tobě lidi půjdou. To nemůžeš potřebovat. Kromě toho, jako dívka musíš vědět, jak se správně oblékat, jak se malovat a spoustu dalších věcí. U mužů je to mnohem jednodušší. Budeš mít mužské tělo, velké mužské tělo a nikdo se o tebe nebude zajímat. Budeš se starat jen o sebe, na nikoho se nebudeš usmívat, na nikoho nebudeš mrkat a každý ti dá pokoj.“

„Dává to smysl,“ řekl mimozemšťan. „Už mám hrozný hlad. Kde seženu mužské tělo?“

„Ve městě. Je plné mužů. Půjdeme večer ven a já ti najdu hezké tělíčko. Možná najdeme nějakého, s kterým si nejdřív trochu užijeme a pak na sebe prostě vezmeš jeho podobu – což také vyřeší tvůj hlad, ne? A pak se zas můžeme bavit. Můžeme se bavit celý víkend.“ Amanda se zasmála. „Jasně, Connie?“ zamrkala na mimozemšťana.

„Jasně.“ Mimozemšťan napodoboval její mrknutí, nejdřív mrknul jedním okem, pak druhým. „Dáš mi oregano?“

„Později. A když mrkáš, tak jenom jedním okem. Jako já. Ale radši na lidi nemrkej. Je to velice intimní gesto a mohlo by tě to dostat do maléru. Rozumíš?“

„Je toho tolik, čemu musím rozumět.“

„Jsi na cizí planetě, drahoušku. Myslel sis, že to tu bude jako u vás doma? Nu, pokračujeme. Další věc, co ti chci říct je to, že až odsud v neděli večer odejdeš, budeš muset –“

Zazvonil telefon.

„Co je to za zvuk?“ zeptal se mimozemšťan.

„Komunikační zařízení. Hned jsem zpátky.“ Amanda šla do halý s tou nejhorší předtuchou. Určitě volají rodiče, že se vrací už dnes v noci, kvůli nějakým nepořádkům v rezervaci nebo čemukoliv jinému.

Ale hlas, který ji pozdravil, patří Charleymu. Sotva tomu věřila, po tom, co jí tak sprostě překazil víkend. A taky sotva chápala to, co po ní teď chce. Nechal si u ní minule pár nejlepších kazet – Golden Age Rock, Abbey Road, Hendrix, Joplinovou a další a teď jede na festival do Monterey a chce si je vzít s sebou. Vadilo by jí, kdyby se za půl hodinky stavil a vyzvedl se je?

Bastard, pomyslela si. Ať jde k čertu. Nejdřív mně takhle bez omluvy zkazí celý víkend a pak mně klidně oznámí, že on a kdovíjaká coura si jedou užívat do Monterey a jestli by si mohl vzít svoje kazety. Vůbec nemyslí na to, že mám taky nějaké pocity! Dívala se na telefon s takovým odporem jako by se hemžil stonožkami a šitry. Měla pokušení praštit sluchátkem.

Ale neudělala to. „Právě odjíždím pryč. Ale nechávám tu svou kamarádku, která mně tu bude hlídat kočku. Nechám ty kazety u ní, ano? Jmenuje se Connie.“

„To je báječné,“ řekl Charley. „Díky moc, Amando.“

„Není zač,“ odpověděla.

Mimozemšťan byl zase v kuchyni a motal se kolem poličky s kořenkami.

Ale oregano měla Amanda v kapse. Řekla mu: „Zařídila jsem ti dodávku lidského těla přímo do domu.“

„Skutečně?“

„Ano. Krásného, zdravého dospělého muže. Přesně to, co potřebuješ. Bude tady za chvíli. Já se zatím trochu projedu. Jak dlouho ti to potrvá, než ho – sníš?“

„Je to velice rychlé.“

„Dobrá.“ Amanda našla Charleyho kazety a položila je na stůl v obývacím pokoji. „Přijde si sem pro těchto šest malých krabiček. Jsou to hudební nahrávky. Až zazvoní zvonek, necháš ho vejít dovnitř a představíš se jako Connie. Řekneš mu, že ty věci má na stole v obývacím pokoji. Pak si s ním můžeš dělat, co chceš. Zvládneš to?“

„Jistě,“ řekl mimozemšťan.

„Natáhni si líp to tričko. Když ho máš těsně na sobě, hezky ti vyniknou prsa a toho si určitě všimne. Možná, že na tebe taky bude sahat. Co se stane s Connii, až ho sníš?“

„Nebude tu. Splynu s jeho tělem a všechno, co bylo dřív Connie, bude pryč. Budu mít jiný, nový tvar.“

„Aha. No to je hezké. Víš, že ty jsi opravdu pěkně strašidelná potvůrka? Přimo chodící horror. Počkej, než půjdu, dám ti ještě trochu oregana.“

Nasypala do mimozemšťanovy dlaně hromádku koření. „To, aby ses trochu rozechl. Až bude po všem, dostaneš ještě. Vráť se za hodinu, okay?“

Odešla pryč. Macavity seděla na schodech, mňoukala a mávala ocasem ze strany na stranu. Pak začala vrčet. Amanda jí řekla: „Copak, nejsi spokojená kočička? Neboj se, řekla jsem tě potvoře, ať tě nechá na pokoji a ujišťuju tě, že se ti nic nestane. Tahle noc patří mně. Nevadí ti, když se Amanda trochu pobaví, víd?“ Macavity spokojeně předla. „Až se vrátím, pěkně si spolu pohrajeme. Ale teď musím pryč, než přijede Charley.“

Nasedla do auta a vyrazila do města. Byl pátek večer, půl sedmé, nad zálivem stále ještě viselo slunce. V obou směrech byla poměrně hustá doprava. Jedni ještě jezdili z práce a druzí už vyráželi zpět do města na večeri. Amanda projela tunelem, zabočila na sever do Berkeley a křižovala ulice města. Za deset minut sedm. Charley už určitě přijel.

Představovala si Connii v těsném tričku, žhavou a nadrovanou a Charleyho, jak na ni hledí a hlavou se mu honí všelijaké myšlenky. Co kdyby si s ní trochu zašpásoval, než pojede? Connie ho nechá dělat, co chce a pak najednou přijde ten moment překvapení a Charley zjistí, že už není milencem, ale večeri. Třeba se to děje zrovna teď, v tomto okamžiku, pomyslela si Amanda. Co jiného si ten bastard zaslouží? Už dlouho si myslela, že Charley je v jejím životě jen velkou chybou a po tom, co jí teď provedl, je si tím zcela jistá. Nic jiného si nezaslouží.

Najednou jí napadlo, co když Charley přijel i s tou svou holkou? Na okamžik ztuhla. Na tuhle možnost vůbec nepomyslela. To by mohlo všechno zkazit. Mimozemšťan určitě není schopen pozřít oba dva najednou. A co když poznají, kdo to je a utečou pro policii?

Ale ne, pomyslela si. Ani Charley není takový idiot, aby ke mně do bytu přijel s nějakou holkou. Kromě toho, Charley nikdy nečetl noviny, ani nesledoval zprávy. V žádném případě ho nenapadne, co je Connie zač. A i když ho to třeba napadne, bude už pozdě.

Sedm hodin. Je čas vrátit se domů.

Za jejími zády zapadalo slunce.

Když ve čtvrt na osm přijela k domu, uviděla před ním zaparkovanou červenou Hondu. Patřila Charleymu.

Amanda nechala svůj vůz stát o kousek dál a opatrně šla dovnitř. Před venkovními dveřmi se zastavila a naslouchala. Ticho.

„Connie?“

„Tady jsem,“ odpověděl jí Charleyho hlas.

Amanda vstoupila do obývacího pokoje. Charley ležel pohodlně natažený na pohovce. Po Connii nebylo ani památky.

„Paráda,“ řekla Amanda, „jak to šlo?“

„Byla to ta nejsnadnější věc na světě,“ řekl mimozemšťan. „Omráčil jsem ho právě, když mně sahal rukama pod tričko.“

„Ach tak. Omráčil.“

„A pak jsem ho pozřel a očistil koberec. Cítím se báječně, když už zase nemám hlad. Neumíš si představit, jak to bylo hrozné udržet se, abych tě nesnědl, Amando. Celou tu poslední hodinu jsem nemyslel na nic jiného než na jídlo, jídlo a jídlo –“

„Je to od tebe moc hezké, žeš to vydržel.“

„Věděl jsem, že mi chceš pomoci. Není logické jíst své přátele.“

„To víš, že ne. Takže už nemáš hlad? Chutnal ti?“

„Robustní, zdravý, osvěžující – ano.“

„Jsem ráda, že Charley byl aspoň k něčemu užitečný. Kdy zase dostaneš hlad?“

Mimozemšťan pokrčil rameny. „Za den či dva. Možná i za tři. Dáš mě teď oregano, Amando?“

„Ano, dám,“ řekla. Byla rozmrzelá. Ne, že by byla smutná kvůli Charleymu. Litovala, že si tu podívanou nechala ujít. Měla zůstat doma, aby to všechno viděla. Teď už je pozdě.

Vyndala z kapsy lahvičku s oreganem a pomalu ji otevřela. „Tady to máš, drahoušku, ale nejdřív si to musíš zasloužit.“

„Co tím myslíš?“

„Tím myslím to, že jsem se těšila na báječný víkend s Charleym. Víkend je tu, Charley je tu víceméně taky a já si chci užít. Pojď sem, chlapečku, pojď, teď mně budeš dělat jen samé hezké věci.“

Dala do magnetofonu kazetu s Jimmie Hendrixem a pustila jej naplno.

Mimozemšťan vypadal zmateně. Amanda se začala svlékat.

„Ty taky,“ řekla mu, „dělej. Teď prostě budeš mým Charleym pro tenhle víkend, chápeš? A budeš se mnou dělat všechno to, co by se mnou teď dělal Charley. Jasně? Tak pojď... pojď.“

Mimozemšťan znovu pokrčil rameny a svlékal si Charleyho šaty. Zápolil při tom se zipem i knoflíky. Vzdychající Amanda si ho přitáhla těsně k sobě a stáhla si ho na koberec. Vzala ho za ruce a dala si je tam, kde je chtěla mít. Šeptala mu, co má dělat. Mimozemšťan, vnímavý a poslušný, dělal to, co chtěla.

Cítila ho jako Charleyho. Voněl jako Charley. A po jejích instrukcích se pohyboval stejně jako Charley.

Ale nebyl to Charley, vůbec to nebyl Charley a už po prvních sekundách si Amanda uvědomila, že milování s

mimozemšťanem bylo jako milování s velmi dokonalým strojem nebo s vlastním odrazem v zrcadle. Bylo to prázdné, bez citů, bez vášně a bez významu.

Pracně dosáhla vyvrcholení. Rozpojili se, těžce oddechující, zpocení.

„Tak co,“ zeptal se mimozemšťan, „užila sis svoje?“

„Ano, ano. Bylo to úžasné, Charley.“

„Oregon?“

„Jistě,“ řekla Amanda. Podala mu nádobku s oreganem.

„Vždycky plním svoje sliby, drahoušku. Tady to máš, Dej si. Ale pamatuj, že pro potvůrky jako jsi ty, je tohle dost silné. Jestli to přepíšeš, nechám tě ležet tady na podlaze.“

„Nestarej se o mne.“

„Dobrá, tak si to tu užij. Já se osprchuju a pak se podívám do města na noční život. Zajímá tě to taky?“

„To víš, že ano, Amando.“ Mimozemšťan mrknul jedním okem, pak druhým a nabral si do prstů velkou dávku oregana.

„To víš, že ano.“

Amanda si posbírala šaty, pak se rychle osprchovala a oblékla se. Když sešla dolů, mimozemšťan o sobě pomalu nevěděl. Oči mu svítily, hlava mu klímala ze strany na stranu, opíral se o pohovku a sám pro sebe si podivně nemelodicky broukal. „No, hezky, drahoušku,“ pomyslela si Amanda, „vždyť ty o sobě vůbec nevíš.“ V kuchyni vzala přenosný telefon, odnesla si jej do koupelny, zamkla za sebou a potichu vytočila číslo policie.

Mimozemšťan už ji nudil. Byla to hloupost chtít strávit celý víkend s nebezpečnou mimozemskou bytostí, s kterou navíc vůbec není žádná zábava. Amanda věděla, že teď už si s ním neužije vůbec nic. A kromě toho, za den či dva mimozemšťan znovu dostane hlad.

„Mám vašeho uprchlíka,“ řekla. „Je v mém obývacím pokoji, nadrogovaný oreganem. Ano, jsem si naprosto jistá.

Nejdřív vypadal jako indiánská dívka, Concepción Flores, ale pak napadl mého přítele Charley Taylora a – ano, ano – já jsem v bezpečí. Zamkla jsem se v koupelně. Jenom sem rychle přijďte. Zůstanu na lince – ano potkala jsem ho ve městě před Video centrem. Donutil mne, abych ho vzala s sebou domů –“

Polapili ho za pár minut. Dlouhé hodiny pak o tom mluvili v rozhlase a v televizi, protože tyto prostředky jsou vždycky tam, kde mají být. Nejdřív přišli z Channel 2 z Oaklandu, pak nějací další chlapci, pak Chronicle a nakonec celá armáda reportérů až odněkud ze Sacramento. Telefonovali jí z Los Angeles a San Diega a okolo tři hodiny ráno z New Yorku.

Amanda svůj příběh vyprávěla znovu a znovu, až jí z toho bylo pomalu nanic a když se rozednívalo, vyhodila poslední z nich ze dveří. Vůbec se jí nechtělo spát. Cítila se mizerně, Mimozemšťan byl pryč, Charley byl pryč a ona zůstala sama. Příštích pár dní bude slavná, ale to jí nepomůže. I tak bude sama. Chvilku se procházela po domě a zkoušela si jej prohlížet tak, jak to dělal mimozemšťan. Tak, jako by nikdy neviděla magnetofon, televizor či poličku s kořením. Všude bylo cítit oregano. Trochu ho bylo rozsypaného po zemi.

Amanda pustila rádio. Vysílali ranní zprávy: „Pohotovost je zrušena díky odvážné dívce, studentce Walnut Creek High School, která chytila a zneškodnila nejnebezpečnější životní formu v celém známém vesmíru –“

Amanda zavrtěla hlavou. „Myslíš si, že je to pravda?“ zeptala se kočky. „Nejnebezpečnější v celém vesmíru? Já si to nemyslím. Myslím, že znám jednoho, který je mnohem nebezpečnější, vid' Macavity? Kdyby to jen věděli. Kdyby to jen věděli, co?“ Zvedla kočku ze země a párkrát ji pohlédla po hřbetě.

Rozhodla se, že se půjde trochu vyspat. A pak ji napadlo, že bude muset vymyslet, co udělá se zbytkem víkendu.

Plout do Cařihradu

Vstal za úsvitu a sešel na patio, aby se poprvé podíval na jediné město, které dosud neviděl, Alexandrii. Letošní pěťici tvořila města Čchang--an, Ásgard, New Chicago, Timbuktú a Alexandrie, tedy obvyklá směs staletí, kultur, skutečností. Když spolu s Gioiou minulé noci po dlouhém letu dorazili z Ásgardu, ležícího na dalekém severu, byla už tma, a tak šli přímo do postele. Teď, v něžném broskvovém úsvitu, mu stíhlé věže a hradby Ásgardu připadaly už jen jako sen. Kroužily pověsti, že Ásgard už stejně končí. Co neví-dět, alespoň se to říkalo, bude město srovnáno se zemí a někde jinde je nahradí Moheridžodáro. Města se pořád měnila, ale nikdy jich nebylo více než pět. Pama-toval doby, kdy měli císařský Řím na místo Čchang-anu a Rio de Janeiro místo Alexandrie. Tito lidé neviděli žádný důvod udržovat něco delší dobu.

Po ledové důstojnosti Ásgardu nebylo snadné přivyknout si na parnou, hustou alexandrijskou atmosféru. Vitr, ženoucí se od moře byl zároveň svěží i horký. O můstky se rozbíjely něžné tyrkysové vlnky. Všemi smysly pocíťoval blízkost rozpálené, těžké oblohy, pronikavou dotěrnost rudého písku unášeného brízou z nížin, nepříjemný, bahnitý pach blízkého moře. Všechno se to v jitřním světle chvělo a mihotalo. Jejich hotel měl hezkou polohu – v horní části severního svahu velkého umělého kopce, známého pod názvem Paneum, na místě zasvěceném kozonohému bohu.

Měli odtud hezký výhled na město, na nádherné široké bulváry, vznešené obelisky a památníky. Hardianův palác, ležící na úpatí kopce, majestátní a ponurou Knihovnu, hemžení bazaru, královskou vilu, kterou nechal postavit Marcus Antonius po své porážce u Actia. A, samozřejmě, na Maják, nádherný Maják s mnoha okny, sedmý div světa, to neuvěřitelné spojení mramoru, vápna a purpu-rově rudé asuánské žuly, tyčící se důstojně na konci své míli dlouhé hráze. Černý kouř ze signálního ohně na vrcholu se lenivě zvedal k obloze. Město se probouzelo ze spánku. Dočasní v krátkých bílých suknicích se pustili do stíhání hustých, tmavých živých plotů kolem veřejných budov. Po ulicích se procházelo pár občanů, oblečených do volných tunik, připomínajících řecký oděv.

Sem tam bylo vidět i zjevení, chiméry, fantaskní tvory. Dva stíhlí kentauri, samec a samice, se pásli na úbočí kopce. Robustní, svalnatý bojovník se objevil v portálu Poseidonovy svatyně a se širokým úsměvem na tváři začal mávat hlavou Gorgony, kterou držel v ruce. Na ulici pod dveřmi hotelu se protahovaly a zívá-ly tři malé růžové sfingy, ne větší než domácí kočky, a pak začaly dovádět na chodníku. Jiná, větší sfinga, veliká jako lev, je pozorovala z aleje –

určitě matka. Dokonce i z této vzdálenosti slyšel její hlasité mručení.

Začlonil si oči a zahleděl se do dále – za Maják, za moře. Toužil na severu zahlédnout nezřetelné pobřeží Kypru nebo Kréty, nebo snad obrovský temný hřbet Anatolie. K velké unášej mne Byzanci, pomyslel si, kde vše kolem věkovité jest. Viděl ale jen nesmírné pusté moře, osle-pující jej ve slunečním světle, i když den teprve začínal. Nic. Jenže to nic nebylo tam, kde očekával. Kontinenty již neměly svou původní polohu. Kdysi dávno mu to ukázala Gioia, když vylétli v jejím malém letadle. Horní část Jižní Ameriky se přesunula daleko do Pacifiku, Afrika zvláště ztloustla a zploštila se, Evropu oddě-loval od Asie široký jazyk oceánu. A Austrálie, jak se zdálo, už vůbec neexistovala. Možná, že ji rozkopali a použili na nějaké jiné účely. Po světě, jak jej znal, zmizely všechny stopy. Bylo padesáté století.

„Padesáté století po čem?“ tázal se mnohokrát, ale nikdo nic nevěděl, nebo možná vědět nechtěl.

„Je Alexandrie moc horká?“ zavolala Gioia zevnitř.

„Vylez ven a uvidíš.“

Nahá a rozespalá přicupitala na bílé dlážděné patio a přitulila se k němu. Vešla se mu přesně pod rameno.

„Ach ano, ano!“ zašeptala. „Je krásná, že? Koukni se tam, paláce, Knihovna, Maják! Kam půjdeme nejdřív? Asi na Maják, ano? A pak na bazar... chtěla bych vidět egyptské mágy... a pak na hipodrom, podívat se na dosti-hy. Budou dneska dostihy, nevíš? Och, Charlesi, chtěla bych vidět všechno!“

„Všechno? První den?“

„Všechno hned první den, ano,“ odpověděla. „Všechno“.

„Vždyť máme říu času, Gioio.“

„Myslíš?“

Usmál se a silně ji přitulil.

„Dost času,“ řekl něžně.

Miloval ji kvůli té netrpělivosti, kvůli tomu nála-dovému, žhavému zápalu. V tomhle ohledu se Gioia nepodobala ostatním, i když ve všem ostatním se od nich nelišila. Nevysoká, bystrá, štíhlá, tmavooká s olivovou pokožkou, úzkými boky, příliš širokými rameny a plochými nadry. Všichni byli takoví, nikoho nešlo odli-šit od ostatních, jako miliónová horda sester a bratrů – celý svět plný malých, hbitých dětí středozemního typu, stvořených k žonglování a divokým kouskům s býky, k pití sladkého bílého vína ve dne a trpkého červeného v noci. Stejná štíhlá těla a široká ústa, stejné veliké, rybí oči. Neviděl nikoho, kdo by vypadal na méně než dvanáct a více než dvacet let. Gioia se něčím trochu lišila, i když nechápal čím. Věděl ale, že ji miluje právě pro ten nepostřehnutelný, ale důležitý rozdíl. A zřejmě z téhož důvodu milovala i ona jeho.

Jeho zrak přelétl ze západu na východ, od Měsíční brány přes širokou ulici Canopus, vedoucí do přístavu a odtud ke Kleopatřině hrobce na konci úzkého mysu Lochias. Bylo tu vše a bylo to dokonalé – obelisky, pomní-ky, mramorové kolonády, svatyně, háje i sám veliký Alexandr v sarkofágu z křišť-álu a ze zlata, nádherné, zářivé, pohanské město. Občas ale viděl něco podivného – nepochybnou mešitu blízko veřejného parku a vedle Knihovny něco, co vypadalo jako křesťanský chrám. A lodě v přístavu, se svými rudými plachtami a třicími stěžni, byly bezpochyby středověké. A k tomu ještě z pozdního středověku. Už předtím, v jiných městech, vidával podobné anachronismy.

Ti lidé je určitě považovali za zábavné. Život, to pro ně byla zábava. Bavili se bez ustání. Řím, Alexandrie, Timbuktu – proč ne? Vytvořit Ásgard s průzračnými mosty a paláci, obklopenými ledem – a pak se ho zbavit? Nahradit jej Mohendžo-dárem? Proč ne? Velice litoval, že ty vznešené nordické sněmovní domy budou zbořeny proto, aby mohlo vzniknout podsadité, brutální, sluncem spálené město z hnědých cihel. Tihle lidé se ale na tako-vé věci dívali jinak než on. Měli jen dočasná města. V Ásgardu někdo říkal, že bude zrušeno Timbuktu a místo něj že vznikne Cařihrad. Vlastně, proč ne? Proč ne? Mohli mít vše, co si zámánili. Bylo to, konečně, padesáté století. Jediným zákonem bylo, že najednou nemohlo existovat více než pět měst.

„Toto omezení,“ informovala jej Gioia slavnostně hned, co spolu začali cestovat, „je velice důležité.“

Jenže nevěděla proč, nebo nepovažovala za nutné mu to říct.

Znovu pohlédl na moře.

Představil si nově zrozené město, nečekaně se vyno-řující z mlhy – zářící věže, obrovské paláce s kopu-lovitými střechami, zlaté mozaiky. Pro ně by to nebylo nic obtížného. Mohli by je prostě přenést v celku z reálné doby – s císařem na trůnu a opilými císařskými žoldáky, vyřvávajícími po ulicích, s pronikavými zvuky gongů z katedrály, letícími nad bazarem, se skákajícími delfi-ny za řadou přímořských pavilónů. Proč ne? Měli Timbuktu. Měli Alexandrii. Toužíš po Konstantinopoli? Tedy pohled – zde je Konstantinopol! Nebo Avalon nebo Lyonesse nebo Atlantida. Mohli mít vše, co chtěli. Čistý Schopenhauer – svět jako vůle a představitost. Ano! Tito štíhlí, tmavoočí lidé neúnavně cestující od zázraku k zázraku! Proč by nemohl být na řadě Cařihrad? Ano. Proč ne?

Tohle není svět pro starce, napadlo jej. Pro mladé, choulící se ve svých náručích, pro ptáky na větvích stromů – ano! Ano! Vše, co si jen umánili. Dokonce i jej mají. Pocítil nečekaný strach. Otázky, které si už dávno nepokládal, se vetřely do jeho vědomí. Kdo jsem? Proč tu jsem? Kdo je ta žena po mém boku?

„Nějak jsi zmlkl, Charlesi,“ řekla Gioia, která nesná-šela příliš dlouhé mlčení. „Budeš se se mnou bavit? Řekni, co tam tak vyhlížíš.“

Pokrčil rameny. „Nic.“

„Nic?“

„Nic zvláštního.“

„Ale já vidím, že něco vidíš!“

„Cařihrad,“ odpověděl. „Představoval jsem si, že mohu za mořem zahlédnout Cařihrad. Pokoušel jsem se zahlédnout hradby Konstantinopole.“

„Ach, ale odtud tak daleko nedohlédneš. Opravdu ne.“

„Já vím.“

„Tak či tak, Cañihrad stejně neexistuje.“

„Ještě ne, ale bude. Jeho čas přijde později.“

„Opravdu?“ otázala se. „Víš to určitě?“

„Mám to z dobrého pramene. Slyšel jsem to v Ásgardu,“ odpověděl. „Ale i kdybych to nevěděl, musí jednou na řadu přijít, nemyslíš? Jeho chvíle musí nastat. Copak bychom mohli vynechat Cañihrad, Gioio? Určitě jej vytvoříme, dřívě nebo později. Je to jen otázka času. A my přece máme celý čas světa.“

Její tvář přelétl stín. „Opravdu máme? Opravdu?“

Moc toho o sobě nevěděl, ale to, že není jedním z nich, ano. Tím si byl jist. Věděl, že se jmenuje Charles Phillips a že než se ocitl mezi těmi-to lidmi, žil v roce 1984, když ještě existovaly takové věci jako komputery, televizory, baseball, stíhačky, kdy se svět hemžil městy, kterých nebylo pět, ale tisíce – New York, Londýn, Johannesburg, Paříž, Liverpool, Bangkok, San Francisco, Buenos Aires a veliké množství jiných a všechna najednou. Na zemi tehdy žilo čtyři a půl miliardy lidí. Pochyboval, zda jich teď bylo alespoň čtyři a půl miliónu. Všechno se to změnilo tak, že to bylo nad jeho chápání. Měsíc vypadal stále stejně, i slunce, ale za noci marně hledal známá souhvězdí. Vůbec jej nenapadlo, jak a proč ho přenesli z „dřívě“ do „nyní“. Ptát se, to byla ztráta času, nikdo mu neodpovídal – nikdo ani nechápal, co vlastně chce vědět. Po jisté době se přestal ptát a pak už skoro úplně ztratil chuť něco se dozvědět.

Šplhal se s Gioiou na Maják. V obvyklém spěchu uháněla vpředu a on ji statečně následoval. Desítky ostatních turistů ve dvou nebo tříčlenných skupinkách stoupaly nahoru po vykládaných rampách. Smáli se a překřikovali. Když jej zahlédli, někteří z nich se zasta-vovali, hleděli, ukazovali si na něj. Už si na to zvykl. Usmíval se, když si na něj ukazovali. Občas jim hlavou kývl na pozdrav.

Na nejnižším podlaží dvě stě stop vysoké krychlové stavby z velikých mramorových bloků neviděl nic zaji-mavého. V plesnivých, studených arkádách tu byly stovky malých, tmavých pokojíků – byty dozorců, údržbářů, kasárna posádky Majáku a stáje pro tři sta oslů, nosících nahoru palivo. Nebylo tu nic přitažlivého. Ani se nezastavil a uháněl vpřed, až vystoupil na balkón, vedoucí na další podlaží. Zde se Maják zužoval a měnil se v osmiúhelník. Jeho fasáda, teď žulová a hezky žlábkovaná, se majestátně tyčila nad jeho hlavou.

Tady na něj čekala Gioia.

„Tohle je pro tebe,“ řekla a podala mu masovou kuličku na dřevěném tácku. „Jehněčí pečeně. Vynikající. Už jsem jedla, než jsi přišel.“

Podala mu i kelímek nějakého studeného šerbetu a odešla koupit granátové jablko. Terasa byla zaplněna desítkami dočasných, kteří prodávali zákusky a nápoje nejrůznějších druhů.

Kousl do masa. Nahore bylo zuhelnatělé, uvnitř přitažlivě růžové a chutné. Když jedl, přistoupil k němu jeden z dočasných a zadíval se mu do tváře. Byl to robustní, osmahlý muž, oblečený jen do roušky z červe-nožluté látky.

„Prodávám maso,“ řekl. „Velice jemné jehněčí na roštu. Jen pět drachem.“

Phillips mu ukázal maso, které právě jedl. „Už mám,“ řekl.

„Ale to je výborné maso, měkoučké. Tři dny bylo nalo-ženo...“

„Prosím tě,“ řekl Phillips, „nechci žádné maso. Mohl bys mě laskavě nechat na pokoji?“

Dočasný jej mátl a udivoval. Pořád ještě toho o nich mnoho nevěděl. Nebyly to stroje, vypadali jako bytosti z masa a kostí, ale zrovna tak nevypadali jako lidé a nikdo se k nim také jako k lidem nechoval. Domníval se, že jsou umělí, výrobky tak dokonalé technologie, že rozdíl nebyly postřehnutelné. Jedni, jak se zdálo, byli inteligentnější než ostatní, ale všichni se chovali tak, jako kdyby neměli víc samostatnosti než herci, jimiž v zásadě byli. V každém z pěti měst jich obrovské množství hrálo role všeho druhu – pastýřů i pohánků, zametačů ulic, kupců, veslařů, studentů, kočích, prodavačů pečeného masa a studených nápojů, trhovců, gardistů, štolbů, gladiátorů, mnichů, řemeslníků, děvek a kapsářů, námořníků – jinými slovy všech, kdo byli nezbytní k vytvoření iluze kvetoucího, životem kypícího města. Tmavoocí – Gioin národ – nikdy nepracovali. Nebylo jich tolik, aby udrželi město při životě, a tak či onak vystupovali jen v roli turistů, cestujících všude, kam je zavál roznar – z Čchang-anu do New Chicaga, z New Chicaga do Timbaktu, z Timbaktu do Ásgardu, z Ásgardu do Alexandrie, dál, stále dál.

Dočasný se nechtěl nechat odbýt. Phillips odešel, ale prodavač si pospíšil za ním a začal jej obtěžovat u zdi terasy.

Když se o několik minut, s ústy půvabně potřísněnými šťávou granátového jablka, vrátila Gioia, kroužil dočasný kolem něj a s neuvěřitelnou dotěrností se mu snažil vnutit miskou jehněčího. Stále příliš blízko Phillipse, nosem se skoro dotýkal jeho nosu, veliké kravské oči vpité do jeho tváře a plačtivým hlasem vychvaloval jakost svého zboží. Phillips měl dojem, že se mu podobné nepříjemnosti s Dočasnými staly již přinejmenším dvakrát. Gioia strčila do lokte toho dotě-ry a řekla ostrým, odměřeným hlasem, jaký u ní ještě nikdy neslyšel: „Nemá zájem. Padej odtud!“

Okamžitě zmizel.

„Musíš na ně tvrdě,“ vysvětlovala Phillipsovi.

„Zkoušel jsem to, ale nechtěl mě poslechnout.“

„Přikázal jsi mu, aby odešel, a on tě neposlechl?“

„Požádal jsem je. Slušně. Možná, že až příliš slušně.“

„Ale přesto...“ řekla. „Člověka má poslechnout i tak.“

„Možná, že si myslel, že nejsem člověk,“ uvažoval Phillips. „Kvůli mému vzhledu, výšce, barvě očí. Mohl si myslet, že jsem nějakým druhem Dočasných.“

„Ne,“ prohlásila Gioia a sraštila čelo. „Dočasný nebu-de otravovat jiného Dočasného. Ale ani se nebude proti-vit občanu. Tyhle meze se nedají překročit. Nikdy s nimi nejsou žádné problémy. Nechápu, proč tě nenechal na pokoji.“

Zaskočilo jej, když viděl, jak je ustaraná! O hodně víc, pomyslel si, než to bylo nutné! Hloupý stroj, možná trochu rozladěný, příliš nadšeně nabízející své zboží – no a co? Co z toho? Gioia po chvíli došla zřejmě ke stejnému názoru.

Pokrčila rameny a řekla: „Asi je pokažený. Takové věci se asi stávají častěji, než bychom řekli, nemám pravdu?“

Znepokojilo jej něco strohého v jejím hlase. Usmála se a podala mu své granátové jablko. „Vezmi a kousni si, Charlesi. Je to úžasně sladké. Granátovníky kdysi vyhy-nuly, víš? Tak co, jdeme nahoru?“

Střední, osmiboká část Majáku musela mít na výšku několik set stop. Z vnějšku vypadala jako ponurá roura, způsobující klaustrofobii, takřka beze zbytku vyplněná dvěma spirálními rampami, točí-cími se kolem mohutné centrální šachtice. Stoupali po-malu. Před nimi se šinula karavana oslíků s nákladem palivového dříví. Ale konečně, když už byl Phillips udý-čaný a točila se mu hlava, vyšel s Gioiou na druhý balkón, oddělující osmibokou část od nejvyššího, válcového a velice štíhlého podlaží Majáku.

Hluhoce se naklonila přes zábradlí. „Ach, Charlesi, koukni, jaký je to pohled! Jen se podívej!“

Byl úžasný. Po jedné straně před sebou měli celé město, bahnité jezero Marcolis a dál pak egyptskou písčnou rovinu, z druhé strany zase viděli daleko na šedé a bouřlivé Středozemní moře. Ukázal jí rukou nebezpečí zdejších vod – nesčíslné útesy a mělčiny, rozlo-žené před vjezdem do přístavu.

„Není na tom nic zvláštního, že potřebují maják,“ prohlásil. „Bez nějakého obrovského orientačního bodu by nikdy z otevřeného moře nedopluli do přístavu.“

Pojednou těsně před nimi zaznělo hlasité zařvání, něco jako výbuch vzteku. Na tomto podlaží ze všech rohů Majáku trčely obrovské sochy Tritonů, dujících do trub. A ten nečekaný, ohlušující zvuk zazněl od nejbližšího z nich. Signál, napadlo jej. Varování pro lodě, překo-návající ten obtížný vjezd. Zvuk, uvědomil si okamžitě, byl vytvořen nějakým parou poháněným strojem, obslu-hovaným brigádami zpocených dočasných, soustře-děných kolem ohnišť u podstavy každého z Tritonů.

Opět se uctivě poklonil zručnosti, s jakou ti lidé vytvá-řeli své kopie starověku. Jenže, byly to opravdu kopie? Stále nedokázal pochopit, jak svá města stavějí. Z toho, co věděl, mohl usuzovat, že město bylo tou nejsku-tečnější Alexandrií, vytaženou ze svého skutečného času, stejně jako on. Takže to nemusela být kopie, ale ten nejopravdovější a původní Maják. Neměl ani ponětí, jak je to doopravdy a co by bylo větším zázrakem.

„Jak se dostaneme nahoru?“ otázala se Gioia.

„Asi tudy. Těmito dveřmi.“

Tady končily spirálové rampy pro osly. Palivo pro Maják odtud putovalo nahoru výtahem v centrální šachtici.

Návštěvníci mohli použít schodiště ve své nejvyšší části tak úzkého, že se během výstupu nedalo vrátit zpět.

Neúnavná Gioia vyrazila jako první. Phillips se chytil zábradlí a s námahou šel za ní, stále nahoru, počítal malé světlíky, aby si alespoň trochu ulehčil cestu. Napočítal jich skoro sto, než se konečně zastavil v předsíni majákové komory.

Mačkalo se tam několik desítek turistů. Gioia stála na opačné straně, u stěny směřující k moři.

Měl pocit, že se tady, nahoře, celá stavba chvěje ve větru. Jak vysoko byli? Pět set, šest set, sedm set stop? Majáková komora byla vysoká úzká a rozdělená galérií na horní a dolní část. Úplně dole odebírala z výtahu štafeta dočasných dříví a házela je do planoucího ohně. Na místě, kde stál – na okraji plošiny, kde bylo zavěšeno gigantické zrcadlo z leštěného kovu – cítil Phillips intenzivní žár. Ohnivé jazyky vyrazely vzhůru a tančily před zrcadlem, vrhajícím daleko do moře oslepující paprsek svého světla. Z větráku stoupal dým. Na samém vrcholu Majáku se tyčila obrovská socha přísného, zamračeného Poseidona.

Gioia se prodírala ochozem, až dorazila k němu.

„Než jsi přišel, mluvil průvodce,“ řekla, když mu podá-vala ruku. „Vidíš to místo tam, před zrcadlem? Když se před ně někdo postaví a podívá se do něj, uvidí na moři lodě, které se nedají zahlédnout pouhým okem. Zrcadlo zvětšuje.“

„Ty tomu věříš?“

Ukázala hlavou na průvodce. „Říkal to. A ještě dodal, že když se někdo podívá pod správným úhlem, může dohlédnout až do Konstantinopole.“

Jako dítě, pomyslel si. Všichni jsou stejní.

„Není to déle než dnes ráno, když jsi mi říkala, že do takové vzdálenosti se vidět nedá. A mimoto, Konstanti-nopol teď neexistuje,“ řekl.

„Jenže existovat bude,“ odvětila. „Říkal jsi mi to ty a taky ne déle než dnes ráno. A až vznikne, bude ji možno v zrcadle zahlédnout. To je pravda. Já tomu naprosto věřím.“

Prudce se otočila ke vchodu do komory.

„Ach, podívej, Charlesi! Jde sem Issandra a Aramay-ne! A tamhle je Hawk! A tam zase Stengard! Jé, jsou tady všichni, všichni!“

Tlačili se do komory. Těch nově přichozích bylo tak mnoho, že ti, kdo byli uvnitř, byli nuceni sejít o několik stupňů dolů do druhé místnosti. Gioia se mezi nimi točila, objímala a líbala je. Phillips je dokázal jen těžko rozeznat – dokonce nemohl s jistotou prohlásit, kdo z nich je muž a kdo žena, protože na sobě měli všichni volný oděv jednoduchého střihu – poznal ale některá jména. Byli to Gioini zvlášť dobří přátelé, její parta, se kterou, než se v jejím životě objevil on, obdržela jedno město za druhým v nekonečném radostném putování. Některé z nich znal už z dřívějšíka, seznámil se s nimi v Ásgardu, v Riu, v Římě. Průvodce z majákové komory, podsaditý Dočasný se širokými rameny a s lysou hlavou, ozdobenou věncem, se opět objevil a zahájil svůj výklad, ale nikdo jej neposlouchal. Všichni byli příliš zaměstná-ni zdravením se, objímáním a chichotáním.

Některí z přichozích se protlačili k Phillipsovi, aby se špičkami prstů dotkli jeho tváře, což byl jejich běžný pozdrav.

„Charlesi,“ pronášeli slavnostně, přičemž, jak to místní často činili, rozdělovali jeho jméno na dvě slabiky. „Jak je milé tě opět vidět. Jak příjemné. Ty a Gioia, takový hezký pár. Tak dokonale se k sobě hodíte.“

Bylo to tak doopravdy? Asi ano.

Celá místnost šuměla rozhovorem. Průvodce už nebylo vůbec slyšet. Stengard a Nissandra navštívili kvůli vodním tancům New Chicago... Armayne přinesla zprávu o slavnostech v Čchang-anu, které trvaly celé týdny... Hawk s

Helenou byli v Timbaktu, aby se podívali na příjezd solné karavany a opět se tam brzy vraceli... slavnosti na počest konce Ásgardu, které prostě nejde opustit... plány, týkající se nového města Mohendžo-dáro... máme rezervována místa na otevření, nedáme je ani za nic... a navíc, pak se definitivně postavíme za Konstantinopol, plánovači už jsou zahloubáni do byzantské historie... jak je milé zase tě vidět, pořád tak krásná... bylas už v Knihovně? V zoo? V Serapidově svatyni?

A Phillipse se zase ptali: „Co si myslíš o Alexandrii? Charlesi? Samozřejmě, že jsi ji ve své době musel dobře znát. Vypadá tak, jak si ji pamatuješ?“

Vždy se takhle ptali. Zdálo se, že nechápou, že v jeho době byla Alexandrie Knihovna a Majáku něčím dávno minulým a legendárním. Pro ně byla všechna města, která vrátili zpět do existence, jak si myslel, více méně současná. Císařský Řím, Ptolemaiovská Alexandrie, dóžecí Benátky, Čchang-an dynastie Táng, azský Ásgard, žádné ani méně barvitě ani nereálnější než ostatní, každé bylo odrazem téže vzdálené, fantastické minulosti, pérem vytržených z oněch temných, primitivních propastí času. Neměli měřítko, které by jim umožňovalo oddělit jednu epochu od druhé. Minulost pro ně byla jedinou bezmeznou a bezčasovou krajinou. Proč by tedy neměl vidět Maják už dříve on, který do této éry skočil rovnýma nohama z New Yorku roku 1984? Nikdy jim to nedokázal vysvětlit. Julius Caesar a Hannibal, Helena Trojská a Karel Veliký, gladiátorský Řím a yankeýský New York... Gilgameš, Tristan, Othello, Robin Hood, George Washington a královna Viktorie – pro ně to vše byly postavy stejně reálné i nereálné, nic víc než světlé loutky pohybující se po namalovaném plátně. Minulost, minulost, ta pomíjívá a plynulá minu-lost pro ně byla pouze lehce dostupným a nekonečně obsažným místem. Samozřejmě, že si mohou myslet, že Maják znal už dřív. Raději se jim to nepokoušel znovu vysvětlovat.

„Ne,“ odpověděl prostě. „V Alexandrii jsem poprvé.“

Strávili tam celou zimu, možná, že i kus jara. Alexandrie nebyla místem, kde by se daly nějak zřetelně pocítit změny ročních období a pro ty, co celý svůj život trávili v roli turistů, nebyl běh času také nějak zvlášť zřetelný.

Ve dne tu bylo vždy co vidět. Zoologická zahrada například – báječný park, zázračně bujný a zelený na zdejší suché podnebí, kde podivuhodná zvířata žila v tak obrovských výběžích, že působily dojem divoké přírody. Byli tu velbloudi, nosorožci, gazely, pštrosi, lvi, divocí osli, byla zde i jiná stvoření, obvykle se vyskytující spolu s těmito různými africkými zvířaty – grifové, jednorožci, bazilišci a oheň vyvrhující draci s duhovými šupinami. Mělo původní alexandrijské zoo gryfy a jednorožce? Produkce bájeslovných nestvůr byla pro anonymní tvůrce stejně jednoduchá, jako vytváření velbloudů nebo gazel. Pro Gioiu a její přátelé byly tyto nestvůry stejně pohádkové a nosorožec v nich vzbuzoval stejnou hrůzu jako gryf. Ten první nebyl ani víc ani méně skutečný než druhý. Pokud Phillips dokázal zjistit, kromě pár psů a koček nepřežil z jeho času žádný savec ani pták, i když jich bylo mnoho rekonstruováno.

A konečně Knihovna! Všechny ty ztracené poklady, vyrvané ze spárů času! Ohromující kolonády mramorových zdí, prostorné čítárny s vysokými klenbami, do nekonečna se táhnoucí spirály regálů. Slonovinové rukojeti sedmi set tisíců papyrových svitků, trčící z polic. Pomalu a důstojně se šinoucí knihovníci a učenci s jako-by na tvář nalepenými akademickými úsměvy, ale s myšlenkami nejpravděpodobněji se zabírajícími důležitými a závažnými duševními otázkami. Jak si Phillips povšiml, byli to sami Dočasní. Jen rekvizity, součást iluze. Ale svitky, byl to také jen přelud? „Máme tady všechna Sofoklova dramata.“ prohlásil průvodce a radostným gestem ukázal na řadu polic. Jen sedm ze sto třidvaceti Sofoklových děl přežilo požáry Knihovny, založené ve starověku Římány, křesťany a Araby. Byla tu tedy i ta ztracená – Triptolemus, Nausikáa, Láson a všechna ostatní? A najdou se zde také zázračně vzkříšené literární starožitnosti – Odysseo-vy vzpomínky, Katonovy dějiny Říma, Tukidydův Život Periklesův, chybějící svazky Livia? Když se ale otázel, zda by se mohl pohrabat v těch hromádách, průvodce se omluvně usmál a řekl, že teď právě knihovníci nemají čas.

„Snad někdy jindy?“

„Snad,“ odpověděl průvodce.

Stejně to nemá význam, řekl si Phillips. Dokonce i kdyby ti lidé nějakým zázrakem zachránili ta ztracená arcidíla starověku, jak by si je mohl přečíst? Řecky neuměl ani slovo.

Všude kolem něj kypěl a pulsoval městský život. Bylo tady úžasně – obrovský záliv, nahuštěný plachtami, široké aleje, běžící přímo z východu na západ a ze severu na jih, sluneční světlo, takřka slyšitelně se odrážející od zářivých zdí paláců králů i bohů. Udělali to opravdu dobře, usoudil Phillips, opravdu velice dobře. Na trhu se kupci s tvrdým pohledem hádali půl tuctem tajuplných jazyků o cenu heny, arabského kadidla, jaspisu a leopardích kožešin. Gioia si koupila drachnu bílého egyptského pižmového parfému v něžné štíhlé lahvičce. Kouzelníci, žongléři a písaři se doprošovali kolenními poklony a žadonili o chvilku pozornosti o hrstku mincí za svou námahu. Na dražbě vystavení otroci – černí, hnědí a také pár, který mohl být Číňany – byli nuceni napínat svaly, cenit zuby a obnažovat hrudníky, aby přilákali případné kupce. V gymnasionu vrhali nazí atleti oštěpy a disky a také spolu urputně zápasili. Gioin přítel Stengard k ní přišel se suvenýrem, žlutým náhrdelníkem, za jaký by se nestyděla ani Kleopatra. Hodinu nato jej Gioia ztratila anebo darovala někomu jinému, zatímco se Phillips díval na druhou stranu. Druhý den si koupila nový, ještě nádhernější. Každý dostal tolik peněz, kolik chtěl. Stačilo jen si o ně říct. Peníze pro ty lidi byly stejně dostupné jako vzduch.

Být tady, říkal si Phillips, mi připadá jako neustálý pobyt v kině. Každý den jiné představení. Zápletka nepříliš objektivní, ale speciální efekty výtečné a péče o detaily se asi nedá překonat. Superfilm. Obrovská, nekonečná slavnost s účastí veškeré populace celého světa.

A všechno to bylo tak nenucené, tak spontánní! Když chodil do kina, nedělal si nikdy problémy s tím, aby myslel na myriády techniků, kameramanů, kostymérů, scénografů, elektrikářů, modelářů, zvukařů za každým záběrem. Tady se také netázal, jak před jeho očima postavili Alexandrii. Cítil se v ní, jako kdyby byla pravá. Byla pravá. Když pil silné červené víno, hučelo mu příjemně v hlavě. Myslel si, že kdyby vyskočil z vrcholové komory Majáku, určitě by

zahynul. I když by mezi mrtvými nepobyl dlouho. Určitě znali způsob, jak je oživovat tak často, jak by bylo třeba. Smrt v životě těch lidí nebyla ničím důležitým.

Ve dne si prohlížel město. Po večerech chodili s Gioiou na večírky, které se konaly v jejich hotelu, ve vilách u moře, aristokratických palácích. Byli tam vždy stejní hosté – Hawk a Helena, Aramayne Stengard a Shelimir, Nissandra, Ašóka, Alfonso, Protay. Na těch večírcích na jednoho občana připadalo pět až deset Dočasných, částečně sloužících, částečně artistů, nebo dokonce náhradních hostů, kteří se volně, někdy dokonce i velmi směle, mísili s těmi skutečnými. Ale všichni vždy dobře věděli, kdo je občanem a kdo pouze Dočasným.

Phillips si začínal myslet, že jeho status je něčím mezi tím. Samozřejmě, chovali se k němu s galantností, jakou by nikdy neprojevili Dočasnému, ale v jejich chování byla nějaká nadřazenost, která mu prostě říkala, že jedním z nich není, že je někým nebo něčím, co patří k naprosto jinému druhu existence. Skutečnost, že byl Gioiným milencem, mu v jejich očích dávala jistotu, i když nepříliš vysokou pozici. Bylo jisté, že se jednou provždy ocitl v roli outsidera, primitivní bytosti, starožitné zvláštnosti. A když už o tom mluvíme, povšiml si, že i samotná Gioia, o jejíž příslušnosti k partě nebylo pochyb, se také ocitla v roli outsidera, jako kupcova pravnučka ve společnosti Plantagenetů. Ne vždy se včas dozvídala o nejlepších mejdanech, ne vždy jí její přátelé opláceli horoucí přivítání stejnou mincí, často viděl, jak natahovala uši, aby zaslechla drby, které jí asi nebyly určeny. Bylo to proto, že byl jejím milencem? A co když tomu bylo právě naopak – zvolila si jej za milence právě proto, že plně nenáležela do své kasty?

Statut primitiva mu dovoľoval alespoň to, že se na večírku mohl hlásit ke slovu.

„Vyprávěj nám o válce,“ říkali. „Vyprávěj nám o volbách. O penězích. O nemocech.“

Chtěli vědět vše, i když se zdálo, že neposlouchají příliš pozorně; jejich oči se příliš brzy začaly dívat do dálky. Ale přesto se ptali. Popisoval jim uliční zácpy, politiku, dezodoranty, vitamínové tablety. Vyprávěl o cigaretách, novinách, metru, telefonních seznamech, kreditních kartách a košíkové.

„Z kterého města pocházíš?“ tážali se.

„Z New Yorku,“ odpovídal jim.

„A kdy to bylo? Asi v sedmém století?“

„Ve dvacátém,“ říkal.

Dívali se na sebe, přitakávali.

„Musíme to udělat,“ prohlašovali. „World Trade Cen-ter, Empire State Building, Citicorp Center, katedrála sv. Jana – jak fascinující! Yankee Stadium, most Verrazzano. Všechno to uděláme. Ale nejdřív Mohendžo-dáro. A pak asi Konstantinopol. A žilo ve tvém městě hodně lidí?“

„Sedm miliónů“, odpovídal. „Jen v pěti čtvrtích.“

Přikyvovali, přátelsky se usmívali, vůbec je to číslo nemáto.

Sedm miliónů, sedmdesát miliónů – jim to bylo, alespoň měl ten pocit, úplně jedno. Prostě tam stáhnou tolik dočasných, kolik bude třeba. Uvažoval, na kolik budou přesní. Konečně, na Ásgard a Alexandrii nebyl žádným expertem. Tady mohli v zoo mít jednorožce a gryfy, mohli tu mít živé sfingy šmejdicí v příkopech, jemu to bylo jedno. Jejich podivínská Alexandrie byla stejně dobrá jako ta historická a možná i lepší. Ale jak by byl smutný a rozčarovaný, kdyby jejich New York měl Greenwich Village někde na periferii nebo Times Square v Bronxu a Newyorčané, milí a příjemní, by hovořili přeslazeným přízvukem někde ze Savannah nebo New Orleansu. Nu což, nebyl to problém, nad nímž by měl dumat právě teď.

Bylo velice pravděpodobné, že když hovořili o New Yorku, byl to z jejich strany jen kompliment. Mohli volit v celé nekonečné minulosti – Ninive, faraónskou Memfi-du, Londýn královny Viktorie, Shakespeara nebo Richarda III., medicejskou Florencii, Paříž Abélarda a Hélyoisu nebo Ludvíka XIV., Montezumův Tenochtitlán, Atahualpovo Cuzco, Damašek, Petrohrad, Babylon, Tróju. A mimoto, všechna ta města, která pro něj byla, podobně jako New Chicago, ještě nezrozenou budoucností, ale pro ně – vzdálenou historií. V tak boha-tém výběru, v tak nekonečných možnostech volby, mohl dokonce i mohutný New York potkat osud předlouhého čekání na svou příležitost. Bude ještě mezi nimi, až se do toho pustí? Možná, že jej do té doby, až je omrzí, pošlou zpět do jeho epochy. Nebo tu prostě zestárne a zemře. Dokonce i tady na něj nakonec čeká smrt, i když kromě něj, jak se zdálo, asi nikoho. Alespoň si to myslel. Nevě-děl.

Uvědomoval si, že ve skutečnosti neví vůbec nic.

Po celý den vál severní vítr. Nad městem bylo vidět klíny ibisů, unikajících před slunečním žářem, křičících na obloze, letících s nataženými černými krky a kostnatými nohama. Celé tisíce těch posvátných ptáků přistávaly ve městě, jejich hemžení okupovalo každou křižovatku, ptáci vyzobávali pavouky, myši, brouky, zbytky z jatek a pekařství. Byli krásní, ale dotěrně všudypřítomní a obhazovali mramorové paláce svým guanem, které každé ráno pečlivě umývaly pluky Dočasných.

Gioia s ním teď často nemluvila. Vypadala chladně, uzavřeně, ztrápeně. Dělo se s ní něco nepochopitelného – jako by pomalu průzračněla. Cítil, že kdyby se jí zeptal, co ji trápí, narušil by její soukromí. Snad to byl jen neklid. Začala být pobožná a obětovala drobné dary v Serapidově, Isidině a Panově svatyni. Odebrala se do nekropole na sever od města, aby tam v katakombách položila věnce na hrobky. Během jednoho dne třikrát vystoupila na Maják a nebyla ani trochu unavena. Jindy zase, když se vrátil z návštěvy Knihovny, ji v patiu našel nahou. Celá se natřela nějakým aromatickým zeleným balzámem.

A najednou prohlásila: „Myslím, že je čas odjet z Alexandrie, co říkáš?“

Chtěla jet do Mohendžo-dára, ale to ještě nebylo připraveno na přijímání hostů, takže místo toho letěli na východ, do Čchan-anu, který už léta neviděli. Byl to Phillipsův nápad, doufal, že staré, kosmopolitně pestré město T'angů ji spraví náladu.

Měli být hosty Císaře. To bylo neobyčejné privilegium, o jehož získání se člověk obvykle musel dlouho snažit. Phillips ale několika vysoce postaveným Gioiným přátele-lům řekl, že je nešťastná a ti už rychle zařídili, co bylo třeba. Tři

neustále se uklánějící úředníci v žlutých šatech a purpurových blúzách je přivítali u Brány nejvyšších ctností, aby je doprovodili do jim určeného pavilónu opodál císařského paláce a Zakázaných zahrad. Byla to velická, prostorná budova s tenkými omítnutými cihlovými zdmi, vyzdobená nádhernými sloupy z nějakého tmavého, voňavého dřeva. Na střeše ze zelených a žlutých desek ševalily fontánky, pramen nekonečného chladivého deštěku vody, kroužící v uzavřeném okruhu. Balkóny byly vyřezávány z mramoru, ostění ze zlata.

On i ona dostali zvláštní apartmá, i když nádhernou, damaškem vyloženou ložnici měli společnou. Jen co tam dorazili, oznámila Gioia, že musí odejít do svých komnat, aby se umyla a převlékla.

„Večer jdeme do paláce na slavnostní audience,“ řekla. „Říká se, že císařské audience jsou nádhernější než vše, co by sis dokázal představit. Chci vypadat co nejlépe.“

Císař a všichni ministři, řekla, je přijmou v Sálu nejvyšší prozřetelnosti. Bude tam banket pro tisíce lidí, vystoupí perské tanečnice a proslavení žongléři z Čun-nanu. A pak budou všichni odvedeni do Zakázaných zahrad, kde budou v nádherném prostředí obdivovat dračí závody a ohňostroje.

Odešel do svých pokojů. Dvě drobné, křehké služebné jej svlékly a omyly voňavými houbami. K vybavení pavilónu patřilo jedenáct Dočasných, kteří byli jejich služebnictvem – nevtíravým, tichým jako kočky, všechno příjemně hovořící Číňané s rovnými černými vlasy, ruměnými tvářemi a malebně pomačkanými oděvy. Byli naprosto realističtí! Phillips uvažoval nad tím, jaký osud potká Dočasné, když jejich města končí svou existenci. Jsou mohutní nordičtí hrdové z Ásgardu právě v této chvíli přetvářeni v slachovitě tmavé Drávidy z Mohendžo-dára? A až mine čas Timbaktu, budou jeho černí bojovníci v bílých burnusech změněni v Byzantince, kteří zalidní konstantinopolské arkády? A co když jsou staří Dočasní odhozeni na smetiště jako tolik zbytečných rekvizit a vytvoří se dostatečně velká série nových Dočasných? To nevěděl a jednou, kdy se na to otázel Gioi, začala něco zmateně blábolit. Neměla ráda, když toho chtěl příliš mnoho vědět, protože, jak se domníval, toho sama moc nevěděla. Zdálo se, že tito lidé nijak nezkoumali tajemství svého vlastního světa. Jeho zvědavost, jak mu velmi nadřazeně vysvětlovali, byla velice silným pozůstatkem dvacátého století. Když jej dvě komorné drhly svými houbami, měl nutkání zeptat se jich, kde sloužily předtím. V Římě? Bagdádu Háruna ar-Rašída? Jenže jak věděl, ty drobné dívenky, když se jich na to zeptá, se začnou jen chichotat a zmizí. Klášť otázky Dočasným bylo stejně tak nevhodné jako zbytečné. Stejným výsledkem by skončil i výslech vlastního zavazadla.

Vykoupaný a oblečený do nádherného rudého hedvábí se pak chvíli procházel po pavilónu a obdivoval lesklé přívěsky ze zeleného nefritu, zdobící portál, vyleštěné hnědé sloupy, duhové barvy změní vazníků a krokví držících střechu. Pak pocítil samotu, a tak přešel k bambusové stříšce nad Gioinými dveřmi. Hned za nimi stál dveřník a jedna z komorných. Dali mu najevo, že by tam neměl chodit, pohlédl na ně tedy úkosem a oni pod jeho zrakem roztáli jako sněhové vločky. Pokojem jej doprovázela vůně kadidla až do vzdálené Gioiny přípravné. Zde se zastavil před dveřmi. Gioia k němu byla otočena zády. Seděla nahá před vyřezávaným toaletním stolem z nějakého vzácného dřeva barvy plamene, vykládaného proužky z oranžového a zeleného porcelánu. Pozorně studovala svou tvář v zrcadle z leštěného bronzu, které držel garderobiér, a prohrabovala se prsty ve vlasech jako žena, hledající šedivé vlasy.

Tohle ale bylo podivné. Gioia a šedivé vlasy? Občanka? Dočasný mohl mít nějaké známky stárnutí, ale občan, to nikdy. Občané byli navždy mladí a Gioia vypadala jako děvčátko. Tvář měla hladkou, nikde ani náznak vrásky, čelo přímé, vlasy černé. Konečně, to vše platilo i pro ostatní, pro každého občana, kterého dosud viděl. A přesto se nemohl mýlit v tom, co Gioia dělala.

Uchopila vlas, napjala jej se svaštěním tváře a s lehkým trhnutím hlavy jej vytrhla. A další. A zase další. Špičkami prstů se dotkla tváře, jako kdyby zkoumala pružnost pokožky. Sevřela kůži pod očima a potáhla ji dolů. Všechno jsou to tak dobře známá gesta ženské marnivosti, ale tady přece tak nezvyklá, napadlo jej. Tady, ve světě věčného mládí. Gioia trápící se stárnutím? Třeba se je jen snažila za jeho zády skrýt? Snad tomu tak i bylo. Mýlil se tedy ve svém názoru na občany? Třeba i tady stárli stejně jako lidé z méně požehnaných dob, a jen to uměli lépe skrýt? A vůbec, kolik vlastně měla let? Třicet? Šedesát? Tři sta?

Gioia vypadala spokojeně. Pokynem dlaně přikázala odnést zrcadlo, pak se zvedla a nařídila, aby jí přinesli slavnostní oděv. Phillips, stále ještě nezpovozován, stál u dveří a obdivně si ji prohlížel – malý kulatý zadeček, takřka (ale ne úplně) chlapecký, půvabná linie zad, překvapivě široká ramena. Ne, řekl si, ona vůbec nestárne. Má stále dívčí postavu.

Vypadá stejně mladě jako tenkrát, kdy se poprvé setkali, i když by ani nedokázal říct, jak je tomu dlouho. Počítání času tu nepatřilo zrovna k nejsnadnějším věcem, ale byl si jist, že už uběhla celá léta, co jsou spolu. Ty šedivé vlasy, vrásky, ty váčky pod očima, které tak pečlivě hledala, musely být jen mámením, výtvary představivosti. Takže marnivost nezanikla dokonce ani v těchto vzdálených dobách. Uvažoval, proč má tak velký strach před stářím. Afekto-vanost? Nacházejí snad všichni tito lidé, žijící mimo čas, nějakou perversní rozkoš ve strachu nad tím, že je možná nemine stárání? Anebo to snad byl jen takový Gioin osobní strach, další příznak té tajemné deprese, která ji zachvátila v Alexandrii? Nechtěl aby si myslela, že ji sledoval, když ji chtěl jen navštívit, a tak tiše zmizel. Musel se převléknout na večer. Za hodinu nato za ním přišla v přenádherných šatech, zahalená od hlavy k patám do barvami zářícího brokátu vyšívaného zlatými nitěmi, a nalíčenou tvář, vlasy hladce učenými do týla se začesanými hřebeny ze slonoviny. Úplná dvorní dáma. Také jeho oděli sloužící nádherně – do lesklého černého pláště s vyšívanými zlatými draky, přehozeného přes široký, na zem splý-vající šat ze zářivě bílého hedvábí, náhrdelník a medai-lon z červeného korálu a konečně pětiboký špičatý klobouk, tyčící se na jeho hlavě jako zikkurat. Usmě-vavá Gioia se prsty dotkla jeho tváře.

„Vypadáš nádherně,“ řekla. „Jako velký mandarin.“

„A ty zase,“ odvětil, „jako císařovna nějaké vzdálené země – Persie, Indie – která sem dorazila, aby Synovi nebes složila poklonu.“

Jeho srdce se rozbušilo v návalu lásky. Lehce uchopil Gioino zápěstí a přitáhl ji k sobě tak blízko, jak jen s ohledem na jejich oděvy mohl. Ale když se sklonil, aby ji lehce a něžně políbil na nos, všiml si něčeho cizího, zvláštního: bílé líčení

místo aby skrývalo, nějak podivně zdůrazňovalo kresbu její pokožky, vytahovalo na denní světlo a nemilosrdně podtrhávalo detaily, jichž si dosud nepovšiml. A tak postřehl síť zřetelných čárek, vyzařujících z koutků jejích očí, na tváři těsně vedle úst nepochybně vráska a snad i předzvěst dalších vrásek na jejím hladkém čele. Po zádech mu přeběhl mráz. Takže to nebyl afekt, co ji dohnalo k tak pozornému sledování tváře v zrcadle. Takže se věk začal domáhat vyrovnání účtů přes jeho stále silnější víru v nekonečné mládí těchto lidí.

Ale už chvíli na to si nebyl tak jist. Gioia měkce ustoupila o krok v zad – musel ji zmást jeho pohled – a vrásky, které se mu zdálo vidět, zmizely. Hledal je, ale opět našel jen panenky, hladkou pleť. Hra světla? Žert přecitlivělé představivosti? Nevěděl, co si o tom má myslet.

„Pojď“, řekla. „Nesmíme Císaře nechat čekat.“

Pět vousatých vojáků v bílých slavnostních zbrojích a pět muzikantů, hrajících na dudách a cimbálech je doprovodilo do Sálu nejvyšší prozřetelnosti. Našli tam celý dvůr: knížata a ministry, vysoké úředníky, žlutě oděné mnichy, hejno císařských konkubín. Na nejčestnějším místě, vpravo od císařského trůnu, který se jako zlaté křídlo tyčil nad vším v sálu, stála skupinka mužů s kamennými tvářemi oděných do cizokrajných oděvů, vyslanců Říma, Byzance, Arábie a Sýrie, Koreje, Japonska, Tibetu, Turkestánu. V emalových miskách tlelo kadidlo. Básník za vlastního doprovodu na harfu notoval něžnou, tesknou melodii. A pak dovnitř vkročil Císař s Císařovnou – dva malí, prastarší lidé, připomínající voskové loutky, šli nekonečně poma-lu, dělali kroky ne větší než děti. Rozlehl se zvuk trub a oni vystoupili na stupně trůnu. A když se Císař posadil – vypadal na trůnu jako loutka, stará, vybledlá, svraštělá, i když zářící obrovskou mocí – a vztáhl ruce před sebe, ozvaly se gongy.

Byl to neuvěřitelně patetický, monumentální a úchvatný okamžik.

Všichni kolem jsou Dočasní, uvědomil si pojednou Phillips. Zhlédl jen hrstku občanů, snad osm devět, nanejvýš tucet, roztroušených po celém sále. Rozeznal je podle tmavých, bystrých a chápavých očí. Sledovali nejen císařské představení, ale i Gioia a jeho a Gioia se neznatelně usmívala a takřka neznatelně na ně kývala, čímž dávala najevo, že je vidí a že vidí i jejich zájem. Ale samostatným bytím byla obdařena jen tato malá skupinka. Všichni ostatní, celý ten nádherný dvůr, velcí mandarini a paladinové, úředníci, hihňající se konku-bíny, pyšní a zářící vyslanci, samotný prastarý Císař a Císařovna, všichni byli pouhou součástí scénografie. Viděl někdy svět zábavu podobných rozměrů? Celou tu náheru a přepych vyčarované každého večera jen pro zábavu nějakého tuctu diváků?

Během hostiny seděla skupinka občanů společně u zvláštního stolu, oválné onyxové desky, pokryté průsvitným zeleným hedvábím. Ukázalo se, že spolu s Gioiou je jich sedmáct. Zdálo se, že Gioia zná všechny i když nikdo z nich, pokud si Phillips dobře všiml, nepatřil k partě, kterou dosud vidával. Ani se nepokoušela mu někoho představit, konečně během jídla byl hovor naprosto nemožný, protože sál byl naplněn neustálým ohlušujícím hlukem. Současně hrály tři orchestry a navíc jim konkurovaly skupinky potulných muzikantů. Mezi stoly se šinul nepřetržitý proud mnichů a jejich akolitů, kteří hned tu a hned zase tam vykřikovali sutry a mávali kaditelnými za doprovodu bubnů a gongů. Císař své místo na trůnu neopustil, zdálo se, že spí, i když sem tam zamával rukou do taktu.

Mohutní polonazi otroci s vystouplými lícními kostmi a s ústy vypadajícími jako prázdné kapsy roznášeli jídlo: paví jazyky, prsíčka fénixů, na hromádách šafránem obarvené rýže, podávané v jemných alabastrových mísách. Jedlo se tenkými hůlkami z tmavého jaspisu. Víno, podávané v zářivých křišťálových pohárech, bylo husté a sladké s lehkou rozinkovou příchutí. Nestalo se, aby nějaký pohár byl prázdný déle než okamžik.

Phillips byl stále více omámen, a když se konečně objevily perské tanečnice, nedokázal by říci, zda jich bylo pět nebo padesát, a když zahájily svůj složitý vířivý rituál, zdálo se mu, že ty postavíčky v mušelinových závojích ztrácejí obrysy a pronikají jedna druhou. Jejich obratnost v něm vzbuzovala strach a chtěl odvrátit zrak, jenže to nedokázal.

Čung-nanští žongléři byli stejně obratní a stejně znepokojiví. Naplnili vzduch šavlemi, planoucími pochodněmi, živými zvířaty, vzácnými porcelánovými vázami, sekerami z růžového jaspisu, stříbrnými rolničkami, zlacenými šálky, koly od vozu a bronzovým náradím a nic z toho neupustili na podla-hu. Občané jim zatleskali, ale nezdálo se, že by byli vzrušeni. Po žonglérech se opět vrátili na scénu tanečníci, teď ale vystupující na chůdách. Sluhové zatím rozesli misky kouřícího masa světle levandulové barvy, neznámé chuti a složení. Snad velbloudí filé nebo hroší šunka, případně vybraný kousek z mladého draka. A ještě více vína. Phillips se mu pokoušel nejistě bránit, ale sluhové se nijak nevzrušili. Tohle víno bylo jiného druhu – chutné, zelenozlaté, lehčí, štipající do jazyka. Doprovázely je stříbrné mísy, obsahující kousky ledu, nasycené nějakým silným destilátem s příchutí kouře. Povšiml si, že žongléři zahájili druhý výstup. Měl pocit, že se mu chce zvracet. Bezradně pohlédl na Gioiu, která působila dojmem, že je naprosto střízlivá, ale zato šíleně vzrušená, takřka blízko mdlobám. Oči jí plály jako rubíny. Něžně jej pohládila po tváři.

Sálem zavanul studený průvan, byla otevřena celá jedna stěna, za níž se objevila zahrada, noc a hvězdy. Hned za zdí stálo obrovské kolo z naolejovaného papíru, natáhnutého na dřevěné kostře. Museli je postavit během uplynulé hodiny. Mělo na výšku snad víc než sto padesát stop a visely na něm tisíce lampiónů, zářících jako obrovské světlušky. Hosté začali opouštět sál. Phillips se jimi nechal odnést do zahrady, kde pod žlutým měsícem zlověstně číhaly stromy s podivně zkroucenými větvemi a hustým tmavým jehličím. Gioia jej uchopila za rámě. Došli k jezeru s rozvlněnou purpu-rovou kapalinou a sledovali tam plameňákům podobné, deset stop vysoké ptáky, ležérně sezobávající tyrkysové úhoře s ďábelskýma očima. Užasle se zastavili před sedmdesát stop vysokým brchatým Budhou z lesklých bloků modrého kamene. Kolem se proháněl kuň se zlatou hřívou a všude, kdekoli se jeho kopyta dotkla země, vykřesávala vodotrysky zářivě rudých jisker. V citroníkovém háji, jehož stromy, jak se zdálo, ovládly umění gestikulovat svými stíhlými údý, narazil Phillips na osamocené Císaře, pomalu se kolébajícího dopředu a zase dozadu. Stařec Phillipse chytil za ruku a strčil mu něco do dlaně, po čemž mu kolem dárku sevřel prsty. Když Phillips za chvíli dlaň otevřel, našel v ní hromádku šedých nepravidelných perel. Gioia mu je ale vzala a hodila je do vzduchu, kde zazářily jako vybuchující ohňostroj a všude kolem rozsávaly skvrny pestro-barevných světla. Hned nato Phillips zjistil, že na sobě nemá ani plášť, ani bílý hedvábný oděv. Gioia, rovněž nahá, jej něžně stáhla na koberec vlhkého modrého

mechu, kde se milovali až do svítání, nejprve divoce a pak pomalu, ospale. Za úsvitu na ni něžně pohlédl a zpozoroval, že něco není v pořádku.

„Gioio?“ otázal se nejistě.

Usmála se. „Ach ne, Gioia je dnes s Fenimonem. Já se jmenuji Belilala.“

„S... Fenimonem?“

„Se starými přáteli. Už léta se neviděli.“

„Ach tak, už chápu. A ty jsi...“

„Belilala,“ zopakovala a dotkla se špičkami prstů jeho tváře.

Jak mu Belilala vysvětlila, nebylo v tom nic zvláštního. Takové věci byly na denním pořádku. Jedi-né, co na tom bylo zvláštní, bylo to, že jej to potkalo teprve teď. Páry se scházely, nějakou dobu spolu cestovaly, pak se rozcházely, a nakonec se opět setkávaly. To, že Gioia odešla, vůbec neznamenal, že jej nechala navždy. Znamená to jen tolik, že teď chce být s Fenimonem. Vráti se. A po tu dobu ani on nezůstane sám.

„Setkali jsme se už v New Chicagu,“ řekla, „a pak opět v Timbaktu. Zapomněls? Ach, ano, vidím, že jsi na to zapomněl.“ Hezky se smála. Vůbec nevypadala uraženě.

Byly si s Gioiou podobné jako sestry. Ale konečně, všichni občané byli víceméně stejní. Rychle ale dospěl k názoru, že se i přes tělesnou podobu ty dvě dívky velice liší. Belilala byla mírná, klidná, což byly vlastnosti které Gioii – živé, vždy netrpělivé – snad úplně chyběly. Když s Belilalou procházel rušnými Čchang-anskými ulicemi, necítil v ní nic z Gioiny touhy zjistit, co je dál, dál a snad ještě dál. Když si prohlíželi palác Hsing-Čch'ing nezačala Belilala, jak by to určitě udělala Gioia, hledat cestu k vodotrysku Hsuang-tung nebo k Pagodě Divoké husy. Zvědavost Belilalu nežrala tak jako Gioiu. Zřejmě věřila, že bude mít dost času, aby uviděla vše, co bude chtít vidět. Byly dny, kdy vůbec ani nechtěla chodit ven a spoko-jila se s tím, že zůstala v pavilónu a hrála si s porce-lánovými žetony, nebo si prohlížela květiny v zahradě.

Udiveně zjistil, že je mu příjemný odpočinek od touhy po hltání světa vyzařující z Gioiy. A přesto toužil po jejím návratu. Hezká, klidná, tichá a trpělivá Belilala pro něj byla příliš dokonalá. Ve své zářící dokonalosti se zdála stejně neskutečná jako jedna z těch modravých váz z dynastie Sung, které byly tak dokonalé, že se zdálo neskutečným, že by jim jejich tvar a lesk mohly dát lidské ruce. Bylo v ní něco bezduchého, prázdné nitro pod dokonalým povrchem. Mohla být takřka považována za jednu z dočasných, i když mezi ně, jak věděl, nepatří-la. Mohl s ní šmejdít po Čchang-anských pavilónech a palácích, mohl s ní u večere vést duchaplné rozhovory, mohl bezpochyby mít i radost z toho, že s ní spí, ale nemohl se do ní zamilovat a ani o této možnosti uvažovat. Těžko by si Belilalu dokázal představit, jak u zrcadla hledá šedivé vlasy a vrásky. Belilala nebude nikdy ani starší ani mladší než teď. Dokonalost necestuje po časové ose v žádném směru. Ale dokonalost nádherného Belilalina povrchu mu činila její nitro neproniknutelným. Gioiny slabosti byly daleko zřetelnější, nedostatky, netrpělivost, podléhání nála-dám, marnivost, strach – zřetelnější, a proto také byla Gioia lehčeji poznatelná jeho nedokonalé citlivosti člověka dvacátého století.

Občas, když se potuloval po městě, Gioiu vídával nebo si alespoň myslel, že ji vidí. Zahlédl ji mezi obchodníky na Perském trhu, u Zarathuštrovy svatyně a pak u rybníka se zlatými rybičkami v Hadím parku. Ale nikdy si nebyl naprosto jist, že žena, kterou vidí, je skutečně Gioia a nikdy se mu nepodařilo dostat se k ní natolik blízko, aby se o tom ujistil. Naučila se mizet vždy, kdy se k ní přiblížil, jako nějaká tajemná víla, vábící ho dál a dál do beznadějné honičky. Po nějakém čase dospěl k názoru, že ji nezíská zpět do té doby, dokud ona sama na to nebude připravena.

Ztratil pocit času. Týdny, měsíce, roky? Nevěděl. V tomto městě exotického přepychu, tajemství a kouzel podléhalo všechno neustálým změnám a ve dnech, které zde trávil, bylo něco nestálého, rozmarného. Paláce i celé ulice mizely během jediného odpoledne a během něko-lika dnů byly opět postaveny na nějakém vzdáleném místě. Nádherné nové pagody vyrůstaly během jediné noci jako muchomůrky. Občané sem přicházeli z Ásgardu, Timbaktu, New Chicaga, zůstávali zde po nějaký čas, mizeli a zase se vraceli. Neustále se točil kolotoč nemnoho se odlišujících audiencí, hostin, diva-delních událostí. Slavnosti na počest bývalých císařů a císařoven by mohly dát roku nějaký řád, jenže byly vyhlašovány náhodně, a tak i ceremonie na paměť T'ai Tsungovi smrti, jak se mu zdálo, že konala dvakrát do roka – jednou v zimě a jednou v létě. Slavnost na počest výročí korunovace císařovny Wu byla uspořádána dvakrát během jednoho ročního období. Možná, že zde něco špatně chápal, ale věděl, že je naprosto bezvýznamné někoho se na něco ptát.

Jednoho dne se Belilala nečekaně zeptala: „Neza-jedeme si do Mohendžo-dára?“

„A je už vůbec hotové a připravené na hosty?“ odpo-věděl.

„Ach ano. Už dost dlouho.“

Zrozpačitěl. Na takový návrh nebyl připraven. Opatrně řekl: „Víš, měli jsme tam jet s Gioiou.“

Belilala se kouzelně usmála, jako kdyby se tento problém týkal nanejvýš volby restaurace na dnešní večer.

„Ale copak?“ otázala se.

„Rozhodli jsme se tak ještě v Alexandrii. A místo toho jet s tebou... nevím, co ti na to, Belilalo, říct.“

Phillips cítil, jak hrozně se červená. „Vždyť víš, že bych tam chtěl jet. S tebou. Ale z druhé strany se nemo-hu zbavit dojmu, že bych tam neměl jet, dokud opět nebudu s Gioiou. Budu-li s ní vůbec někdy.“

Jak hloupě to zní, pomyslel si. Jak nešikovně, jak nedospěle. Zjistil, že má potíže podívat se jí do očí.

„Slíbil jsem jí...“ dostal ze sebe nakonec s nějakou zoufalostí v hlase, „...byl to slib... dohodli jsem se, že do Mohendžo-dára pojedeme rozhodně spolu.“

„Jenže Gioia tam už je,“ řekla lhostejně Belilala.

Otevřel ústa, jako kdyby mu dala políček.

„Cože?“

„Byla jednou z prvních, kdo tam jeli hned po otevření. Už před několika měsíci. Tos nevěděl?“ překvapení v jejím hlase

neznělo příliš přesvědčivě. „Opravdu jsi to nevěděl?“

Udivilo jej to. Cítil se oklamán, zrazen, byl vztekly. Pálily jej tváře, otvíral ústa. Třásl hlavou, pokoušel se dostat do rovnováhy. Uplynula hodná chvilka, než se mu opět vrátil hlas.

„Už je tam?“ řekl konečně. „Nepočkala na mne? Po tom, kdy jsme se dohodli, že tam pojedeme spolu... jak jsme se dohodli...“

Belilala se rozesmála. „Prosím tě, jak mohla odolat touze po spatření něčeho nového? Přece víš, jak je netrpělivá!“

„Jistě, jistě.“

Bylo mu jako po ráně palicí. Skoro nebyl schopen myslet.

„Je stejná jako všichni Krátkodobí,“ řekla Belilala. „Spěchá sem, spěchá tam. Musí mít všechno, teď hned, okamžitě, rychle, bleskově. Neměl sis myslet, že na tebe s něčím déle počká. Napadne ji nějaký rozmar a je pryč. Už bys to měl vědět.“

„Krátkodobí?“ dosud tento pojem neslyšel.

„Ano. Vědělš to přece. Musels to vědět.“ Belilala jej obdařila nejsladším ze svých úsměvů. Nic nenasvědčovalo tomu, že si všimla jeho překvapení. Živě mávla rukou a otázala se: „Takže pojedeme spolu, ty a já? Do Mohendžo-dára?“

„Samozřejmě,“ odpověděl Phillips smutně.

„Kdy bys chtěl vyrazit?“

„Večer,“ odpověděl. Na okamžik zmlkl. „Kdo je to Krátkodobý, Belilalo?“ otázal se.

Začervenala se. „Copak to není jasné?“ odpověděla mu otázkou.

Bylo na Zemi někdy odpornější místo než město Mohendžo-dára? Phillips došel k názoru, že by si je jen těžko dokázal představit. A také ani nechápal, proč bylo právě ono ze všech měst, jaká v minu-losti existovala, povoláno k novému životu. Více než kdy jindy se mu ti lidé teď zdáli cizí, nepochopitelní, nezná-mí.

Z terasy na vrcholu citadely s mnoha věžemi pohlédl do srdce ponuré, klaustrofobii vyvolávajícího Mohendžo-dára a otřásl se. Připomínalo-li toto mrtvé, nehostinné město vůbec něco, pak jen prehistorický trestní tábor. Podsadité a uzavřené jako vyplašená želva se tyčilo na monotónním šedém pozadí nížiny Indu. Nekonečné míle zdí z vypalovaných cihel obklopující stejně nekonečné míle hrůzně disciplinovaných ulic, vytyčených podle vzoru roštu z maniacky rovných čar. Domy, hromady cihlových šestistěnů namačkaných kolem maličkých dusných dvorků, byly stejně ponuré a smutné. Neměly okna, jen malé dveře, otevírající se do hlavních tříd a do úzkých tajuplných uliček, běžících mezi budovami. Kdo jen mohl postavit tuto hroznou metropoli? Jak drsné a zhořklé duše musel mít tento hrozný a hrůzoplýný národ, který na bohatých a žirných indických nížinách postavil toto město – Reichtag?

„Je to nádherné,“ povzddechla si Belilala. „Je to fasci-nující!“

Udiveně na ni pohlédl.

„Fascinující? Jistě,“ odvětil. „Taky si to myslím. Stejně fascinující, jako úsměv kobry.“

„Co je to kobra?“

„Jedovatý had,“ vysvětloval Phillips. „Zřejmě vyhy-nulý druh. Anebo, což je pravděpodobnější, donedávna vyhynulý. Nepřekvapilo by mě, kdyby jste obnovili pár kousků a pustili je volně do Mohendžo-dára, aby bylo veseleji.“

„Vypadáš dost nahněvaně, Charlesi.“

„Že by? Vůbec nemám takový pocit.“

„Jak se tedy cítíš?“

„Nevím,“ odpověděl po delší přestávce. Pokrčil rame-ny. „Asi ztracený. Daleko od domova.“

„Chudák Charles.“

„Když tu tak stojím v tom příšerném kasárnickém městě a slyším, jak jsi uchválena jeho nádhrou, cítím se tak opuštěný, jako nikdy dosud.“

„Moc se ti po Gioie stýská, že?“

Opět na ni vrhl překvapený pohled.

„Gioia s tím nemá nic společného. Nejspíš je krásou Mohendžo-dára uchválena stejně jako ty. Stejně jako vy všichni. Možná, že jsem tu jediný, který tu nevidí žádný půvab ani krásu. Jsem jediný, kdo se dívá a vidí tu hrůzu a uvažuje nad tím, proč to nikdo jiný nevidí, proč je takové město stvořeno pro zábavu a potěšení...“

Její oči se zaleskly. „Ach, jak jsi zlý! Opravdu jsi zlý!“

„A není to taky fascinující,“ zabručel. „Ukázka zbytečných pravěkých emocí?“ Začal hradbu přeměňovat krátkými, rychlými kroky. „Aha, ano. Myslím, Belilalo, že to už začínám chápat. Samozřejmě, jsem částí toho vašeho cirkusu, středověkou hvězdou. Prvním pokusem, který má připravit scénu pro další hlavní program.“

Měla rozšířené oči. Drsnost a prudkost v jeho hlase ji znepokojily a, jak se zdálo, zároveň i vzrušily. Zvětšila se tím jen jeho zlost? Vztek pokračoval: „Stahovat z minulosti celá města, to bylo zpočátku zábavné, jenže jste pocí-tovali jejich neskutečnost, že? Z nějakého důvo-du jste sem nedokázali přenést i obyvatele. Nemohli jste prostě unést z Egypta, Řecka nebo Indie pár miliónů prehistorických maníků a vysadit je v této době a to jen, podle mého názoru, proto, že udržet je na obojku by pro vás bylo velice obtížné a bylo by těžké se jich zbavit, až by vás omrzeli. Ale teď tu máte mne. Jsem reálnější než dočasný a pro vás je to vzrušující novinka a novinky to je něco, po čem nade vše toužíte. Snad je to dokonce všechno, po čem vůbec toužíte. A tak jsem tedy zde – složitý, nevypočitatelný, citlivý, schopný vzteku, strachu, smutku, lásky a všeho ostatního, co už dávno zmizelo. Proč se uspokojovat půvabnou architekturou, když se dají obdivovat stejně zajímavé pocity? Co to pro vás musí být za legraci? A uznáte-li, že jsem byl opravdu zajímavý, snad mě pošlete zpět tam, odkud jsem přišel a do svého nákupního košíku strčíte pár jiných prasta-rých typů – například římského gladiátora nebo rene-sančního papeže nebo neandrtálce nebo dva...“

„Charlesi,“ řekla něžně. „Ach, Charlesi, Charlesi, jak musíš být opuštěný, jak ztracený, jak ztrápený. Opuštíš mi vůbec někdy? Opuštíš nám všem?“

Opět jej překvapila. Znělo to naprosto upřímně, soucitně. Byla upřímná? Opravdu s ním cítila? Nebyl si jist, zda se někdy u někoho z nich, dokonce i u Gioi, setkal třeba jen s náznakem skutečné starostlivosti. A ani teď nedokázal Belilale věřit. Báł se jí, báł se všech, jejich křehkosti, vychytralosti, jejich půvabu. Chtěl by moci přijít k ní a přimět ji, aby jej vzala do náruče, ale příliš se teď cítil chlupatým opočlověkem, než by dokázal riskovat žádost o takovou útěchu. Otočil se a vykročil podél okraje masivní hradby cita-dely.

„Charlesi?“

„Nech mě na chvíli,“ řekl.

Šel přímo před sebe. Skráně mu tepaly, srdce bušilo v hrudi. Všechny bezpečnostní systémy šly spát, říkal si. Tajuplné žlázy pumpující do krve galony lehce vznětlivé tekutiny. Horko, deprese, odporný vzhled tohoto města...

Snaž se to pochopit, říkal si. Uvolni se a zkus na těchto mohendžodárských prázdninách najít něco příjemného.

Opatrně se vyklonil daleko přes zeď. Nikdy dosud neviděl takovou zeď. Dole musela být tlustá aspoň čtyři-cet stop, možná i víc. Každá cihla byla dokonale vyformovaná a precizně usazená. Močály za hradbami zasahovaly takřka až do města, i když přímo pod nimi byly rozděleny hrázení a vysušeny na obdělávaná pole. Dole viděl hbité hnědé rolníky, věnující se své pšenici, ječmeni a fazolím. Krávy a buvolí se pásli o něco dál. Vzduch byl těžký, vlhký, dusný. Všude kolem vládl klid.

Někde zblízka zaslechl vlezlý ječivý zvuk nějakého strunného nástroje a monotónní, únavný zpěv.

Postupně se zbavoval vzteku a začal se ukolébávat v klidu. Cítil, že začíná dosahovat vyrovnanosti. Opět pohlédl na město, na přímou uliční síť, bludiště uliček, milióny precizně uložených cihel.

Je to zázrak, říkal si, že toto město je právě zde, na tomto místě a v tomto čase. Je to zázrak, že jsem tady, abych si je mohl prohlížet.

Kouzlo uzavřené v nehostinné skořápce na něj na chvíli zapůsobilo tak silně, že si pomyslel, že začíná chápat Belilalin obdiv a úžas. Litoval, že na ni byl tak ostrý. Město žilo. To, zda to bylo skutečné Mohendžo-dáro vylovené z minulosti nějakým trikem, nebo jen dokonalá reprodukce, nemělo žádný význam. Kdysi bylo mrtvé, ale teď, v tuto chvíli opět žilo. Ti lidé, ti občané, mohli být banální, ale rekonstrukce Mohendžo-dára nebyla žádnou banalitou. A to, že rekonstruované město bylo tak zlověstné a ponuré, bylo naprosto bezvýznamné. Nikdo v Mohendžo-dáru žít nemusel. Jeho doba přišla a odešla před dávnými věky. Ti drobní tmaví vesničané tam dole, ti řemeslníci a kupci, to jsou jen Dočasní, jen bezduché předměty, vykouzlené jako živé mrtvoly jen pro obohacení dojmu. Nemusí je litovat. A nemusí litovat ani sám sebe. Věděl, že by měl být vděčný za to, že to všechno může vidět. Jednou, až tento sen skončí a on bude vrácen zpět světu metra, kompu-terů, daní a televizních sítí, vzpomene si na toto Mohendžo-dáro, které kdysi spatřil, na pod těžkou oblo-hou se tyčící zdi z těsně poskládaných tmavých cihel a bude si pamatovat jen jeho krásu. Obrátil se hledal Belilalu, ale na okamžik ji neviděl. Konečně ji spatřil – opatrně scházela úzkým schodištěm po vnitřní straně hradby.

„Belilalo!“ zvolal.

Zastavila se, pohlédla na něj s dlaní u očí.

„Už je ti dobře?“

„Kam jdeš?“

„Do lázní,“ odpověděla. „Chceš jít se mnou?“

Přítakal jí. „Počkej na mě, ano? Hned tam budu.“

Rozběhl se za ní po hradbě.

Lázně se choulily k citadele. Tvořila je jedna velká nádrž rozměrů velkého bazénu, vylože-ná cihlami spojenými sádrou maltou a před vodou izolovanými asfaltem a osm menších nádrží, ležících severně od většího. Phillips si myslel, že celý komplex ve starověku sloužil rituálním účelům, lid používal velký bazén a malé bazénky byly určeny pro kněží a nobilitu. Teď, jak se zdálo, byly lázně udržo-vány jen pro potěšení občanů navštěvujících město. Když Phillips docházel ke konci pasáže vedoucí k hlavnímu bazénu, viděl jich patnáct nebo dvacet ležících ve vodě nebo se povalujících na břehu, zatím-co dočasní, toho tmavého druhu z Mohendžo-dára, jim roznášeli nápoje a kousky masa. To vše mu při-pomnělo luxusní lázně. S těmi také, konečně, má tu čest. Dočasní měli bedra opásána rouškami, občané byli naří. Ve svém dřívějším životě se několikrát set-kal s tímto druhem nedbalé veřejné nahoty, to za svých cest do Kalifornie a jižní Francie. Tehdy se cítil poněkud rozpačitě. Tady si na to už začínal zvykat.

Šatny, malé cihlové klíčky, byly s nádvořím, kde ležel bazén, spojeny řadami úzkých schodišť. Vešli do jedné z nich a Belilala rychle vyklouzla ze širokých bavlněných šatů, které měla oblečené od té doby, co sem dnes ráno dorazili.

Zkřížila ruce, opřela se o zeď a čekala na něj. Za chvíli shodil tógu a následoval ji na nádvoří. Byl trochu nejistý, když se po veřejném místě procházel, jak jej pánbůh stvořil.

Cestou k hlavnímu bazénu měli soukromé lázně. Vypadalo to, že žádné z nich nejsou obsazené. Byly to luxusní místnosti s krásně vykládanými cihlovými podlahami a pečlivě navrženým systémem, odvá-dějícím přebytek vody do hlavní strouhy. Phillips byl udiven důmyslností prastarých stavitelů. Díval se do jedné kabiny, pak do druhé, aby zjistil, kudy vedou trubky a ventilace. Když vešel do poslední kabiny, zaskočeně zjistil, že je obsazená. Robustní, usměvavý muž s mohutnými svaly, širokým hrudníkem, rudou hřívou, padající na ramena a se špičatou bradkou se tam vesele koupal se dvěma ženami. Phillips koutkem oka postřehl živou změt rukou, nohou, prsou, zadků.

„Promiňte,“ vykoktal celý zrudlý a rychle vycouval. Blábolivě opakoval omluvy: „Neměl jsem ponětí, že je to obsazeno... nechtěl jsem rušit...“

Belilala bez zastavení šla dál chodbou a Phillips se hnál za ní. Za jeho zády zněly hlasité salvy bezsta-rostného smíchu, jemné hihňání a ozvěna čeřeně vody. Zřejmě si jej ani nevšimli.

Zmateně se na chvíli zastavil a znova si v duchu zopakoval celou tu překvapivou scénu. Něco mu tu nehrálo. Ty ženy,

v tom si byl naprosto jist, byly občankami – drobné, štíhlé, ukázkové, tmavovlasé a dívčí postavy – standardní typ. Ale ten muž? Ta obrovská kadeřavá hříva? Občané nenesli dlouhé vlasy. A ještě k tomu zrzavé. A ani také nikdy neviděl tak mohutného, svalnatého občana. Nebo vousatého. Ale dočasný to také být nemohl. Phillips si nedokázal představit důvod, proč by se v Mohendžo-dáru měl objevit dočasný s tak anglosaským vzhledem. A pokud už ano, nebylo ani pomýšlení, aby dočasný takhle dováděl s občankami.

„Charlesi?“

Pohlédl před sebe. Belilala, ozářena sluneční svato-září, stála u východu z pasáže. „Charlesi,“ zopa-kovala, „zabloudils?“

„Jsem tady za tebou,“ odpověděl. „Už jdu.“

„Kohos tam viděl?“

„Muže s vousy.“

„S čím?“

„S vousy,“ řekl. „Zrzavými chlupy, rostoucími na tváři. Přemýšlím, kdo to může být.“

„Nikoho takového neznám,“ odpověděla Belilala. „Jediným vousatým mužem, kterého znám, jsi ty. Ale tvé vousy jsou černé a denně si je holíš.“ Rozesmála se. „Pojď už! U bazénu vidím několik přátel.“

Dohonil ji a ruku v ruce vyšli na dvůr. Okamžitě se u nich objevil číšník, drobný sloužící dočasný s plným tácem nápojů. Phillips jej odbyl mávnutím ruky a namířil si to k bazénu. Měl pocit, že je hrozně nahý. Představoval si, že odpočívající občané na něj upřeně hledí a studují jeho primitivní chlupaté tělo, jako kdyby byl nějakou mýtickou bestii, minótaurem nebo vlkodlakem, povoláním pro jejich zábavu. Belilala odplavala stranou, aby si s někým pohovořila a Phillips vklouzl do vody, celý šťastný, že skryje jeho nahotu. Voda byla hluboká, teplá, příjemná. Rychlý-mi silnými tempy přeplaval na druhou stranu.

Elegantně ležící občan na okraji bazénu jej obdařil úsměvem.

„Konečně jsi tady, Charlesi!“ Char-less. Ty dvě slabiky. Někdo z Gioiny party, Stengard? Hawk? Nedokázal si vzpomenout. Všichni si byli tak podobní.

Nezávazně oplatil úsměv. Hledal něco, co by mohl říct a nakonec se otázal: „Jak dlouho tu jsi?“

„Už mnoho týdnů. Možná i měsíců. Je to ale nádherný úspěch, tohle město, vid' Charlesi? Jak absolutní jednota nálady... tak naprostý výraz výji-mečné přímé estetiky...“

„Ano. Přímé, to je to pravé slovo,“ odpověděl Phillips vážně.

„Je to Gioin termín. Její názor. Jen jsem ji citoval.“

Gioia. Bodlo jej to.

„Mluvil jsi teď někdy s Gioiou?“

„Přímě ne. Potkala ji Helena. Vzpomínáš si na Helenu, že?“ Ukázal na dvě nahé ženy, stojící na cihlovém okraji bazénu, které uždibovaly maso a klevetily. Vypadaly jako dvojčata. „Tamhle je Hele-na. S tvou Belilalou.“ Aha, Helena. Takže by to měl být Hawk, řekl si Phillips, pokud ovšem v poslední době nedošlo k nějakým změnám.

„Jak je ta tvá Belilala sladká,“ řekl Hawk. „Gioia udělala dobře, že pro tebe vybrala právě ji.“

Zase to zabolelo. Víc.

„Bylo to tak?“ otázal se. „Gioia mně vybrala Beli-lalu?“

„To je přece samozřejmé,“ Hawk vypadal překva-peně. Bylo to zřejmě něco, co se nemuselo vysvětlovat. „Co sis myslel? Že Gioia prostě odejde a nechá tě opuštěného?“

„Asi ne. Gioia ne.“

„Je velice citlivá, mírná, že?“

„Belilala? Ano, moc,“ řekl Phillips opatrně. „Nádherná žena, miláček. Ale já samozřejmě doufám, že se co nejdříve sejdu s Gioiou. Říká se, že je v Mohendžo-dáru skoro od otevření.“

„Ano, byla tu.“

„Byla?“

„Vždyť ji přece znáš,“ řekl Hawk lehce, „Samozřejmě, že odtud už zase odjela.“

Phillips se k němu naklonil, „Samozřejmě,“ řekl. Napětím ochraptěl. „A kam vyrazila teď?“

„Myslím, že do Timbaktu. Nebo do New Chicaga. Už nevím. Říkala, že doufá, že stihne v Timbaktu slavnost uzavření. Ale pak musel Fenimon z něja-kého naléhavého důvodu do New Chicaga. Už nevím, jak se rozhodli.“ Hawk smutně mávl rukou. „Stejně je škoda, že opustila Mohendžo-dáro před příchodem nového hosta. Konečně, čas, který strávila s tebou byl pro ni tak přínosný, že i tehle by jí mohl mnohé poskytnout. Tím jsem si jist.“

Neznámý pojem v Phillipsově vědomí spustil poplašný signál.

„Host?“ otázal se a natáhl hlavu k Hawkovi. „Jaké-ho hosta myslíš?“

„Ty ses s ním ještě nesetkal? Ach, jistě, vždyť jsi teprve přijel.“

Phillips si olízl rty. „Asi jsem ho přesto viděl. Dlouhé rusé vlasy? A stejná bradka?“

„Jo, to je on. Jmenuje se Willoughby. A je... čím to vlastně je? Viking, pirát nebo něco takového. Úžasná vitalita a síla. Zajímavá postava. Myslím si, že bychom měli mít o hodně víc hostů. Všichni souhlasí s tím, že jsou o hodně dokonalejší než dočasní. Rozho-vor s dočasným je víceméně rozhovorem se sebou samým, že? Není v pravém slova smyslu poučný. Ale host, někdo jako ten Willoughby nebo ty, Charlesi, může být skutečně velice poučný, host může změnit náš názor na skutečnost...“

„Odpusť,“ řekl Phillips, který ucítil zvýšený tep ve skráních. „Nemohli bychom se k tomuto rozhovoru vrátit později?“

Opřel se rukama na rozehrátých cihlách a rychle se zvedl z bazénu. „Snad u večeře... nebo pak... ano?“

Když vcházel do zastřešené části budovy, zaschlo mu v hrdle a chyběl mu vzduch. Rychle minul síň a nahlédl do malé kabiny. Bradatý muž tam stále ještě byl. Seděl po prsa po-nořený ve vodě a každou paží objímal jednu ženu. Jeho oči v

šeru intenzivně planuly. Náramně spokoje-ně se usmíval, zdálo se, že kypí živelností, sebesto-tou a životní vervou. Ať je tím, za koho jej považují, modlil se Phillips. Příliš dlouho jsem mezi těmi lidmi byl sám.

„Mohu vstoupit?“ otázal se.

„Jistěže, bratře!“ zahulákal muž ve vaně. „Vstup při Bohu milém a děvku svou přiveď též. Místa, věru jest v této lázni dosti pro větší než naši kompanii!“

Tento mohutný křik v Phillipsově duši způsobil veliký nával radosti. Jak nádherný hlas dobrodruha! Jak bohatý, smyslný, jak naprosto neobčanský!

A ten zvláštní archaický způsob řeči! „Při Bohu milém, věru!“ Co je to za jazyk? Jaký jiný než starý alžbětinský? Měl v sobě něco z Shakespearovy plynu-losti. A přízvuk – irský? Ne, nepříliš, byl anglický, ale takový, jaký Phillips v životě neslyšel.

Občané tak nemluví, ale host může.

Takže to byla pravda. Phillipsovi se ulevilo. Už nebude sám! Další relikv uplynulých časů... další tulák... druh v tomto chaosu, bratr v neštěstí... kama-rád na cestě, hrozený bouří času dokonce dál než on.

Vousáč se srdečně usmál a pozval pohybem hlavy Phillipse dál: „Nu, přidej se k nám, přidej, chlape! Jak milé jest spatřiti opět poctivou anglickou tvář mezi všemi těmi Maury a portugalskými taškáři! Nu, což jsi učinil s děvku svou? Děvek nikdy dosti není, che?“

Jeho síla a vitalita byly neuvěřitelné, takřka přehnané. Řval, křičel, ječel. Byl tak moc tím, čím měl být, že působil spíš dojmem postavy ze starého filmu o pirátech než čehokoli jiného. Tak přesný, tak opravdový, že až neskutečný.

Přehrávající Angličan z alžbětinské éry, ukřičený mladý Falstaff bez břicha.

„Kdo jsi?“ otázal se Phillips ochraptěle.

„Ha, jsem! Neda Willoughbyho syn Francis, z Plymouthu. Posledně v službách Jejího Nejpro-testantečtějšího Veličenstva, nyní unesen silami nečistými a hosen mezi tyto Indy česnohlavé, či jak se zvou. A tys kdo?“

„Charles Phillips,“ na chvíli zaváhal, „z New Yorku.“

„New York? Co to je za místo? Věřu, chlape, místo takové mně známo není.“

„Je to město v Americe.“

„Město v Americe, jistě! A co to za kratochvíli?! V Americe, pravíš, ne na Měsíci nebo, náhodou jakou-si, na dně mořském?“ Obrátil se k ženám. „Slyšely jste? Z města v Americe jest! S tváří pravého Angli-čana, ačkoli ne zvyků ani jazyka jeho! Město v Ameri-ce! Město! Na krev Pána našeho, co ještě uslyšíš?“

Phillips se zachvěl. Začal dostávat strach. Tento člověk možná chodil ulicemi Shakespearova Londý-na. Připíjel si s Marlowem, Essexem, Walterem Raleighem, viděl lodě španělské armády na kanálu. Phillipsova mysl to dokázala zvládnout jen s největší námahou. Podivný sen, jehož byl hrdinou, se stával ještě podivnějším. Zmalátněl jako plavec, unavený soubojem s příbojem. Horká, dusná atmosféra lázně ho připravovala o vědomí. Zmizely poslední pochyby. Nebyl jediným primitivem, jediným hostem, putu-jícím po padesátém století. Udělali další pokusy. Opřel se dlaněmi o zárubně dveří, aby získal rovnováhu a otázal se: „Když jsi hovořil o Její Veličenstvu, měl jsi na mysli Alžbětu První, že?“

„Jistě, že Alžbětu! A že první, to se rozumí samo sebou, ačkoli proč dávat jí příjmi toto? Jen jednou jest. První, a též Poslední, proto Bože ochraňuj ji, neboť není jiné.“

Phillips jej bedlivě sledoval. Věděl, že musí být opatrný. Jediný chybný krok a ztratí veškeré naděje na to, že jej Willoughby bude brát vážně. Kolik meta-fyziky ten člověk může pochopit? Co může vědět, on nebo kdokoli jiný z jeho časů o minulosti, současnosti, budoucnosti a o tom, jak se dá z jednoho času přenést stejně lehce jak ze Surrey do Kentu? Tato idea vznikla ve dvacátém století, v nejlepším případě koncem století devatenáctého, fantastická myšlenka, již zřejmě ani nikdo nebral vážně, dokud Wells nevyslal svého poutníka časem a přikázal mu, aby pohlédl na zrudlé slunce pozemského soumraku. Willoughbyho svět byl světem protestantů a katolíků, králů a králo-ven, malých plachetnic, rapírů u boku, volských spře-žení, ale tento svět se Phillipsovi nezdál vzdálenější a cizější než svět občanů a dočasných. Riziko, že jej Willoughby ani nezačne chápat, bylo veliké.

Jenže tento člověk a on byli přirozenými spojenci proti světu, který jim byl cizí. Phillips se rozhodl riskovat.

„Alžběta První je královnou, již sloužíš,“ řekl. „Jednou bude v Anglii jiná panovnice tohoto jména. Vlastně už byla.“

Willoughby potřásl hlavou jako rozpačitý lev.

„Druhá Alžběta, pravíš?“

„Druhá a úplně jiná než první. Za mnoho let po tvé Královně Panně. Bude vládnout v dobách, na něž ty myslíš jako na časy, které teprve přijdou. Vím to naprosto jistě.“

Angličan se na něj zadíval a sraštil čelo.

„Ty vidíš do budoucnosti? Jsi tedy jasnovidcem? Nebo snad nekromantem? Jsi jedním z oněch demo-nů, kteří mne sem přinesli?“

„Vůbec ne,“ odpověděl Phillips klidně. „Jen stejně ztracená duše jako ty.“

Vešel do místnosti a přidržel vedle vany. Obě občanky jej fascinovaně sledovaly. Nevšímal si jich a položil Willoughbymu otázku: „Víš ty vůbec, kde jsi?“

Angličan se naprosto trefně domníval, že jsou v Indii.

„Zdá se mi, že Maurové tito mají jsou původu indického.“

Víc už z toho, co jej potkalo, nechápal. Nechápal, že již není v šestnáctém století. A, samozřejmě, vůbec nedokázal pochopit, že toto zvláštní ponuré cihlové město, v němž se ocitl, je hostem z daleko vzdá-lenějších dob, než on. Existuje vůbec, uvažoval Phillips, nějaký způsob, jímž by se mu to dalo vysvětlit?

Byl v Mohendžo-dáru teprve tři dny a myslel si, že jej sem odnesl čert.

„Přišli pro mne, když jsem spal,“ prohlásil, „i zajali mne oni sluhové Satanáše Mefistofela. Bůh jen ve své velikosti ví

proč, a v jednom okamžení přenesli do tohoto vysušeného místa z Anglie, kdež jsem užíval odpočinku v kruhu rodiny své a druhů svých. Bylť jsem v čase mezi výpravou jednou a druhou jaksi jistě pochopil, očekávajíc Drakea a jeho korábu; zajisté je ti známo jméno přeslavného Francise Drakea. Při krvi Pána našeho, jaký to plavec! Měli jsme opět vyraziti na Oceán, on i já, ale jsem zde, na cizím místě...“ Willoughby se naklonil k Phillipsovi a řekl: „Táži se tě, jasnovidče, kterak to býti může, že člověk usíná v Plymouthu a probouzí se v Indii? Zvláštní to jest, ne-li?“

„Přesně tak,“ odpověděl Phillips.

„Ten, ale, koho do kola pozvali, tančiti má, i kdyby jen skákal, že? Tak pravím já,“ ukázal na obě občanky. „I tak, bych potěšení nalezl v této zemi pohanské, zábavy vyhledávám u těchto mladice portugalckých.“

„Portugalckých?“ podivil se Phillips.

„Ba, a kýmž ony býti mohou, ne-li Portugalkami? Nevládnu-li Portugalci tomuto pobřeží indickému? Pomysli, jsouť tu dva druhy lidí – černí a ti druzí, světlí, pánové a vládci, povalující se v lázni této. Indo-vé nejsou-li to, což tuším nejsou, pak tedy jedině Portugalci býti mohou.“

Rozesmál se, přitáhl si obě ženy k sobě a začal rukama hníst jejich řadry, jako kdyby to byla jablka na větvi.

„Copak nejste právě vy dvě malé, nahé, studu neznající papeženky Portugalkami?“

Zasmály se, ale nic neřekly.

„Ne,“ odpověděl Phillips. „Je to Indka, ale ne ta, kterou se domníváš znát. A tito lidé nejsou Portugalci.“

„Nejsou Portugalci?“ otázal se Willoughby zmate-ně.

„Ne víc než ty nebo já. Jsem si tím naprosto jist.“

Willoughby pohládl své vousy. „Přiznávám, že zdají se mi podivnými na Portugalce. Nezaslechl jsem od nich ni jediné slabiky jazyka portugalského, naží se ukazují v této své lázni jako Adam a Eva, nic mi nebránili, že jsem jejich mladice sobě přivlastnil, což není zvykem Portugalců v rodných zemích. Sám Bůh ví. Než to pomyslel jsem sobě, že jest to Indie i že žijí tu na jinou způsobu...“

„Ne,“ zopakoval Phillips. „Říkám ti, že to nejsou ani Portugalci ani žádný jiný tobě známý evropský národ.“

„Pověz mi tedy, kdož jsou lidé tito!“

Opatrně, opatrně, říkal si Phillips. Jen opatrně!

„Nebudeme se příliš mýlit, budeme-li je považovat za nějaký druh duchů,“ řekl, „nebo dokonce démonů či čarodějnů, kteří nás pomocí kouzel vytrhli z našich míst na světě,“ přestal, hledal způsob, jakým by se mohl s Willoughbym podělit (a který by Angličan dokázal i pochopit) o toto tajemství. Hluboce se nadechl. „Přenesli nás nejen přes moře, ale i přes léta. Byli jsme oba, ty i já, uneseni daleko do dnů, které teprve nastanou.“

Willoughby na něj vrhl naprosto udivený pohled.

„Do dnů, které teprve nastanou? Čas, pravíš, ještě nezrozený? To nedokážu pochopit!“

„Pokus se tomu porozumět. Oba jsme trosečníky na stejném člunu, člověče! Ale nedokážeme si nijak pomoci, nedokážu-li ti to vysvětlit...“

Willoughby zakroutil hlavou a vykotal: „Zajisté, ctěný příteli, tvá slova považuji za čiré bláznovství. Dnešek jest dneškem, zítřek zase zítřkem jest. Může-li někdo způsobem jakýmsi přejít z jednoho v druhé než zítřek v dnešek se promění?“

„Nevím jak,“ odpověděl Phillips. Na Willoughbyho tváři bylo vidět rozpaky, bylo jasné, že Angličan jen velice mlhavě chápe to, co mu Phillips vysvětluje, chápe-li to vůbec. „Vím ale,“ pokračoval, „že svůj svět a všechno, co na něm bylo, zemřelo a odešlo a stejný osud potkal i můj svět, i když jsem se narodil čtyři sta let po tobě, v době druhé Alžběty.“

Willoughby pohrdavě vypískl: „Čtyři sta...“

„Musíš mi věřit!“

„Ó ne, ne!“

„Taková je pravda. Tvá doba je pro ně pouhými dějinami. A tvá i má doba je dějinami pro ně – prastaré dějiny. Říkají nám hosté, ale ve skutečnosti jsme zajatci.“ Phillips cítil, že mu tato námaha způsobuje mdloby. Dobře si uvědomoval, jak bláznivě to všechno Willoughbymu zní. A i jemu to začínalo znít stejně. „Ukradli nás našim časům, v noci, jako cikáni.“

„Styď se chlapče! Blouzníš v horečkách!“

Phillips zakroutil hlavou. Vztáhl ruku a silně stiskl Willoughbovo zápěstí. „Prosím tě, vyslechni mě!“ Občanky se vážně dívaly, něco si šeptaly, zakrývaly si dlaněmi ústa a hihňaly se. „Otázej se jich!“ vykřikl Phillips. „Donuť je, aby ti řekly, které je teď století! Myslíš si, že šestnácté? Zeptej se!“

„A kterépak býti může, ne-li šestnácté po Pánu našem Kristovi Ježíši?“

„Řeknou ti, že padesáté!“

Willoughby na něj pohlédl s politováním. „Člověče! Člověče, jak žalostný je stav tvůj! Zajisté jest století padesáté,“ rozesmál se. „A nyní slyš, bratře. Jest toliko jediná Alžběta, bezpečná na svém trůnu westminsterském. A tuto jest Indie, léta páně 1591. Ukradněmež Portugalcům těmto koráb jakýsi a rozje-deme se do Anglie i odtamtud, dá-li Bůh, i do své Ameriky dostati se můžeš.“

„Není žádná Anglie.“

„Ach, jak můžeš praviti takového cos, nejsi-li bláznem?“

„Města a národy, které jsme znali, už nejsou. Tito lidé, Francisi, žijí jako čarodějové.“ Už není třeba si něco nalhávat, pomyslel si Phillips unaveně. Věděl, že prohrál. „Dokážou vyčarovat města z pradávných časů, budují je tady, a vůbec kde je napadne jen proto, aby uspokojili své rozmary, a když je přestanou bavit, zbourají je a postaví si nová. Víš, jaká jsou to města? Jen pět na celém světě! Egyptská Alexandrie, Timbuktu v Africe, New Chicago v Americe, veliké město v Číně – ty bys asi řekl Kitaji – a pak toto město, které se jmenuje Mohendžo-dáro a které je o hodně starší než Řecko, než Řím, než Babylon.“

Willoughby klidně prohlásil: „Ne. Obyčejné nesmysly. Praviš, že se nacházíme tuto v dalekém zítřku a pak zase, že v městě jakémsi z časů pradávných!“

„Jen vyčarovaném,“ odvětil zklamaně Phillips.

„Je to je obraz takového města, který tito lidé vytvořili pro vlastní zábavu. A my jsme tu ze stejného důvodu – ty i já, abychom je bavili. Jen bavili.“

„Šilencem jsi naprostým.“

„Pojď tedy se mnou. Pohovoř si s občany u velikého bazénu. Ptej se jich, který je teď rok, jak ses zde ocitl.“ Phillips opět uchopil Willoughbyho za ruku. „Musíme se spojit. Budeme-li spolupracovat, najdeme snad nějakou možnost, jak se z tohoto místa dostat...“

„Nech mne na pokoji, bratře.“

„Snad...“

„Nech mne!“ zařval Willoughby a vytrhl ruku. Jeho oči ztmavly vztekem. Zvedl se ve vaně, divokým zrakem přelétl lázeň, aby našel nějakou zbraň. Občanky couvly, i když se zdálo, že jsou fascinovány jeho nekontrolovatelným výbuchem. „Pryč s tebou! Nech mne na pokoji, šílenče jakýsi!“

Hodiny se pak smutný Phillips osamoceně procházel po nedlážděných, prašných ulicích Mohendžo-dára. Neúspěch s Willoughbym jej zklamal a rozesmutnil. Doufal, že se spolu s An-gličanem postaví ruku v ruce proti občanům, ale pře-svědčil se, že z toho nic nebude. Buď to celé zbabral nebo, což bylo pravděpodobnější, vysvětlit Willoughbymu pravdu o jejich nelehkém postavení bylo od počátku nemožné.

V dusném parnu se toulal rovnou za nosem rušný-mi ulicemi mezi řadami domů s rovnými střechami a monotónně stejnými hladkými zdmi, až došel na rozlehlé tržiště. Kolem něho bláznivě vířil rušný život města, či spíše pseudoživot, složitá síť činnosti dočasných, kteří nebyli ničím jiným než pouhými loutkami na klíček, uvedenými do pohybu, aby vytvořili iluzi, že se v předvědecké Indii stále něco děje. Tady překupníci prodávali hezké malé kameje s vyře-závanými tygry, opicemi a podivným hrbatým dobyt看, zde zase ženy vřetlivě smlouvaly s řemeslníky o cenu šperků ze slonoviny, zlata, mědi a bronzů. Mladice znuděně dřepěly u obrovských hromad čerstvě vypálené keramiky, růžověčervené s černým vzorem. Nikdo si ho nevšímal. Byl cizincem, ani občanem, ani dočasným. Byli to oni, kdo sem patřil.

Šel dál, míjel obrovské špejchary, kde dělníci na veliké cihlové plošiny neúnavně vykládali vozy pšeni-ce a ostatního vymláčeného zrna. Pak narazil na veřejnou jídelnu, přeplněnou mlčenlivými, neve-selými lidmi, stojícího bok po boku u malých cihlo-vých pultíků. Dostal tam malou kulatou placku, něco jako tortilla nebo chapatti, s kousky mletého masa, zabalenými uvnitř, tak kořeněného, že ho rty pálily jako oheň. Pak se vydal dál dolů po širokých, nízkých prkenných schodech k nižší části města, kde v místnostech připomínajících cely žili rolníci.

Bylo to město ponuré, ale ne špinavé. Užasl nad péčí o hygienu, studny, vodotrysky a veřejné záchodky byly všude a z každého domu vedly do zakrytých kanálů cihlové stružky. Nebylo zde nic z oněch otevřených splašků a smradlavých kanálů, které, jak věděl, lze stále vidět v Indii jeho časů. Uvažoval, zda starověké Mohendžo-dáro bylo skutečně tak dokonalé. Bylo možné, že občané v městě udělali nějaké korektury, aby učinili zadost svému ideálu čistoty. Ne, rozhodl se, že to, co vidí, je nejpravděpodobněji pravé. Byl to výsledek stejné disciplíny, která městu propůjčila tak ztrnulý vzhled. Kdyby bylo Mohendžo-dáro smradlavou, špinavou dírou, obnovili by je občané v téže podobě a byli by uchvázeni jeho fascinující smradlavou špinou.

Což ovšem neznamenalo, že u občanů někdy viděl přehnanou péči o autenticitu a Mohendžo-dáro – jako všechna ostatní města – nebylo výjimkou. Tu a tam viděl Phillips na budovách, které považoval za svaty-ně, obrazy Šivy a Krišny a na náměstích bylo vidět dobrotivou tvář bohyně Kálí. Tato božstva se, samozřejmě, v Indii zrodila dlouho po pádu mohendžodárské civilizace. Byly snad chronologické záležitosti občanům lhostejné? Nebo snad nacházeli zvrácené potěšení ve směřování dob – mešita a kostel v helénské Alexandrii nebo hindští bohové v Mohendžo-dáru? Možná, že ale tisíciletí zmátla jejich historické prameny. Vůbec by jej neudivilo, kdyby na ulicích spatřil průvod se standartami s portréty Gádhiho a Nehrua.

A opět se tu svobodně potulovaly nejrůznější fantasmagorické a chimérické bytosti, jako kdyby si občané nedělali problémy s rozlišováním dějin od mýtů – malí Ganéšové se sloními hlavami radostně nořili své choboty do nádrží vodotrysků, na cihlové terase se opalovala třihlavá dívka se šesti rukama. Proč ne?

A motto těch lidí určitě znělo: „Proč ne, proč ne, proč ne?“ A přesto mu Gioia kdysi dávno řekla: „Omezení jsou velice důležitá.“ V čem se ale, přemýšlel Phillips, kromě počtu měst tato omezení projevují? Existuje snad nějaká norma omezující výběr „hostů“, které si dovolují unést z dávných dob? Až do dneška si myslel, že je jediným. Teď věděl, že je tu přinejmenším ještě jeden, snad dokonce i několik, v jiných městech, krok před ním nebo za ním, neustále jezdí spolu s občany z New Chicago do Čchang-anu, pak do Alexandrie. Musíme spojit své síly, říkal si, a přinutit je, aby nás poslali zpět do našich dob. Donutit! Ale jak? Vystoupit snad hromadně v jakési demonstraci? Demonstrovat na ulicích? Smutně rozmýšlel o svém neúspěšném pokusu o spojenectví s Willoughbym. Jsme přiro-zenými spojenci, spolu bychom snad z těchto lidí vymáčkli nějaký soucit. Ale pro Willoughbyho je naprosto nepředstavitelné, že Dobrá královna se všemi svými poddanými teď žije za bariérou o síle mnoha staletí. Raději věří, že Anglie je vzdálená jen pár měsíců plavby kolem Mysu Dobré naděje a že vše, co musí učinit, je získat loď, vytáhnout plachty a vyrazit domů.

Chudák Willoughby, zřejmě už nikdy neuvidí domov.

A najednou Phillipsovi nečekaně došlo: Ani ty jej nespátíš.

A pak, o něco později:

Kdyby ses mohl vrátit domů, chtěl bys to opravdu?

Jednou z prvních věcí, které si uvědomil, když se tu ocitl, byla skutečnost, že o svém dřívějším životě neví nic určitého.

Jeho mysl byla dostatečně seznámena se životem New Yorku dvacátého století, to je pravda, ale o sobě nevěděl o mnoho víc, než že se jmenuje Charles Phillips a že sem přišel z roku 1984. Povo-lání? Věk? Jména rodičů? Měl ženu? Děti? Kočku, psa, hobby? Nikde nic. Občané mu tyto informace zřejmě vzali v okamžiku únosu, aby mu ušetřili bolest z rozloučení. Mohli být schopni takové citlivosti. Mohl snad poctivě prohlásit, že se mu stýská po něčem, o čem ví tak málo? Zdálo se, že Willoughby si ze svého dřívějšího života vzpomíná na mnohem víc věcí a tím víc se mu po tom také stýskalo. On toho byl ušetřen. Proč tu tedy nezůstat a putovat od města k městu, „prohlížet si bývalé časy tak, jak budou města povo-lána k nové existenci? Proč ne? Proč ne? Všechno ale ukazovalo na to, že tak či tak nemá stejně žádnou volbu.

Vydal se zpět k citadele a lázním. Měl pocit, že je duch, strašící v městě duchů.

Belilala vypadala tak, jako by si ani neuvě-domovala, že byl po většinu dne pryč. Seděla sama na terase lázní a v pohodě popíjela nějaký mléčný nápoj, posypaný jakýmsi černým kořením. Nabídla mu také, ale odmítavě zakroutil hlavou.

„Vzpomínáš si, jak jsem ti dneska ráno vyprávěl o tom, že jsem viděl muže se zrzavými vousy?“ řekl. „Je to host, říkal mi to Hawk.“

„Že by?“ řekla na to Belilala.

„Pochází z dob o čtyři sta let starších než já. Mluvil jsem s ním. Myslí si, že jej sem odnesli démoni,“ podíval se na ní pátravě. „Já jsem také host, že?“

„Samozřejmě, miláčku.“

„A jak jste mě sem dopravili? Taky práce démonů?“

Belilala se lhostejně usmála. „Na to se musíš zeptat někoho jiného. Snad Hawka. Tyhle věci mě nikdy nějak zvlášť nezajímaly.“

„Chápu. Možná, ale budeš vědět, kolik je tu hostů.“

Líně pokrčila rameny. „Jen pár, opravdu jen něko-lik. Kromě tebe jsem slyšela jen o třech nebo čtyřech. I když teď, myslím, mohou přijít další.“ Lehce opřela dlaň o jeho ruku. „Bavíš se v Mohendžo-dáru dobře, Charlesi?“

Tvářil se, že neslyší.

„Ptal jsem se Hawka na Gioiu,“ řekl.

„Ano?“

„Říkal, že tu už není, že jela do Timbaktu nebo New Chicaga, tím si nebyl jist.“

„To je velice pravděpodobné. Všichni vědí, že Gioia jen zřídka kdy zůstává na jednom místě.“

Phillips přitakal. „Řeklas mi kdysi, že Gioia je krátkodobá. To znamená, že zestárne a zemře, že ano?“

„Myslela jsem si, že to chápeš, Charlesi.“

„Zatímco vy nestárnete? Ani Hawk, ani Stengard, ani nikdo jiný z vaší party?“

„Budeme žít tak dlouho, jak budeme chtít.“ odvě-tila. „Ale nestárneme, to ne.“

„Jak se někdo stane krátkodobým?“

„Asi od narození, myslím. Je to nedostatek nebo nadbytek nějakého genu, opravdu nevím. Jsou to veli-ce vzácné případy. Nijak se jim nedá pomoci. Stárnu-tí... je velice pomalé. Ale zastavit se nedá.“

Phillips přikývl. „Je to asi velice hrozné,“ řekl. „zjistit, že je člověk jedním z nemnoha stárnoucích ve světě věčně mladých lidí. To se ani nedivím, že je Gioia tak netrpělivá, že se žene z jednoho města do druhého, že tak rychle přilnula k chlupatému barba-rovi, hostu z dvacátého století, pocházejícímu z doby, kdy všichni byli krátkodobými. Ona a já máme něco společného, nemyslíš?“

„V jistém smyslu máš pravdu.“

„Chápeme stárnutí. Chápeme smrt. Řekni, Beli-lalo, je pravděpodobné, že Gioia brzy zemře?“

„Brzy? Brzy?“ hleděla na něj rozšířenýma očima. „Co to znamená brzy? Jak ti to mohu říct? Brzy, které myslíš ty a brzy, jak je vidím já, je něco úplně jiného.“ Pak se její chování změnilo tak, jako kdyby teprve teď zjistila, že na ni mluví.

Měkce řekla: „Ne, Charlesi, nemyslím si, že brzy zemře.“

„Opustila mě v Čchang-anu proto, že jsem ji omrzel?“

Zakroutila hlavou. „Byla jen netrpělivá. Ty jsi s tím neměl nic společného. Vůbec jsi ji neomrzel.“

„Takže ji chci najít. Ať je, kde chce, v Timbaktu, v New Chicagu, najdu ji. Gioia a já patříme k sobě.“

„Možná, že to tak je,“ řekla Belilala. „Ano, asi to tak skutečně je.“ Vůbec nepůsobila dojmem vzrušené, uražené, odmítnuté. „Za každou cenu, Charlesi, běž za ní, hledej, najdi ji. Ať už je kdekoli.“

Timbaktu už začínali bourat, když tam Phillips dorazil. Byl pořád ještě vysoko v letadle, vznášejícím se nad prašnou hnědou planinou, kde se řeka Niger dotýká saharských písků, pohlédl na domy s plochými střechami, postavené z usuše-ného bláta a ucítil horký nával vzrušení. Ale když přistál, našel hemžení roje lesklých robotů v kovo-vých pancířích, kteří jako velcí lesklí brouci rozbíjeli město na kusy.

Až doted' o robotech nic nevěděl. Takže takhle, uvědomil si, jsou dělány ty zakázky. Dělá je armáda poslušných strojů. Představil si, jak vždy, kdy je třeba jejich služeb, vyjíždějí zpod země, z nějakého sterilní-ho skladu, aby pečlivě, do nejmenšího detailu, vymo-delovaly Benátky, Théby, Knóssos, Houston či jakékoli jiné požadované město a pak, o něco později, se zase vracejí, aby zničily vše, co předtím vytvořily. Sledoval je, jak pilně bourají vepřovicové zdi, ničí těžká kovaná vrata, srovnávají se zemí podivuhodné bludiště uliček a pasáží, srovnávají tržiště. Za jeho poslední návštěvy v Timbaktu se zdejší tržiště rojilo Tuaregy v závojích, zachmuřenými Maury, černými Súdanci, vychytralými syrskými kupci, pilně handlu-jícími s velbloudy, koňmi, osly, hroudami soli, veli-kými zelenými melouny, stříbrnými náramky, nádhernými korány na ručním papíru. Všichni zmizeli, celý ten malebný dav tmavých dočasných. A nebylo vidět ani občany. Prach demolice naplňoval vzduch. Jeden z robotů přistoupil k Phillipsovi a řekl suchým, praskavým hmyzím hlasem: „Nemáš tu co dělat. Město je uzavřeno.“

Hleděl na lesknoucí se, bzučící objektiv a čidla na lesklém zužujícím se nose stroje.

„Chtěl bych někoho najít, občanku, která tu nedávno měla být. Jmenuje se...“

„Město je uzavřeno,“ nevzrušeně zopakoval robot.

Nedovolil mu zůstat zde ani hodinu.

„Není zde jídlo,“ řekl robot, „voda, úkryt. Toto již není město. Nemůžeš zde zůstat. Nemůžeš zde zůstat.“

Toto již není město.

Snad ji tedy dokáže najít v New Chicagu. Vzněl se znovu do vzduchu a letěl obrovskou pustinou k severozápadu.

Holá a jalová země pod ním se sklá-něla k zamřazenému obzoru. Co udělali s pozůstatky minulého světa? Vyslali své lesklé kovové brouky, aby všechno uklidili? Copak nikde není ani zbyteček skutečně starověkých ruin? Kousíček Říma, zbyteček Jeruzaléma, Fifth Alley? Vše dole bylo tak holé – prázdné jeviště, čekající na nové dekorace. Velikým obloukem přeletěl nad vystouplým hrbem Afriky a hnal se dál nad něčím, co považoval za jižní Evropu. Maličký letoun na sebe vzal všechnu práci a dovolil Phillipsovi dělat si, co se mu zachtělo – podřimovat, dívat se dolů. Občas zahlédl jiný letící stroj, tmavou okřídlenou kapku, zřetelně se odrážející od průzračné oblohy. Občas by s ním rád navázal rozhlasové spoje-ní, ale nevěděl, jak na to. Nešlo o to, že by chtěl něco říct, ale chtěl uslyšet lidský hlas. Byl osamocený. Klidně by se mohl považovat za posledního živého Pozemšťana. Zavřel oči a začal myslet na Gioiu.

„Takhle?“ otázal se Phillips. Ve slonovinou vyklá-daném oválném pokoji, šedesát pater nad příjemně osvětlenými ulicemi New Chicaga, přitiskl k hornímu rtu malou studenou plastikovou nádobku a zmáčkl tlačítko. Uslyšel zašumění a pak se k jeho nozdrám vznesl blankytný obláček.

„Ano,“ řekla Cantilena. „Přesně tak.“

Ucítil jemnou vůni karafiátů, chrysantém a něče-ho, co se dalo považovat za vůni vařeného humra. Pak se mu zatočila hlava a jeho myšlenkami se přehnala lavina představ. Viděl gotické katedrály, pyramidy, Central Park zapadnutý čerstvým sněhem, odporné cihlové mraveniště Mohendžo-dára a padesát tisíc jiných míst najednou. Bláznivá projížďka časem a prostorem. Zdálo se mu, že uběhla staletí. Ale jeho mysl nakonec zase byla jasná a když se mžourajícima očima rozhlédl, zjistil, že to vše trvalo jen krátkou chvíli. Cantilena pořád stála vedle něj. Ostatní obča-né v pokoji – bylo jich patnáct dvacet – se skoro ani nehnuli. Maličký prazvláštní mužík, stojící u protější zdi, z něj nespouštěl oči.

„No?“ zeptala se Cantilena. „Co si o tom myslíš?“

„Neuvěřitelné.“

„Ale skutečné. Prává droga přímo z New Chicaga. Přesně podle receptu. Nechceš zkusit něco jiného?“

„Teď ne,“ odpověděl zmatený Phillips. Zachvěl se a jen s obtížemi se dostal zpět do rovnováhy. Číchat tenhle produkt, to nebyl zrovna nejlepší nápad, řekl si.

V New Chicagu byl už týden nebo dva a pořád mu ještě byl nepříjemný ten zvláštní pocit ztracene, který v něm toto město pokaždé vzbouzelo. Byl tu už počtvrté a pokaždé se cítil stejně. New Chicago bylo jediným obnoveným městem, které mělo svůj původ až po jeho mateřské éře. Jestliže je vnímal jako příklad nepochopitelné budoucnosti, občané je chápa-li pouze jako napínavou napodobeninu vzdálené minulosti. Tento paradox pro Phillipse znamenal rozporuplný a napjatý zmatek v pojmech.

Jaký osud potkal staré Chicago, to samozřejmě nedokázal zjistit. Zmizelo beze stopy, to bylo jasné. Nikde ani stopa po Water Tower ani po Marina City, nikde Hancock Center ani budovy Tribune, ani kousek, ani atom. Nemělo ale smysl tázat se po osudu předchůdce jejich města některého z více než miliónu obyvatel New Chicaga. Byli to dočasní a věděli jen to, co vědět měli, a měli vědět jen to, co bylo nutné k vytvoření dokonalé iluze žijícího města, vykonávat bezchybně rituál gest, přesně odpovídajících rolím jednotlivých obyvatel. Znalost dějepisu k ničemu nepotřebovali.

A bylo také zřejmé, že je jen málo pravděpodobné, že by se mohl něco dozvědět od občanů. Nepůsobili totiž dojmem, že by je nějak podstatně zajímaly vědecké otázky. Phillips neměl důvod pochybovat o tom, že z jejich pohledu svět není ničím jiným než obrovským lunaparkem. Někde ale musel být někdo, kdo vážně studoval zmizelé civilizace, protože jak jinak by pak mohly vznikat tyto neuvěřitelné rekonstrukce prastarých měst?

Plánovači, zaslechl kdysi od Nissandry nebo Aramayne, se už pustili do studia Byzance.

Kdo ale byli plánovači? O tom neměl ani zdání. Z toho, co věděl, mohl dokonce i usuzovat, že to byli pouzí roboti. Je dokonce možné, že vládci celé nynější epochy jsou roboti a netvoří města pro zábavu obča-nů, ale že se pracně pokoušejí pochopit život minulého světa. Bláznivá hypotéza, řekl, ale není zase tak nepravděpodobná.

Veselí jeho společnosti jej deprimovalo.

„Jdu na vzduch,“ řekl Cantileně a vydal se k oknu. Byla to pouhá srpovitá škvíra ve zdi, ale pronikal jí vzduch zvenčí.

Pohlédl na podivné město ležící dole pod ním.

Kromě jména nemělo New Chicago s tím starým nic společného, ale přinejmenším leželo na březích velkého vnitrozemského jezera, které mohlo být jeze-rem Michigan, i když se mu zdálo, když sem přilétal, širší a delší než to, které si pamatoval. Samotné město bylo krajkovou fantazií ze štíhlých pastelových budov, třicích v podivných úhlech a spojených sítí houpajících se visutých mostů. Ulice, dlouhou náručí objímající jezero, se jeho okrajů dotýkaly svými severními a jižními konci a uprostřed zase půvabně zatáčely k západu. Osu každého velkého bulváru tvořila bujným parkem ověšená linka veřejné dopra-vy, což byla štíhlá, bublinovitá vozidla barvy akva-marínu a nehluchně se pohybujícími koly. Bylo to přenádherné město, ale jaksi nehmotné. Dalo by se říci, že je utkáno z hedvábí a slunečních paprsků.

Za Phillipsovými zády se ozval tichý hlas: „Chce se ti zvracet?“

Ohlédl se. Za ním stál zářící muž. Podsaditá, doko-nalá postava, na pohled poněkud orientálního typu. Pokožka...

Phillips takovou dosud neviděl. Měla šedo-zelený odstín a byla tak hladká, jako kdyby byla vytvořena z nejjemnějšího porcelánu.

„Jen lehké mdloby,“ odvětil. „Tohle město mě vždycky rozladí.“

„Chápu, že může zneklidňovat,“ řekl mužík. Hovořil plyšově měkkým, zvláště modulovaným hlasem, neprozrazujícím žádné pocity. Působil dojmem síly, bylo v něm něco kočičího, neústupného, takřka hrozi-vého.

„Jsi host, že?“

Phillips se jej chvíli zkoumavě prohlížel. „Ano,“ odpověděl pak.

„Já samozřejmě také.“

„Skutečně?“

„Jak se na tebe dívám,“ usmál se človíček, „jakou máš lokalizaci? Dvacáté století? Řekl bych, že nanejvýš dvacáté první.“

„Jsem z roku 1984.“

Další spokojený úsměv. „Takže jsem se trefil.“

Pak energická úklona: „Yang-Yeovil... to je mé jméno. Kdysi plukovník Yang-Yeovil ze Třetí Septentriády.“

„To je na nějaké jiné planetě?“ otázal se poněkud zmatený Phillips.

„Ne, ne, vůbec ne,“ řekl Yang-Yeovil slušně.

„Přesně na této zde, ujišťuji tě o tom. Jsem čistě lidského původu. Občan Republiky Horní Han, obyva-tel města Port Sou. A ty se jmenuješ.“

„Promiň, Phillips. Charles Phillips z New Yorku, kdysi dávno...“

„Ach ano. New York!“ řekl Yang-Yeovil živě, ale pak zrozpáčitě. „New York... bylo to slavné město, pokud vím...“

Je to ale podivné, pomyslel si Phillips. Teď pocítil daleko silnější soucit k ubohému Francis Willoughbymu. Ten zářící mužík pochází z časů tak vzdálených mé době, že sotva slyšel o New Yorku –musí být určitě současníkem New Chicaga (zajímalo by mě, zda je to pravda) a přesto je pro občany pouze primitivní starobylou kuriozitou...

„New York byl největším městem Spojených států,“ řekl.

„Jistě. Samozřejmě. Velice slavným.“

„Ale jak jsem pochopil, takřka zapomenutým, když do arény dějin vstoupila Republika Horní Han.“

„Mezi tvou a mou dobou došlo k jistým bouřím,“ odvětil Yang-Yeovil. „Ale v žádném případě bys neměl docházet k názoru, že tvé město bylo...“

Vpokoji se nečekaně ozval smích. Na večírek přišlo pět či šest nových hostů. Phillips vytřeštil oči, potil se, zhluboka dýchal. Určitě tam byli Stengard... a Aramayne po jeho boku... a ta druhá žena, napůl skrytá za jejich zády...

„Omluv mne na okamžik,“ řekl a prudce se od Yang-Yeovila odvrátil. „Odpusť, právě někdo přišel... někdo, koho se pokouším najít už...“

Uháněl k ní.

„Gioio!“ vykřikl „to jsem já: Počkej na mne! Počkej!“

V cestě mu stál Stengard. Do cesty se mu postavila i Aramayne, která se právě otočila ke Cantileně, aby si vzala hrst čichadel. Phillips se přes ně tlačil, ani v nejmenším si jich nevšímal. Gioia, která právě byla ve dveřích, se zastavila a pohlédla na něj jako vypla-šená srna.

„Neodcházej,“ řekl a uchopil ji za ruku.

To, jak vypadala, jej zaskočilo. Kolik už uplynulo času od jejich zvláštního rozloučení za oné kouzelné čchang-anské noci? Rok? Půl druhého roku? Tak nějak to odhadoval. Anebo špatně počítal čas? Copak se jeho pojem času v tomto světě stal něčím klamným? Vypadala starší nejméně o dvacet třicet let. A co když opravdu byla tak stará? Co když mu léta utíkala jako ve snu a on o tom neměl ani tušení Vypa-dala vyčerpaně, bezvýrazně, zničeně. Z její nynější vyhublé a podivně změněné tváře na něj vyzývavě plály její oči, jako kdyby chtěly říct: „Vidíš? Vidíš, jak jsem teď škaradá?“

„Pronásledoval jsem tě celé... nevím, Gioio, jak dlouho to trvalo,“ řekl. Hledal jsem tě v Mohendžo-dáru, v Timbaktu, teď tady. Chci být opět s tebou.“

„To není možné.“

„V Mohendžo-dáru mi to Belilala všechno vysvětlila. Ví, že jsi krátkodobá... a taky vím, co to znamená. Gioio, ale co na tom? Trochu stárneš. No a co? Máš tedy místo věčnosti nějakých tři nebo čtyři sta let. Copak si myslíš, že já nevím, co je to být krátko-dobým? Šedesát, sedmdesát, osmdesát let, to je vše, co je nám dáno. Máme oba stejnou vadu, Gioio. To je to, co tě ke mně především přitáhlo. Tím jsem si jist. A proto také patříme k sobě. Bez ohledu na to, kolik času nám zbývá, jej můžeme strávit spolu, nemyslíš?“

„Nic nechápeš, Charlesi,“ řekla měkce.

„Možná... možná, že ještě pořád na tomhle zatra-ceném světě něčemu nerozumím. Kromě toho, že ty a já... že tě miluju... a myslím, že ty miluješ mne...“

„Ano, miluji tě. Ale ty nechápeš. Právě proto, že tě miluju, nemůžeme ty a já... nemůžeme...“

Lítostivě vzdechla a vyprostila svou dlaň z jeho dlaně. Snažil se ji opět uchopit, ale ona jej odmítla a rychle se ztratila do chodby.

„Gioio!“

„Prosím tě,“ řekla. „Ne. Kdybych věděla, že tu budeš, nikdy bych sem nepřišla. Nechod’ za mnou. Prosím tě o to.“ Otočila se a zmizela.

Dlouho tam stál a díval se za ní. Přistoupily k němu Aramayne a Cantilena a usmály se na něj, jako kdyby se nic nestalo. Cantilena mu podala lahvičku nějaké řídké zlatavé tekutiny. Tvrdě ji odmítl. Kam teď jít, přemýšlel. Co dělat? Vrátil se zpět na večírek.

Yang-Yeovil se tiše objevil vedle něj.

„Jsi velice ztrápený,“ zašeptal.

Phillips na něj vztekle pohlédl. „Dej mi pokoj!“

„Možná, že bych ti dokázal pomoci.“

„Mně už nemůže pomoci nic,“ odpověděl Phillips.

Otočil se. Uchopil jednu z lahviček na tácu a vyprázdnil ji. Měl pocit rozdvojení, jako kdyby po každé ruce Yang-Yeovilově stál jeden Phillips. Vypil další a byli čtyři. „Miluji občanku,“ vykoktal. Měl pocit, že mluví sborově.

„Láska. Ach ano. A miluje také ona tebe?“

„Myslel jsem si to, pořád si to myslím. Jenže ona je krátkodobá. Víš, co to znamená? Stárne! Začíná být stará! A proto přede mnou prchá. Nechce, abych viděl, jak se změnila. Myslí si, že mně pak bude odporná, alespoň podle mého názoru. Pokoušel jsem se jí vysvětlit, že ani já nejsem nesmrtelný, že ona i já můžeme stárnout spolu, ale ona...“

„Ach ano,“ řekl Yang-Yeovil tiše. „Proč soudíš, že zestárneš? Zestárl jsi snad za celou tu dobu, co jsi tady, alespoň trochu?“

Phillips zrozpačitěl. „Samozřejmě, že ano. Já... já...“

„Že by?“ usmál se Yang-Yeovil. „Tak se na sebe podívej.“

Udělal prsty nějaký složitý pohyb a mezi nimi se mu objevil mihotavý kruh zrcadlového světla. Phillips pohlédl na svůj odraz. Takže tohle je pravda. To jej prostě ani nenapadlo. Kolik let už strávil v tomto světě? Čas prostě běžel mimo něj. Byl tu dlouho, i když nedokázal říct jak. Nevypadalo to, že by se zde někdo snažil měřit běh času a on to prostě také nedělal. Muselo ale uběhnout mnoho let, říkal si. Ta neko-nečná cesta podél i napříč zeměkoulí, tak mnoho vynikajících a zanikajících měst. Rio, Řím, Ásgard, na tyto tři si vzpomněl jako na první, a přece jich bylo tolik. Skoro si je všechna ani nepamatoval. Léta. A jeho tvář se vůbec nezměnila. Čas byl krutý ke Gioie, ale k němu vůbec ne.

„Nechápu to,“ řekl. „Proč nestárnu?“

„Protože nejsi opravdový,“ odpověděl Yang-Yeovil. „Copak si to neuvědomuješ?“

Phillips jen zamrkal. „Nejsem opravdový?“

„Ty si myslíš, že jsi byl ze svého času unesen fyzicky?“ otázal se človíček. „Kdepak, něco takového neumějí. Nejsem opravdovými poutníky časem, ani ty, ani já, ani nikdo jiný z hostů. Myslím jsem si, že to víš. Je ale možné, že pocházíš z dob příliš raných na to, abys to dokázal pochopit. Velice důmyslně nás vyrobili, přáteli. Jsme umělými tvory, podivuhodně nácpaní myšlenkami, názory a událostmi našich časů. Jejich největším úspěchem, víš? Jsme daleko složitější než kterékoli z těchto měst. Jsme o krok dál než dočasní – ne o krok, ale o mnoho, mnoho dále. Ti dělají jen to, co se jim přikáže, jsou úzce specializováni. Ve skutečnosti to jsou pouhé stroje. Zatímco my jsme samostatní. Jdeme si, kam se nám zachce, myslíme, mluvíme, a dokonce, jak je vidět, se i zamilováváme. Ale nestárneme. Jsme pouhou umělou sítí psychických reakcí. Pouhými přízraky vyrobenými tak dokonale, že jsme oklamali i sami sebe. Tys to nevěděl? Opravdu jsi to nevěděl?“

Letěl a mačkal směrová tlačítka, jak mu přišla pod ruku. Zjistil, že nějakým podivným říze-ním osudu letí do Timbaktu.

„To město je uzavřeno. Není to už město.“ Nic ho tu už nezajímalo. Proč by jej vůbec něco mělo zajímat?

Byl stále vzteklejší a dusila jej lítost. Jsem pro-gram, říkal si, pouhý program.

„Nejsi opravdový. Velice důmyslně vyrobený. Umělý tvor. Normální přízrak.“

Ze vzduchu nebylo vidět ani stopy po Timbaktu. Přesto ale přistál. Šedá písčitá půda byla tak rovná a neporušená, jako kdyby tu nikdy nic nebylo. Motalo se tu ještě pár robotů, zaměstnaných posledními pracemi při likvidaci města. Dva z nich se přišourali k Phillipsovi. Velice lesklí stříbrní brouci, milí, ale ne přátelští.

„Není tu město,“ řekli. „Toto není zpřístupněné místo.“

„Zpřístupněné kým?“

„Není žádný důvod, proč bys zde měl být.“

„Není žádný důvod, proč bych měl být kdekoli,“ řekl Phillips.

Roboti se začali vrtět a se zmatenými zvuky a zlověstným praskáním začali mávat anténami. Vypadají dost zmateně, pomyslel si. Asi jsem se jim moc nezalíbil. Možná, že riskuji, že budu odvezen na opravu do nemocnice pro vzbouřené programy?

„Už letím,“ řekl. „Děkuju. Děkuju pěkně.“

Odešel a vsedl zpět do letounu. Zmáčkl další směro-vá tlačítka.

„Pohybujeme se dle vlastní vůle. Myslíme, mluví-me, dokonce se i zamilováváme.“

Přistál v Čchang-anu. Teď jej ale u Brány nejvyšších ctností nečekal uvítací výbor. Město se zdálo být větší a bláznivější. Nové paláce, nové pago-dy. Bylo cítit zimu, vál studený, rezavý vítr. Na obloze nebylo ani mráčku, byla oslnivě jasná. Na schodišti Stříbrné terasy potkal Francise Willoughbyho, veli-kého, mohutného, v nádherných brokátových šatech, s dvěma drobnými dočasnými choulícími se v jeho ruce, krásnými jako nefritové květy.

„Divy a zázraky! Bláznivý náměsíčník jest zde též!“ zařičel Willoughby. „Jen zří, jak do daleké Kitaje došli jsme ty i já!“ Došli jsme nikam, pomyslel si Phillips. Jsme jen přízraky, zhotovenými tak dokonale, že jsme okla-mali i sami sebe.

Willoughbymu řekl: „Vypadáš v těch šatech, Francis, jako císař.“

„Tak jest, jako Prester John!“ zařval Willoughby, „jakožto Tamerlán! Tak! Nejsemť majestátní?“ Radostně poplácal Phillipse po rameni a on, takřka přeražený tím přátelským poplácáním, začal kašlat. „Vzduchemť jsme letěli, jako jest orlí obyčej! Jako démoni, jako anielé! Jako anielé!“ Přistoupil blíž k Phillipsovi a naklonil se k němu. „Prchl bych do Anglie, leč pravila mi Belilala, ta Belilala, ta děvka, že zakletí leží na mně a do Anglie pustiti nechce. I tak šli jsme do Kitaje. Řekni mi, bratře, toto – budeš mi svědkem, užrime-li někdy ještě Anglii? Neboť obávám se, že bláznem nazvou mne, jako Marca Póla kdysi, když vyprávěti budu, jak do Kitaje letěl jsem.“

„Jeden blázen má svědčit druhému?“ otázal se Phillips. „Co ti mám říct? Pořád doufáš, že se dostaneš do Anglie, že?“ ozvala se v něm zuřivost. „Ach, Franci-si, Francisi, znáš vašeho Shakespeara? Chodíš do divadla? My nejsme skuteční. Nejsme skuteční. Jsme z té hmoty, z níž jsou utkány sny, my oba. Nic víc! Och nový, nádherný světě! Jakápak Anglie? Kde? Není žádný Francis Willoughby. Není žádný Charles Phillips. Jsme jen...“

„Nech jej na pokoji, Charlesi,“ přerušil jej náhle chladný hlas.

Otočil se. Po schodišti Stříbrné terasy scházela Belilala v šatech císařovny.

„Znám pravdu,“ řekl hořce. „Yang-Yeovil mi všechno řekl. Host z pětadvacátého století. Setkal jsem se s ním v New Chicagu.“

„Viděl ses tam i s Gioiou?“ otázala se Belilala.

„Jen chvilku. Vypadá o hodně starší.“

„Ano, vím. Nedávno tu byla.“

„A jela zas dál, že?“

„Ano, opět do Mohendžo-dára. Jeď za ní, Charlesi. Nech chudáka Francise na pokoji. Řekla jsem jí, že tě potřebuje a že ty potřebuješ ji.“

„Je to od tebe hezké, Belilalo. Ale nač je to všechno? Já ani neexistuju a ona zemře.“

„Existuješ! Jak vůbec o své existenci můžeš pochybovat? Cítíš, že? Trpíš. Miluješ. Miluješ Gioiu, není to pravda? A Gioia tě také miluje. Mohla by milovat někoho, kdo neexistuje?“

„Myslíš, že mě miluje?“

„Vím to. Jeď za ní, Charlesi. Jeď! Řekla jsem jí, aby tě čekala v Mohendžo-dáru.“

Otupělý Phillips přitakal. Co ještě mohl ztratit?

„Jeď za ní,“ řekla Belilala. „Hned teď!“

„Ano,“ odpověděl Phillips. „Hned tam jedu.“

Otočil se k Willoughbymu. „Jestli se někdy, příteli, setkáme v Londýně, budu ti svědkem. Netrap se tím. Všechno bude v pořádku, Francisi.“

Opustil je a pustil se směrem na Mohendžo-dáro, napůl čekal, že tam nalezne roboty, které ničí město. Mohendžo-dáro ale přesto stále existovalo, vůbec ne hezčí než dřív. Šel do lázně, protože doufal, že tam najde Gioiu. Nenašel ji tam, ale zato se tam potkal s Nissandrou, Stengardem a Fenimonem.

„Letěl do Alexandrie,“ řekl mu Fenimon. „Chce ji vidět ještě jednou před uzavřením. Konstantinopol už mají skoro hotovou. Hlavní město Byzance, víš? Veli-ké město na Zlatém Rohu. Když otevřou Cařihrad, zavřou Alexandrii, chápeš? Říká se, že to bude hezké. Samozřejmě se setkáme při otevření.“

„Samozřejmě,“ odpověděl Phillips.

Letěl do Alexandrie. Byl unavený a zklamaný. Je to všechno beznadějně šílenství, říkal si. Jsem jen loutka, poskakující na provázcích. Ale někde nad zářivými vodami Aravského moře se do jeho myšle-nek začalo vkrádat něco, co řekla Belilala a pocítil, jak z něj postupně mizí hořkost, hněv a zklamání. „Existuješ. Jak vůbec můžeš pochybovat o své existenci? Milovala by Gioia někoho, kdo neexistuje?“ Ano, ano. Yang-Yeovil se mýlil, hosté byli něčím víc než pouhou iluzí. Ve skutečnosti Yang-Yeovil o nich řekl pravdu, když prohlásil: „Myslíme, mluvíme, zamilováváme se...“ Ano, tady byl zakopaný pes. Hosté mohli být umělí, ale nebyli neskuteční. Právě toto se mu minulé noci snažila vysvětlit Belilala. „Trpíš. Miluješ. Miluješ Gioiu. Zamilovala by se Gioia do někoho, kdo neexistuje?“ Existoval, přinejmenším v dostatečné míře. Byl něčím neobyčejným, něčím, co bylo určitě nepřijatelné pro lidi dvacátého století, jejichž zástupce měl představovat. Ale to nezna-menalo, že neexistuje. Je třeba zrodit se z ženy, aby byl člověk skutečný? Ne. Ne. Ne. Za to se stydět nemusel. A když to pochopil, najednou poznal, že Gioia nemusí zestárnout a zemřít. Věděl, jak ji zachránit. Jen aby chtěla. Jen aby chtěla. Jen aby chtěla.

Hned, když přistál v Alexandrii, spěchal do hotelu Panea, kde bydleli za své první, tak dávné, návštěvy. Byla tam. Seděla na patiu s výhledem na Přístav a Maják. Vyzařoval z ní jakýsi klid a rezignovanost. Vzdala se. Neměla už sil mu unikat.

„Gioio,“ řekl tiše.

Vypadala starší než v New Chicagu. Měla staženou a hrubou tvář, oči zapadlé. Přestala se dokonce i snažit skrýt bílé prameny, ostře kontrastující s černí jejích vlasů. Posadil se u ní, položil svou ruku na její a pohlédl na obelisky, paláce, svatyně, Maják. A nakonec řekl: „Už vím, kdo doopravdy jsem.“

„Ano, Charlesi?“ její hlas zazněl jako kdyby přicházel z veliké dálky.

„V mých časech jsme tomu říkali program. Jsem jen soustavou příkazů, reakcí, výstupů – řídících jistý typ umělého těla. Je to program mnohonásobně doko-nalejší, než jsme si my vůbec dokázali představit. Ale my, konečně, tyto věci teprve začínali poznávat. Až po vrch do mne napumpovali reakce člověka dvacátého století s jeho skutečnými náladami, chutěmi, nero-zumem, bojovností žádoucího druhu. Někdo tady dobře ví, co to znamená být člověkem dvacátého stole-tí. Willoughby je taky dobrá práce – dokonalá alžbě-tinská výmluvnost a furiantství. A myslím si, že se trefili i do Yang-Yeovila. On si to myslí a kdo by to mohl vědět líp? Dvacáté páté století, Republika Horní Han, lidé se šedo zelenou pokožkou, napůl Číňané a napůl Marťané, pokud to mohu popsat. Někdo ví. Někdo tu, Gioio, umí velice dobře programovat.“

Nedívala se na něj.

„Bojím se, Charlesi,“ řekla stejně nepřítomným hlasem.

„Mně? Toho, co říkám?“

„Ne, tebe ne. Copak nevidíš, co se se mnou stalo?“

„Vidím. Změnila ses.“

„Dlouho jsem žila s myšlenkami, kdy to přijde. Doufala jsem, že to nikdy nepřijde, ne doopravdy. Kdo by věřil tomu, že bude starý? Jenže, když jsme byli poprvé v Alexandrii, tak to přišlo. V Čchang-anu se to zhoršilo. A teď... teď...“

„Stengard říkal, že co nevidět otevírají Cařihrad,“ řekl rychle.

„No a...?“

„Nechceš tam zajet na otevření? Pojedeme do Konstantinopole spolu. Vyrázíme zítra, ano? Co říkáš? Najmeme si loď. Je to rychlý a krátký skok přes Středozemní moře. Plout do Cařihradu? Kdysi, v mých časech, byla taková báseň. Asi není

zapo-menuta, protože byla vložena do mého programu.

Přešla všechna ta tisíciletí a starého Yeatse pořád někdo zná! Pro mladé ptáky, v náručích schoulených, pro ptáky na větvích stromů! Jeď se mnou do Cañihra-du, Gioio!“

Pokrčila rameny. „S takovým vzhledem? Hodinu od hodiny odpornější? Když oni budou navždy mladí? Když ty...“ hlas se jí zlomil a zmlkla.

„Dopověz to, Gioio.“

„Dej mi pokoj, prosím tě.“

„Chtělaš říct: Když ty, Charlesi, budeš taky navždy mladý, nemám pravdu? Celou tu dobu jsi věděla, že se nikdy nezměníš. Já to nevěděl, ale ty – ano.“

„Ano. Věděla jsem to. Tvářila jsem se, že je všechno jinak, že když zestárnu já, zestárneš i ty. V Čchang-anu, když jsem postřehla první známky... tehdy jsem pochopila, že s tebou už déle nemohu zůstat. Protože, kdybych se dívala na tebe, navždy mladého, navždy stejně starého, dívala bych se na sebe...“

Zvedla rozpažené ruce. „Tak jsem tě dala Belilale a zmizela jsem.“

„Úplně zbytečně, Gioio.“

„Tehdy jsem si nemyslela...“

„Jenže, když budeš chtít, nemusíš stárnout.“

„Nebud' krutý, Charlesi,“ řekla hluše. „Před tím, co mě čeká, se nedá uprchnout.“

„Ale dá!“ nesouhlasil.

„Nic o tom nevíš!“

„Moc ne, to je pravda,“ přiznal. „Jenže vím, jak by se to dalo udělat. Možná, že je to neobratné, primi-tivní řešení z dvacátého století, ale věřím, že dobré. Přemýšlel jsem o tom, když jsem letěl z Mohendžo-dára. Řekni mi, Gioio, proč bys nemohla jít za těmi programátory, stvořiteli, plánovači nebo kdo to vůbec je, za těmi, kdo tvoří města, dočasné a hosty a nechat se přetvořit na něco takového, jako jsem já? Mají k dispozici jen zlomkovité údaje a dokážou z něčeho stvořit člověka dvacátého století, a navíc ještě i přesvědčivě, že? Nebo z šestnáctého století nebo z jakékoli jiné doby... a je dokonalý, sugestivní. Proč by to s tebou nemohli dokázat ještě lépe? Vytvořit Gioiu tak reálnou, že ji ani skutečná Gioia nepozná? Jenže Gioiu, která nikdy nezestárne – Gioiu produkt, Gioiu – program, Gioiu – hosta? Proč ne? Řekni mi, Gioio, proč ne?“

Chvěla se.

„Nikdy jsem neslyšela o něčem podobném!“

„Ale nemyslíš, že je to možné?“

„Odkud to mám vědět?“

„Samozřejmě, že je to možné! Dokážou-li stvořit hosty, tím spíš dokážou vzít občana a udělat z něj takový duplikát, že...“

„Tohle se nikdy nedělalo. To vím určitě. Nedokážu si představit občana, který by s tím souhlasil. Dát své tělo... nechat se změnit v... v...“ Zakroutila hlavou. Působilo to dojmem vzrušení i odmítnutí.

„Jasně,“ řekl. „Dát své tělo. Tvé přirozené tělo, tvé stárnoucí, vrásčitéjší, stále nemocnější tělo krátko-dobé. Co je na tom hrozného?“

Byla velice bledá. „Je to bláznovství, Charlesi. Už o tom nechci mluvit.“

„Jenže mně se to nezdá šílenstvím.“

„To nedokážeš pochopit.“

„Nedokážu? Ale určitě dokážu pochopit strach před smrtí. Nemám žádné potíže s pochopením toho, jaké to je, když někdo patří do hrstky stárnoucích ve světě, kde se stárnutí nikoho netýká. Jenže nechápu, proč o tom nechceš uvažovat.“

„Ne,“ odpověděla. „Říkám ti, že je to šílenství. Budou se mi smát.“

„Kdo?“

„Všichni mí přátelé. Hawk, Stengard, Aramayne...“ opět od něj odvrátila zrak. „Jsou tak krutí, a ani si to neuvědomují. Pohrdají vším, co není krásné, co je nehezské, smutné a zbabělé. Občané nedělají nehezské věci. A ono to tak bude vypadat, bude-li to vůbec možné. Budou hrozně povzneseni. Ach, a velice milí, opravdu: Milá Gioio, jak jsme rádi... ale za zády se mi budou smát. Budou si o mně vykládat ty nejhorší drby. Nesnáším to!“

„Mohou se smát,“ řekl Phillips. „Je to lehké být tváří v tvář smrti statečným a klidným, když máš záru-ku nesmrtelnosti. V jak št'astném postavení jsou. Ale proč bys právě ty měla být jedinou, kdo zestárne a zemře? Ale tak či tak, smát se nebudou. Nebudou krutí. Budou rádi, že jsi našla cestu k záchraně. Přinejmenším je kvůli tobě přestane trápit pocit viny a to je potěší. Můžeš...“

„Přestaň,“ požádala jej.

Vstala, přešla k zábradlí patia a zahleděla se na moře. Postavil se za ní. Červené plachty v přístavu, slunce vrhající své pablesky na Maják, Ptolemaiovy paláce, zářící dokonalou bělobou na modrém pozadí oblohy. Lehčeji položil ruku na rameno. Zachvěla se, jako kdyby se chtěla odtáhnout, ale zůstala stát.

„Takže mám jiný nápad,“ zašeptal. „Nepůjdeš-li k plánovačům ty, půjdu tam já. Změňte můj program, řeknu jim. Seříd'te mě tak, abych stárl stejně rychle, jako ty. Bude to dokonce o mnoho věrnější, mám-li už hrát roli člověka dvacátého století. Úměrně k plynou-cím létům se na mé tváři objeví vrásky, zešednou mi vlasy, začnu chodit poněkud pomaleji – zestárneme spolu, Gioio. K čertu s tvými krásnými nesmrtelnými přítelkyněmi! Mám tebe. Nebudeme je potřebovat.“

Prudce se otočila. Oči měla rozšířené úžasem.

„Mluvíš vážně, Charlesi?“

„Samozřejmě.“

„Ne.“ zašeptala. „Všechno, co jsi mi dnes řekl, je nestvůrný nesmysl. Chápeš to vůbec?“

Sáhl po její ruce a sevřel ve své dlani konečky jejích prstů. „Pokouším se jen pro tebe a musím najít něco, aby...“

„Už nic neříkej,“ řekla. „Prosím...“

Rychle, jako kdyby unikala horkému plameni, vytrhla prsty a schovala ruku za zády. I když jejich obličej od sebe dělila vzdálenost pouhých několika palců, poznal, že se mezi nimi otevřela hluboká propast. Chvilí na sebe hleděli a pak se Gioia hbitě otočila nalevo, proklouzla kolem Phillipse a vyšla z patia.

Udiveně hleděl, jak běží dlouhou mramorovou chodbou a pak mizí z jeho pohledu. Napadlo jej, že nemá cenu ji stíhat.

Ztratil ji. Bylo to jasné, bylo to jisté. Bála se jej. Proč prohlubovat její trápení? Ale přesto se přesvědčil, že běží hotelovou halou a pak úzkou zahradní cestičkou ke stinným zeleným hájům Panea. Domníval se, že ji vidí v bráně Hadrianova paláce, ale když tam dorazil, byly jeho kamenné síně prázdné.

„Neviděls tady nějakou ženu“ otázal se dočasněho, zametajícího tam schody.

Jedinou odpověď mu byl ponurý pohled. Phillips zaklel a otočil se.

„Gioio!“ zvolal. „Čekej! Vrat se!“

Nešla do Knihovny? Míjel užaslé, brblající knihovníky a uháněl mezi regály, nahlížel do temných chodeb za stohy svitků s dvojími držadly. „Gioio! Gioio!“

Rušil svým řevem toto tiché místo, ale vůbec jej to nezajímalo. Vyrázil z postranních dveří a hnál se do přístavu. Maják! Byl vystrašený. Mohla už po rampě přejít sto kroků na cestě k parapetu, z něhož chtěla skočit dolů. Vběhl dovnitř, přičemž cestou rozrážel občany a dočasné jako stěbla trávy. A nahoru, ani se nezastavil, aby nabral dechu, i když jeho plíce žado-nily o chvilku odpočinku a důmyslně zkonstruované srdce unaveně bušilo. Zmizela mu, usoudil na prvním balkónu, jenže když jej oběhl, nenašel ji. Dále, naho-ru. Dostal se až na vrchol, do samé majákové komory. Nikde ani stopa po Gioie. Vyskočila? Nebo sešla dolů druhou rampou, když se hnál nahoru po první? Přile-pil se k okraji a napjal zrak a díval se dolů. Prohle-dával podnoží Majáku, pobřežní skály, hráz. Nikde ani stopa po Gioie. Někde ji musím najít, říkal si. Budu hledat, dokud ji nenajdu. Doběhl dolů a vykřikoval její jméno. Kde teď? Do Poseidonovy svatyně? Do Kleopatřiny hrobky? Zmatený, na chvějících se nohou, stál uprostřed ulice Canopus.

„Charlesi?“ uslyšel.

„Kde jsi?“

„Tady. U tebe.“

Dalo by se říci, že se zhmotnila ve vzduchu. Tvář neměla ruměnou, na šatech ani stopa potu. Hnal se městem za přízrakem? Přistoupila k němu, uchopila jej za ruku a měkce řekla: „Opravdu jsi uvažoval o tom, nechat se udělat někým, kdo může stárnout?“

„Ano, kdyby to jinak nešlo.“

„Ta druhá možnost je tak hrozná, Charlesi.“

„Opravdu?“

„Dokonce ani nemůžeš pochopit jak.“

„Hroznější než stárnutí, než smrt?“

„Nevím,“ odpověděla. „Asi ne. Jediné, co vím určitě, Charlesi, je, že nechci, abys stárnul.“

„Ale já přece nemusím,“ zahleděl se na ni.

„Ne,“ řekla. „Nemusíš. Nikdo z nás nemusí.“

Phillips se usmál. „Pojeďme odtud,“ řekl za chvíli. „Pojeďme do Cařihradu, ano, Gioio? Objevíme se v Cařihradu na otevření. Budou tam tví přátelé. Řekneme jim, jak jsme se rozhodli. Budou vědět, jak to zařídit. Někdo to vědět bude.“

„Zní to tak zvláště,“ řekla Gioia. „Změnit se v... v hosta? V hosta v mém vlastním světě?“

„Vždycky jsi jím tak trochu byla.“

„Asi ano. Tak trochu. Ale dosud jsem byla alespoň skutečná.“

„Zatímco já nejsem?“

„A jsi snad, Charlesi?“

„Ano, stejně skutečný, jako ty. Nejdřív jsem zuřil, když jsem se o sobě dozvěděl pravdu. Ale pak jsem ji začal brát. Někde mezi Mohenžo-dárem a tímto městem jsem začal chápat, že není špatné být tím, kým jsem, že jsem vnímavý, myslím, uvažuji. Byl jsem dokonale naprogramován, Gioio, víš to. Nedokážu poznat rozdíl mezi být sebou a být úplně živým. A ono být sebou je – pro mne – dostatečně pravdivé. Myslím, cítím, znám bolest i radost. Jsem přesně tak skutečný, jak mám být. A ty budeš taky. Nikdy nepřestaneš být Gioiou, chápeš? Odvrhneš pouze své tělo, to tělo, které tě buď jak buď tak hrozně zradilo.“ Pohlídl ji po tváři. „Bylo to řečeno za nás už dřív, kdysi dávno:“

„Když z těla duše uletí,

už nikdy neobléknu živé tvary,

spíš v dílně řeckého klenotníka

zavřu se do medailonu emailovaného

aby císařovo víčko ospalé

v údivu řasy těžké pozvedla...“

„Je to tatáž prastará báseň, která ještě nebyla naprosto zapomenuta.“

„Řekni mi, Charlesi, konec.“

„Nebo snad v šelestící listí

zlaté větve dvoru byzantskému

zapějí dlouhou píseň o zmizení.“

„Jak je to hezké! Co to znamená?“

„Že smrt není nezbytná. Že se můžeme nechat pohltnout věčnými tvory, že se můžeme změnit, že může-me jí dál, když

odvrhneme svou tělesnou schránku. Básník tím nemyslel přesně to samé, co já, dokonce by ani nepochopil, o čem spolu hovoříme, ani slovo... a přesto... a přesto je jeho poslání naprosto stejné. Gioio, žij! Žij se mnou!“ Otočil se na ni a spatřil, že její tváře zalil ruměnec. „To, co ti navrhuju,“ řekl, „není tak úplný nesmysl, že? Pokusíš se o to, ano? Co myslíš, dokážeme toho, kdo tvoří hosty, přesvědčit, aby přetvořil tebe, Gioio? Co myslíš? Dokáže to?“ Skoro nepostřehnutelně přikývla. „Asi ano,“ řekla tiše. „Je to velice nezvyklé. Ale myslím, že možné. Proč ne, Charlesi? Proč ne?“

Ráno si v přístavu najali loď – nízký, úzký člun s krvavě rudou plachtou – kterou kormidloval dočasný s lotrovským vzhledem a nakažli-vým smíchem. Phillips si zaclonil oči a pohlédl k severu. Měl pocit, že takřka vidí obrysy velikého města, ležícího na svých sedmi pahorcích, Konstantinův Nový Řím na Zlatém Rohu, mohutnou kopuli Hagie Sophie, hrdé hradby pevnosti, paláce, kostely, Hipo-drom a nade vším tyčícího se Krista ve slávě, zlatavě rozzářenou sluneční mozaiku.

„Cařihrad,“ řekl Phillips. „Vez nás tam nejkratší a nejrychlejší cestou.“

„Velice rád,“ nečekaně roztomile odpověděl loďník.

Gioia se usmála. Tak veselou ji neviděl od dob císařské hostiny v Čchang-anu. Uchopil ji za ruku, její štíhlé prsty se lehce chvěly a pomohl jí do loďky.

©Robert Silverberg, 1970,1974,1982,1986

© Translation H.Březáková, P.Barcal, Z.Weberová, 1992

Digitalizace Stoupa101

ISBN 80 – 901066 – 5 – X